

Manfred Kyber

A kis Veronika három lámpása

Regény egy gyermeklélek ezen- és túlvilági kalandjairól

Fordította: Palásti László

MOTTÓ

Aki szemében áhítattal tekint,
Ahogy a Föld lelke kristályokat épít,
Aki a csírázó magban meglátja a lángot,
Az életben a halált,
Az elmúlásban a születést,
Aki az emberben és állatban testvére lel,
És testvéreben a testvért és Istent ismeri fel,
Az a szeretet üdvösségével ünnepli
A Szent Grál asztalánál az estebédet,
Az keresi és megtalálja – ahogy Isten megígérte –
Az utat az elveszett Paradicsomhoz.

(Manfred Kyber)

Előszó helyett...

Mostanában egyre többen vallják, hogy nincsenek véletlenek. Mindennek van oka, hogy miért ott, akkor és azzal történik, ahol, amikor és akivel, csak éppen a dolgok közötti összefüggés nem mindig látható. Amikor az ember ezzel a gondolattal megbarátkozik, egy halom felesleges idegeskedést is kikapcsol az életéből.

Fentieket előrebocsájtva; nem tudunk válaszolni arra a kérdésre, hogy a „kis Veronika” miért pont most került elő – majd’ nyolcvan év elmúltával – és jelenik meg először magyarul. Pusztán a „véletlenek” játéka lenne, hogy a német eredeti előbújt egy könyvespolc mélyéről pont akkor, mikor egy – a könyv szellemiségével nagy affinitást érző – ráérő fordító jelen volt és „ráharapott”, véletlen lenne, hogy a Teozófiai Társulat fel tudta vállalni a megjelentetést és véletlen lenne az is, hogy a jelen gazdasági helyzetben akad még olvasó, aki nem sajnálja a könyvre kiadott pénzt...? Aligha...

Őszintén bevalljuk; nem tudjuk, miért lett aktuális Kyber Veronikája. Lehetne bölcsekedni a szellemi világtól elfordult materialista társadalomról, lehetne hosszú polémiákat kifejteni az egyén lelki és érzelmi elsivárosodásáról, a céltalanságról és a kilátástalanságról. Lehetne, de nem az a célunk, hogy megmagyarázzuk azt, amit nem tudunk. Kyber valamiért most ért meg arra, hogy a hazai olvasótábor egy szűk rétege megismerje. Valamit üzen...

Ezt az üzenetet mindenkinek magának kell megtalálnia.

1. A SzellemeK Kertjében

A kis Veronika a homokban ült a SzellemeK Kertjében és játszott. De azért ne gondoljátok, hogy ez a kert valami különleges kert lett volna. Egyáltalán nem volt az. Sok zöld fa állt benne, amiket amúgy máshol is lehet látni, krumplik, káposztafélék és retkek ültek szép hosszú sorokban egymás mellett, rózsák és liliomok világítottak vörösen és fehérén a kora nyári napfényben. Nagy volt a kert és magas, félig szétomlott, mohával benőtt kőfal vette körül – egy magában álló, csöndes világ, amilyenek a régi kertek általában. Az egyik végében – virágzó bokrok közé eldugva – egy barokk stílusú kis kerti lak állt, amiben Johann bácsi lakott, a másik végében meg egy régi időkből származó nagy szürke épület, és ez volt a kis Veronika otthona. Ez volt az Árnyak Háza. De erről majd csak később beszélhetek, mert ma még a kis Veronika nem igazán tudatosan él benne. Ma még a kis Veronika teljes egészében a SzellemeK Kertjében élt, és ha ez csak egy teljesen szokványos kert is volt – mint ezt már mondtam nektek – a kis Veronika a belső szemével látta, amit még az égből hozott magával, és az ilyen szemek számára minden kert a SzellemeK Kertje és az egész világ csupa fény, meg élet. Mindannyian így láttuk egyszer a Földet, amikor kis gyerekek voltunk, de aztán jött a nagy homály, az égi szemek bezárultak és mindent elfelejtettünk. Én arra szeretnék emlékeztetni benneteket, amit elfelejtettetek – ahogy én emlékeztem rá a sötétből és a homályból. Nézz az életre és a fénybe, kis Veronika, mielőtt becsukódnak az égi szemek és marad valamid, amire emlékezhetsz, ha jön a homály és sötét lesz körülötted. Mert sötét lesz mindenki körül, hogy fájdalmasan ébredjen tudatosságra és magára találjon a sötétben – magára és Istenre. Ez hosszú út, kis Veronika. Fájdalom, hogy mindőnknek be kell járni.

A homokozó lapát és a kis pléhvödör (amit egy vidám nyuszi képe díszített) tétlenül heverték egy átalakított ágyás előtt, amibe a kis Veronika nagyon különös dolgokat akart ültetni. Most csendesen ült és tágra nyitott szemmel bámult a kertbe, hiszen szemei még égi szemek voltak és a teljesen hagyományos kert a SzellemeK Kertje volt. Mennyi minden látni- és hallanivaló volt itt!

„Nem akarod megszemlélni a tanyámat, Veronika?” kérdezte egy nagy bogár, aki előtte ült és hívogatóan intett a csápjával.

„Nézd, milyen fehérek a virágaink”, mondták a liliomszellemeK, „ilyen tiszta és fehér az égi ing is, amit egykor viseltél.”

„Észrevetted, milyen ügyesen tudnak már a kicsinyeim összegömbölyödni?” kérdezte a sünmama, aki családjával a mohos kőfal egy kényelmes lukjában üldögélt.

„Figyeld, mennyire vörösek a szirmaink” mondták a rózsalelkek, „ilyen tiszta és vörös a Grál is, ami után már egyszer kinyújtottad a kezéd. Már nem gondolsz rá, de újra eszedbe fog jutni, ha a nagy homály beborít, kis Veronika.”

„Nem úgy találod, hogy már csodásan repülnek a fiókáim?” kérdezte a rigó, miközben bizonyos kihívással nyújtotta előre a csőrét, „milyen ügyesen szállnak le a fészek szélére, pedig nem is gyakorolták sokat, nem, igazán nem mondhatom. Láttál már valaha is ennyi ügyességet?”

A káposztalevelek susogtak és pillangók ringatóztak rajtuk.

„Te olyan vagy, mint mi, kis Veronika; hernyó vagy és pillangóvá leszel. Be fogsz bábozódni, ha leszáll a homály.”

A retkek megbökdösték egymást leveleikkel és nevettek. Valami mulatságos történetet meséltek egymásnak, de Veronika nem hallotta ezt a történetet és ez jól is volt így, mert biztosan nem kis gyerekeknek való volt. A retkek egyébként is nagyon harsányak és kissé csipkelődők.

Amúgy az ember nem is hallott és látott mindent a SzellemeK Kertjében, mert túl sok volt a hang és a kép, s mindezek fénybe és életbe merülve állandóan mozogtak. A kis Veronikának úgy tűnt, mintha minden körbe forogna körülötte. Mindazonáltal színes és vidám tánc volt, megérte odafigyelni.

Ha tudnád, kis Veronika, milyen hamar el fog jönni a homály, nem tudnál eleget látni és hallani, és szeretnéd a SzellemeK Kertje összes képét, hangját lelkedbe lélegezni, hogy mindörökre megmaradjon! Amikor az égi szemek becsukódnak, annyira sötét lesz minden...!

Milyen tisztán és átlátszóan látható most minden, mintha a Nap átvilágítaná a Földet és minden finomabb anyagból lenne szöve. Az egész kert telve volt alakokkal. A levegőben táncoltak és ha az ember belenézett a fába, látta bennük kezükkel integetni az elf¹-eket. Minden sarok susogott és mormolt, még a színes kavicsok is mozogtak, mintha önmagukkal játszó golyók lennének. És ennek a sugárzó életnek a közepébe a forrástündér halk nevetéssel hirtelen behajította ezüstös vízlabdáit, amik aztán finom permetté szóródtak szét a remegő levegőben. Egész egyszerűen csinálta, csak spriccelt a kezével. Egyszer meg kell nézni, csodálatosan szép.

„Akarsz játszani a csillogó labdáimmal, Veronika?” kiáltotta a forrástündér, „akarsz gyémántokat a ruhádra, mint a királylányok a mesékben? Megkaphatod, a mesében vagyunk, hiszen ez a SzellemeKertje!”

Veronika elkapott egy csillogó golyót, de az szétment a kezében. Ez azért történt így, mert a SzellemeKertje az Árnyak Háza mellett volt, és ott a csillogó vízlabdák széjjelmennek a homály közelségétől. De ezt a kis Veronika még nem tudta.

Egyszerre úgy érezte, hogy a mezítelen lába szárán csiklandozzák. Egy gyengéd csáp érintette, mintegy emlékeztetve valamire.

„Nem lenne most időd, hogy megszemléld a tanyámat?” kérdezte a bogár és észrevehetően volt egy adag szemrehányás gyenge hangjában. „Én ugyan elég türelmes vagyok, de még soha sem tapasztaltam, hogy valaki csak üljön és bámuljon maga elé, amikor megkérik, hogy szemlélné meg egy tanyát. Azt hiszed, ez egy szokványos tanya? Nem így fogsz gondolkodni felőle, ha láttad már.”

„Kérlek, bocsáss meg”, mondta Veronika, „de itt oly sok a látni- és hallanivaló. Zúg már a fejem tőle, mégis csudaszép az egész.”

„Igen, bizonyosan szép”, mondta a bogár, „de valahogy mégse lehet összehasonlítani az én tanyámmal. Gyere már velem, egész közel van ide, nem több pár száz lépésnél.”

„Pár száz lépés egyáltalán nem is olyan közeli”, mondta Veronika „biztos sok időbe telik, mire odamászol. Nekem természetesen gyorsabban megy.”

„Az én lábaim szerint pár száz lépés”, szolt a bogár, „az én lábaimmal mérve. Én mindent a saját lábaimmal mérek; mindenki ezt teszi, aki ad valamit is magára. Leginkább csak a saját lábunk az, amire hagyatkozhatunk.”

„Pont ezért gondoltam én is a saját lábamra és nem a tiédre”, mondta Veronika, „és először úgyis meg kell kérdeznem Ciccuccot, hogy megszemlélhetek-e egy tanyát. Semmit nem teszek Ciccucc nélkül.”

Ciccucc kandúr a kis Veronika bizalmasa volt és mindig a közelében tartózkodott. Bársonyos tappancsain a rózsák és liliomok között sétált, véleményezte a káposztát és felügyelte a retkeket – minden tekintetben ügyelt arra, hogy rend legyen. Eközben a kavicsokkal játszott. Ha nagyon gömbölyűek voltak, nem volt képes továbbmenni, mert élvezte a játékot.

„Ciccucc!” hívta Veronika, „kérlek, légy szíves gyere ide.”

Ciccucc kandúr egyébként soha nem ment oda, ha hívták. Nem kell rászoktatni az embereket, gondolta. Csak akkor jelent meg haladéktalanul, ha Veronika kereste. Ő mindig udvariasan hívta, ezenkívül az volt a meggyőződése, hogy a kislánynak szüksége van rá és a tanácsai nélkül semmire sem menne. Felelősséget érzett iránta, és ez sok tekintetben így is volt. Még soha senki sem bánta meg, ha olyasvalakire hagyatkozott, mint Ciccucc.

Gyönyörűen kígyózó mozgással termett Ciccucc a kis Veronika lábánál. A napfény megcsillant szürkén tigriscsíkos, selymes bundáján, ünnepi fehér mellénye volt és fehér kesztyűi az első mancsain. Veronika ismételten, sokadszor is átérezte, mennyire nagyszerű és rendkívüli úr Ciccucc kandúr, és gyengéden megsimogatta.

„Na, szép kis ismerőseid vannak, Veronika”, kiáltotta fészkéből a sárgarigó és izgatottan csattogtatta a csőrét. „Fúj, nem gondoltam volna rólad, hogy ilyen vagy!”

„Tartsd a csőröd!” mondta Ciccucc.

---

¹ elf: asztrálsíkon élő lény a tündérek családjából (a ford.)

„Cicmucc”, szolt Veronika, „ez a bogár szeretné megmutatni nekem a tanyáját. Gondolod, hogy megnézhetem?”

Cicmucc lekicsinylően pillantott a bogárra.

„Ez egy ártalmatlan és egész jelentéktelen teremtmény”, vélte „bár nem hiszem, hogy megéri megnézni a tanyáját, de ha ez a vágyad, tedd meg nyugodtan. Most nekem sincs időm veled foglalkozni, mert utána kell néznom, hogy rendben van-e minden.”

Ezzel Cicmucc kandúr eltűnt a retkek alatt. Egyet megemelt a karmával és megszaglászta, hogy ellenőrizze, vajon tényleg minden rendben fejlődik-e.

A bogár kissé félrehúzódott, amikor Cicmucc megjelent, de most újra közelebb jött.

„Egy kicsit háttérbe húzódtam”, magyarázta „nem különösebben szeretek Cicmuccal találkozni.”

„Cicmucc nem bánt téged” mondta Veronika megbántva.

„Nem, nem, biztosan nem”, válaszolta a bogár, „nem is akarok semmi rosszat mondani Cicmuccról, mert közel áll hozzád és a bizalmasod. De van benne valami játékosság, és én nem tudom értékelni, ha szórakozásképpen ide-oda pofozgat. Egyébként is, ki szereti azt? Ezen kívül nagyon törekenyek a lábaim.”

„Igen, törekenyek” mondta Veronika „megértem.”

„Akkor megnézed a tanyámat? kérdezte a bogár.

„Igen”, felelte Veronika, „Cicmucc megengedi.”

„Itt van a fa törzse alatt” magyarázta a bogár, „nagyon szép tanya. Egy kissé szellősre sikerült ugyan, de hát csak a nyarat kell kibírnia. Ugye, nincs is messze neked? Mondtam, hogy nem megérőltető az út.”

A kis Veronika csak egyet lépett és már ott is volt.

„De hát ez nem is távolság” nevetett, „hiszen ez itt van mellettünk!”

„Ne légy olyan felvágós” mondta a bogár, „nekem néhány száz lépés volt, tehát te csak ne vágj fel. Itt a bejárat.” Mutatta, „aztán jön egy kis előtér, csak úgy, utána az éléskamrá, ahol a készleteimet tartom, és itt oldalt van a fekhelyem. Ezt különösen gondosan építettem és az ágy a legfinomabb mohából készült, nem gyakran láthatsz ehhez hasonlót. Ez a gazdagon díszített lyuk a tetőn hivatott beengedni a napsugarakat. Szívesen pihenek délutánonként és mindenképp felett kedvelem, ha közben a Nap a hátamat süti. Ez ezen a lyukon keresztül valósul meg, és senki sem zavarhat meg közben. Ez teljességgel szokatlan berendezési elem és amennyire én tudom, ez az első alkalom, hogy egy tanyát felszerelnek veled. Neked biztos nincs ilyen otthon, ugye?”

„Nincs” mondta Veronika, „amikor én az ágyban fekszem, egyáltalán nem tud a Nap a hátamra sütni, de mindegy is, mert nem is fekszem a hasamon.”

„Csak nem akarod nekem bebeszélni, hogy a hátadon fekszel? Hiszen akkor az ember csak kapálódzik a lábával és nem is tud felkelni. Nézd meg inkább még egyszer alaposan a hálószobát, menj be rendesen. De legyél óvatos és ne borítsd fel nekem a makkhéjat, ami benn van. Abban fogom fel a harmatot és mosom meg reggelente a az arcomat és a csápjaimat.”

„Egész jól belátok a szemeimmel is” mondta Veronika, „de a bejáraton keresztül nem tudok bekúszni, ez az egész mégiscsak túl kicsi nekem.”

„Ne nagyozolj” intette a bogár, „azt hihetné az ember, hogy a világ túl kicsi neked, pedig a világ elég nagy, kis Veronika.”

„Igen, biztosan az”, mondta Veronika.

„Egészen a nagy falig terjed, amin az a sok moha van”, magyarázta a bogár, „de olyan messze te bizonyára még nem is voltál?”

„Én már voltam sokkal messzebb is”, szolt Veronika, és a fal mögött még vannak egész más dolgok is – az újra egy másik világ.”

„Ezek feltételezések”, mondta a bogár, „csak arra hagyatkozhatunk, amit biztosan tudunk. Az elfek a fában arról is beszélnek, hogy egy nagy híd is lenne a kertben, ami egy másik világba vezet, de én sohase láttam ilyen hidat. Feltételezem, hogy a forrásnál lehet, ami átfolyik a kertben. De én kerülöm

a vizet és egyáltalán, óvatosan és visszafogottan élek. Ez veszélyes világ és mindenféle, bogarak számára szomorú dologgal van teli.”

A bogár sóhajtott és csápjával gondterhelten végigsimította fejét.

„El tudom képzelni”, mondta Veronika, eltelve részvétellel, mert a bogár – kissé nagystílű modora ellenére is – némiképp gyámoltalannak tűnt, „arra gondolsz, hogy például a rigó – akivel az előbb beszéltem – megehet téged?”

„Igen, ilyen borzasztó dolgokra gondoltam” mondta a bogár, „de ne beszélj a rigóról. Az egy szörnyű teremtmény. Nem tudtam, hogy efféle ismerőseid is vannak, különben aligha mutattam volna meg neked a tanyámat.”

„Csak egész felületesen ismerem a rigót”, mentegetőzött Veronika, „veszekedett velem, mert Cicmuccal barátkozom. Te meg azért veszekszel velem, mert a rigót ismerem. Hát hogy képzelitek ezt?”

„Nincs bajom Cicmuccal” mondta a bogár, „de a rigó nagyon veszélyes teremtmény. Kérdezd csak meg a gilisztákat, ugyanezen a véleményen vannak, és azok olyan fickók, hogy nem a levegőbe beszélnek.”

„Itt vannak giliszták is?” kérdezte Veronika és körülnézett. „A giliszták kicsit undorítóak, olyan hosszúak és meztelenek. Azt hiszem, nem hordanak semmi ruhát.”

„Kellemes és csendes szomszédok”, mondta a bogár, „bárcsak mindenki olyan lenne. Sajnos, nem így van. Az ember el se hinné, hogy még a saját tanyáján sincs meg a nyugalma. A szellemekről, akik a növények növekedéséről gondoskodnak, nem akarok rosszat mondani. Bár nagyon nyugtalanok és mindig nyüzsögnek – szerintem eltúlozzák a munkájukat – de el kell ismernem, hogy hang nélkül és nagy, mások iránti belátással dolgoznak. Csak egyszer nőtt egy gyökér közvetlenül az előteremen keresztül, és végül megegyeztünk abban, hogy még ki is terjesztették egy kicsit, hogy függesztőhálóként használhassam. Ha viszont mélyebben a földbe nézünk, igazán lehet okunk bosszankodásra. Nem bírom a veszekedést, megfájdul a fejem tőle. Ott lent vannak az igazi rendbontók. Fekete és fehér emberkék, hasonlóak hozzád, csak sokkal csúnyábbak. Nem is hiszed, hogy veszekszenek – néha éjjel egészen a hálósobáig felhallatszik! Borzasztó társaság, látnod kéne egyszer.”

„Szívesen megnézném”, mondta Veronika, „igazán hálás lennék, ha megmutatnád nekem. Bizonyosan nagyon bohókás, ha kis emberkék civódnak. És egyáltalán – miért civódnak? Mégsem lehet folyamatosan veszekedni! Én is össze szoktam veszni néha Péterrel, ha játszunk, de ki is békülünk mindjárt. Péter a kertész fia, tudod, az ő apja gondozza ezt az egész kertet.”

„Ez butaság”, mondta a bogár, „ezt a kertet senki sem gondozza. Itt minden magától nő időtlen idők óta.”

„Tehát nem is tudod, min veszekszenek azok az emberkék?” kérdezte Veronika. Értelmetlennek találta a bogárnak megmagyarázni, ki is a kertész.

„Hallottam ugyan, de el is felejtettem”, mondta a bogár „mindig megfájdul a fejem, ha erre gondolok. Neked is csak a fejed fog megfájdulni, hagyd az egészséget, ne törődj vele.”

„Nekem sohase fájdul meg a fejem”, válaszolta Veronika, „csak a nagyoknak fáj a fejük, akkor undokok lesznek és semmit sem szabad kérdezni tőlük. Engem nem zavar, ha az emberkék veszekszenek. Mi közöm van hozzá? Nekem mindegy, csak szeretném egyszer látni, mert vicces lehet.”

„Majd fog fájni a fejed, ha nagyobb leszel”, mondta a bogár, „és mindannyiunkat érint, ha az emberkék veszekszenek, a fa elfje mondta nekem, aki ezt pontosan tudja. Az ő lakából a gyökerek mellett ugyanis egyenesen lelátni az emberkékhez.”

„Nagyon jó”, tűnődött Veronika, „akkor megkérem az elfet, hogy rendesen megnézhessem ezt a dolgot. Gondolod, hogy az elf a fában megengedi nekem? Biztos jó ismerősöd, ha ennyire közeli szomszédok vagytok?”

„Voltaképpen nem vagyunk közeli ismerősök”, mondta a bogár, „vétenék a kötelező tisztelet ellen, ha így fejezném ki magam. Tudnod kell; én úgyszólván az elf védelme alatt állok. Ő nem engedi, hogy a rigó jöjjön és felfaljon, és egyáltalán – ő ügyel arra, hogy ne érjen szomorúság. Emiatt is maradok folyton a tanyám közelében; ez veszélyes világ és mindenféle, bogarak számára szomorú

dologgal van teli. De azt hiszem, tényleg el kellene menned az elfhez, ő nagyon készséges. Csak egyszerűen csússz át a fa kérgén, ott ül bent – látod?”

„Gyere, kis Veronika” hívta az elf és kinézett lakából. Csodálatos teremtés volt, úgy nézett ki, mint egy fiatal, törékeny kislány, aki egy picikét kicsi maradt.

„Oda nem tudok bemenni” vélte Veronika.

„Most bemegyek a hálósobámba, hasra fekszem és kipihenem magam” mondta a bogár, „mégpedig úgy, hogy a Nap a gazdagon díszített lyukon keresztül süsse a hátamat. Ez egy teljességgel rendkívüli berendezési tárgy – később megnézheted még egyszer. Jó napot és viszontlátásra!”

„Be tudsz jönni hozzám a fába, kis Veronika”, mondta az elf, „csak nem egészen úgy, ahogy most vagy. Egy kicsit át kell változnod – ki kell csusszannod a testedből.”

„Az nem tűnik valami kényelmesnek és még nem is próbáltam soha. A testem mégse csak egy ruha, amit egyszerűen levethetek. Miben menjek ezután sétálni? Nem elég, ha lekukucskálok a gyökereidhez és az emberkékhöz, ahogy a bogár tanyájába is benéztem? Az nagyon jól ment és még sokkal többet is láthattam volna, ha a bogár nem fecsegett volna annyit. És még ő mondta, hogy fáj a feje.”

„A bogár kissé körülményes”, mondta az elf a fában, és nevetett, „a kis emberek sok lábbal legtöbbször ilyenek. De úgy, ahogy a bogár tanyájára benéztél, hozzám nem tudsz bekukucskálni. Még megvannak ugyan az égi szemeid, kis Veronika, és azokkal sok mindent megláthatsz, ami égen és földön történik, de a mélybe tekintéshez másfajta szemeket kell szerezni, ami sokáig tart és nagyon fájdalmas. Inkább csusszanj be ide hozzám, azt még jól meg tudod csinálni. Még nem takart be a homály, kis Veronika. Nem kell félned. Földi tested nem egyéb egy ruhánál, abban rejtezik egy finomabb ruha és abban vagy végül te magad. A durva földi testedet nyugodtan magára hagyhatod egy kicsit, ahol éppen van és a finomabb ruhádban épp olyan vagy, mint én és az összes elf, meg a többi tündér a vízben, levegőben és a tűzben. Csak löknöd kell egyet magadon, úgy, mint elalvás előtt, mert ez szinte ugyanolyan és aztán megy is magától.”

Akkor Veronika lökött magán egyet és már kinn is volt; olyan könnyű lett, mint egy tollpihe, ha a szél játszik vele és olyan átlátszó, hogy keresztüllátott saját magán. Földi teste pedig mellette ült és kicsit butácskának tűnt, már ahogy ő látta. A következő pillanatban bent volt a fában, az elf kézen fogta és megmutatta az összes csodát, ami belül volt.

Egész sor látnivaló volt itt, sokkal több, mint a bogár tanyáján, és Veronika nem győzött csodálkozni. Ezer finom éren emelkedtek és süllyedtek a nedvek, a gyökerektől fel a koronáig és szerteszét a szélben halkán mozgó ágakba és levelekbe. És az volt a gyönyörű az egészben, hogy az ember mindebben benne volt, emelkedett és süllyedt, mint egy élő hintában.

„Igazából sokkal jobban értem ezt az egészséget, mióta benne vagyok, mint azelőtt, amikor csak kívülről kukucskálhattam bele”, mondta Veronika, „egyáltalán, az az érzésem, hogy sokkal okosabb lettem, amióta nem a földi testemben vagyok. Úgy hiszem, egy kissé elbutítja és elnehezíti az embert, mert ez igazán pompás, amilyen könnyű most lettem.”

„Igen”, szólt az elf, „ földi testetekben meglehetősen elbutultok. Amúgy teljesen kényelmetlen ruha, nem hiszem, hogy tudnék benne mozogni. Az a rossz, hogy minél nagyobbra nő a földi testetek és minél jobban összenőtök vele, annál butábbak lesztek. Ezt én csak érzem, mert magam nem csináltam végig.”

„Azért jövünk a földre, hogy elbutuljunk?”, kérdezte Veronika, „ez kicsit viccesnek tűnik, nem?”

„Nem erről van szó”, mondta az elf, „csak azért butultok el, mert sötét lesz és aztán meg kell keresnetek a fényt, hogy ismét okosak lehessetek. Mert ha a sötétből megtaláljátok a fényt, már jóval okosabbak lettetek. A fény keresése – ez az a feladat, amit Isten adott az embereknek. Keresniük kell és meg kell találni maguknak, az állatoknak, a növényeknek és a köveknek, az elfeknek és az emberkéeknek, és mindennek, ami velük együtt él. De ez igazán nehéz ügy és nem is tudom csak úgy megmagyarázni neked.”

„Nagyon körülményesnek tűnik”, mondta Veronika, „nem tudta a Jóisten kicsit kényelmesebben és egyszerűbben elrendezni? Neki mindegy lehet, úgymint megtehet bármit, amit csak akar. Majd

megkérdezem tőle, ha egyszer találkozunk. De, ugye nem egyszerű beszélni vele? Azt hiszem, túl sok a dolga.”

„Jaj, kis Veronika”, sóhajtott az elf, „sok nehéz utat kell bejárnod, ha Istent akarod megtalálni, és amikor végre megtaláltad, már nem akarod majd megkérdezni tőle, amit ma kérdeztél. Istent keresni és Istent megtalálni több, mint egy gyermeki kérdés. Ha nem így lenne, már talán rég mindannyian meg lennénk váltva.”

„Te el vagy varázsolva?” kérdezte Veronika, „hisz’ ez olyan, mint Hófehérke a mesében.”

„A mesében minden annyira valóságos, mint bármi egyéb a földön”, mondta az elf, „ó, ha az emberek ezt végre felfognák!”

„Hófehérke üvegkoporsóban alszik” suttogta Veronika, miközben szemei komollyá és elmélyülté váltak.

Az elf megfogta Veronika kezét.

„Mindannyian üvegkoporsóban alszunk”, mondta, „gondolj erre, mindig gondolj erre, ha majd nagyobb leszel, kis Veronika. Igen, segíts megváltani minket – magadat és mindannyiunkat. De ez nagyon nehéz, kis Veronika. Ezt ma még nem is értheted.”

„Miért nem?”, kérdezte Veronika, „hát nem okosabb lettem, mióta kicsusszantam földi testemből?”

„Talán”, mondta az elf, „de még nem elég okos. A megváltásért neked is be kell feküdnöd az üvegkoporsóba és mélyen a sötétbe kell hatolnod, mielőtt megleled a fényt. De minden embernek ezt kell tennie – és a többi lény már annyira vár erre!”

„Én ezt egyszerűbben elrendeztem volna, ha én lennék a Jóisten helyében”, mondta Veronika elgondolkodva.

„Gondolod, hogy ugyanilyen jó lett volna?” kérdezte az elf.

„Azt nem állítanám”, mondta Veronika, „én még nem igazán jól látom át a dolgokat. De mivel nekünk és Hófehérkének is ki kell jutni az üvegkoporsóból, szükségesnek tűnik a dolog. Később el fogok gondolkodni rajta, most egy kicsit nehéznek találom. De nem akartad megmutatni nekem az emberkéket, akik veszekszenek? Nagyon örülnék neki.”

„Gyere”, szólott az elf, „itt kell átkukucskálnod a gyökereken. Az emberkék mélyen a gyökerek alatt ülnek a földben. Látod őket? Csak ketten vannak. Innen nem lehet mindent átlátni, ami a föld alatt történik.”

„Igen, ott vannak! Jaj, de mókásan néznek ki!”, lelkendezett Veronika, és mélyen előrehajolt, „az egyik fekete, a másik fehér és mindketten olyan kicsik, mint az egerek. Most nekimegy a fekete a fehérnek, és megpróbál elragadni tőle egy követ. Nagyon szép kő – és figyelj, a fehér emberkének egy kalapács van a kezében, amiből szikrák repülnek szanaszét. Csodálatos! De a fekete borzasztóan mérges, és már megint veszekszenek. Mondd, mit akarnak ezek avval a kővel csinálni?”

„Nos, Veronika”, mondta az elf, „a fehér emberke bányássza a köveket és széppé formázza őket. Szeretné a szikrákat belevinni a kőbe, hogy szépen ragyogjon. Vannak tiszta kövek, tudod, és így az egész Földet ki lehet világítani. A feketék viszont ki nem állhatják ezt.”

„Miért nem?”, kérdezte Veronika, „csodálatosan nézne ki.”

„Bizonyosan”, mondta az elf, „és mindenki világos és átlátható lenne; az emberek, állatok, növények is, nem csak a kövek.”

„De hát akkor ezt kellene csinálni”, válaszolta Veronika, „én elragadónak találom, ha mindenkibe bele lehet látni és megnézhetjük, mi lakozik benne.”

„Amikor nagyobb leszel, kis Veronika”, mondta az elf, „meg fogod látni, mennyire nem akarják az emberek, hogy beléjük lássanak. És ezt meg is fogod érteni, mert vannak nagyon csúnya, sőt borzasztó dolgok, amiket az emberek magukban hordoznak. A fekete emberkék pedig egyáltalán nem hajlandók elviselni, hogy bárki beléjük láthasson, mert az iszonytató dolgokat látna. Ezért szeretnék, hogyha a Földön minden olyan fekete és sötét lenne, mint ők maguk.”

„Nem hiszem, hogy ebbe bele kellene nyugodnunk”, vélte Veronika, „ezek voltaképpen csak két lábon járó egerek, nem nyomnak sokat a latban. Egész egyszerűen arrébb toljuk őket és kész.”

„Azt egyikünk sem teheti meg” mondta az elf, „én sem és te sem. Legalábbis ma még nem. Tudod, ha egy fekete emberkét félre is tolsz – ezt később majd úgyis megteszed néhányszor – nagyon sokan vannak és mögöttük igen nagy, erős hatalmak állnak. Ha azokat látnád, nem beszélnél többet egerekről.”

„Jaj, kérlek, mutasd meg őket egyszer”, tapsikolt kacsóival vidáman Veronika, „egy csomó látnivaló van itt nálad. Gyakrabban be kell majd jönnöm hozzád a fába!”

„Ki tudja, mikor fogsz visszajönni, kis Veronika”, mondta az elf, „talán hamarosan elborít a homály, és hosszú időre elfelejtesz engem is, meg ezt az egészet is. De azokat a nagy hatalmakat nem mutathatom meg neked, mert annyira megijednél, hogy nem akarnál visszatérni földi testedbe. Azt pedig meg kell tenned, mert még csak most kezdődött el a vándorlásod.”

„Vándorolnom kell?”, kérdezte Veronika, „én csak a kertben sétálgatok, mint ma is.”

„Sokat fogsz vándorolni és az nem séta lesz, kis Veronika.”

„Gondolod?”, mondta Veronika, „és a fehér emberkék mögött is állnak olyan nagy hatalmak, és azok is olyan borzasztóak? Juj, hogy veszekszenek az emberkék! A fehér most mégis megtartotta a kövét, ennek nagyon örülök. Remélem, szép tisztára és átlátszóra fogja megcsinálni.”

„Igen, a fehér emberkék mögött is nagy szellemek állnak, de ezek nem borzasztóak. Gyönyörűek, annyira szépek, hogy az ő látásukat sem viselnéd el. Várd csak ki, kis Veronika, amíg a mélység szemeit megszerzed, és akkor meglátod egyiket is, másikat is.”

„Akkor szeretném mihamarabb megszerezni a mélység szemeit”, mondta vágyakozva Veronika.

„Ne kívánd, kis Veronika. A mélység szemeit könnyek érlelik meg, a könnyek meg amúgy is túl hamar eljönnek.”

Csendesen kopogtak a fatörzsön. Odakint egy légszellem állt, aki úgy nézett ki, mintha csupa tarka színekből szótték volna, és pillangószárnyakat viselt a vállán.

„Nahát, de csinos”, lelkendezett Veronika.

„A kis Veronikáért jöttem, utoljára el kell vezetnem az ezüsthídhöz”, mondta halkan.

„Ez kedves tőled”, mosolygott Veronika, „nagyon örülök neki, már rég szerettem volna látni egy ezüsthídat!”

„Azt hiszem, már nagyon közel ért hozzád a homály” mondta az elf, „mássz fel a fám koronájára, a légszellem megfogja majd a kezedet és elrepülsz vele az ezüsthídhöz.”

„Te nem jössz?”, kérdezte Veronika, „annyira örülnék, ha velünk jönnél. Olyan jól elbeszélgetünk.”

„Nem, én nem mehetek veled”, mondta az elf, „én kötve vagyok a fához és benne kell maradnom, míg el nem hal, vagy ki nem vágják. Az is eljön egyszer.”

„Ó”, mondta sajnálkozva Veronika, „az nagyon fáj?”

„Hát fáj éppen”, mondta az elf, „de nem annyira, mint gondolod. Ez olyasmi, mint amikor az ember kiköltözik az egyik házból – amit szeretett – egy másikba, nem pedig olyan, mint amikor megvágod az ujjadat. Afféle fájdalmat mi nem érzünk és nem is úgy halunk meg, mint az emberek, vagy az állatok, mert ők másképp kötődnek földi testükhöz, és egy nagyobb szakaszt zárnak le, amikor elhagyják és általmennek az ezüsthídon. Ezzel szemben mi félúton – itt is, ott is – otthon vagyunk, mielőtt megtaláljuk ugyanazt a végső hazát. De az csak akkor jön el, ha majd felébred Hófehérke.”

„Ezt nem teljesen értem”, mondta Veronika, „én még sohase haltam meg és soha nem költöztem az egyik házból a másikba.”

„Mindkettőt számtalanszor megtetted már”, szólt közbe a légszellem fentről, „csak újra meg újra elfelejtetted. Közbejött a nagy homály és most is közel van már, kis Veronika. De előtte még elrepülünk az ezüsthídhöz.”

Ekkor az elf felemelte Veronikát és felvitte a fa koronájába, ahol a légszellem várta.

„Élj boldogan, kis Veronika”, mondta, „és ne felejts el. De hisz' tudom, hogy el fogsz felejteni, ha leszáll a homály, ezért inkább azt mondom: egyszer emlékezz majd újra rám, és jusson eszedbe, hogy Hófehérke alszik az üvegekoporsóban, mint mi mindannyian és mindenki a megváltásra vár.”

„Igen, gondolni fogok rá”, ígérte meg Veronika, „élj boldogul és viszontlátásra. Hamarosan visszajövök!”

„Nem fogsz hamarosan visszajönni, és sok minden történik még addig, amíg újra átsétálsz majd a SzellemeKertjén, Veronika”, kiáltotta utána az elf és búcsút intett kezével.

Fent, a zöld ágak között ült a rigó és meglehetősen zajt csapott.

„Te csak ne kiabálj”, mondta neki Veronika, „felmérgesítettél, mikor szememre hánytad, hogy Ciccuccal barátkozom. Közben Ciccucc sokkal okosabb nálad és én semmit nem teszek Ciccucc megkérdezése nélkül. Egyáltalán: meg kell mondjam: semmi okod sincs megszólítani másokat, mert a bogár még sokkal rosszabb dolgokat mondott rólad, mint te Ciccuccról. A bogár azt mondta, hogy egy borzasztó alak vagy és a földigilisztáknak ugyanez a véleményük. A bogár azt is mondta, hogy meg se mutatta volna neked a tanyáját, ha tudja, hogy ismerlek téged. Látod, így van ez, tehát semmi jogod megszólítani Ciccuccot. Ciccuccnak megvannak a maga rendszeres étkezési időpontjai és semmi szüksége arra, hogy felfaljon téged. Pláne nem pont téged!”

Veronika rendesen megkönnyebbült, hogy kimondhatta, ami a szívét nyomta, mert nem igazán tudta elviselni, ha valaki Ciccuccnak nem adta meg a kijáró tiszteletet. A rigó csak ült és még a csőre is tátva maradt ekkora szemtelenség hallatán. Ilyesmit még soha senki nem mondott neki, és ami a legrosszabb volt az egészben – nem is tudott semmit megcáfolni.

„Hát, igazad van, Veronika”, mondta a légszellem, „de nézd, Ciccuccnak is igaza van, a rigónak is, a bogárnak is és a gilisztáknak is. Mindannyian megsemmisítő erők hatása alatt állnak, mert le kellett szállniuk a homályba és ez csak akkor változik meg, ha Hófehérke újra felébredt. Ennek érdekében tudsz te is egyet s mást tenni, meg az összes többi ember is tud. Ezek a lét és az elmúlás nagy titkai, Veronika, csak hát ezek a dolgok ma még kicsit nehezek neked. De ugye azt megérted, hogy neked sem esne jól, ha valaki felfalna – természetesen nem téged, hanem a földi testedet?”

„Igen”, gondolkodott el Veronika, „még sohasem ettek meg, ezért nem tudok róla semmit sem mondani, de nagyon undorítótnak tartanám.”

„Na látod”, mondta a légszellem, „és most képzeld el, hogy jönne valaki és felfálna azokat, akiket szeretsz – és ilyenek vannak, nemde?”

„Hogyne”, számolta Veronika buzgón, „Ciccucc és mama, Johann bácsi, Mariechen tante, a kis Péter és a babáim, nem, ezeket senki ne falja fel, az borzasztó volna. Karolint se falják föl. Tudod, Karolin a szakácsnő. Borzasztó nagy hangja van, de Ciccucc nagyra tartja. Voltaképpen különös, hogy nagyra tartja, mert egyébként Ciccucc nem állhatja, ha hangosan beszélnek vele. Mi legtöbbször csak gondolatokat cserélünk egymással. Papát már nem lehet felfalni, papa az égben van. Mama mondta, hogy a Jóistennek valamiért nagy szüksége volt rá, és így nélküle kell boldogulnunk.”

„Ciccuccot szereted a legjobban, Veronika?”, kérdezte a légszellem, „mert hogy őt mondtad elsőnek...”

„Mindegyiket szeretem”, mondta Veronika, „de először azért említettem Ciccuccot, mert őt kérdzem meg mindenről. A többieket nem lehet úgy kérdezgetni, mert nem mindent értenek meg abból, amit gondolok. Johann bácsi még csak-csak. Az is lehet, hogy Johann bácsi pont olyan okos, mint Ciccucc, de azért ezt nem hiszem. Mindenesetre ezek ketten nagyon jóba' vannak, és Johann bácsi igencsak tiszteli Ciccuccot.”

„Azt jól teszi”, válaszolta a légszellem, „de most már repüljünk az ezüsthídhöz.”

„Én hogyan?”, kérdezte Veronika csüggedten, „hiszen ahhoz olyan szép szárnyaim kéne, hogy nőjenek, mint neked vannak.”

„Már vannak szárnyaid, nem veszed észre, hogy kinőttek? Nálunk, a SzellemeKertjében gyorsan megy az ilyesmi.”

Valóban – Veronika érezte, ahogy a halkán rugódzó pilleszárnyak megmozdulnak a vállán és súlytalanul siklott a légszellemmel a fa koronájából a messzi, napfénytől átragyogott nyári légbe. Pillangók repdestek körülöttük.

„Most már olyan vagy, mint mi, Veronika” mondták.

Mélyen alattuk terült el a kert, káposztával és retekkel, virágokkal, bogarakkal és földigilisztákkal, a forrástündér pedig felhajította ezüstös vízlabdáit a kék levegőbe, és azok szétrobbantak a napfényben, mint ezernyi szikrázó gyémánt.

„Miért repülsz át annyira magasán a kert felett, Veronika”, kiáltotta a sünmama, „nézd meg inkább, milyen ügyesen tudnak már a kicsinyeim összegömbölyödni.”

„Ó, azok az tündéri kis gömböcök, teli tüskével!” kiáltotta Veronika elragadtatva.

„Mi jut eszedbe, még hogy gömböcök?”, mérgelődött a sünmama, „ezek nem gömböcök, ezek a kicsinyeim. Te mit szólnál, ha valaki gömböcöknek nevezné a gyerekeidet? Egyáltalán, milyen kifejezések ezek!”

„Hát, itt könnyen megsértődik valaki”, mondta Veronika, „először a rigó veszekszik, aztán a bogár, most meg a sündisznó. Én meg csak annyit mondtam, hogy aranyosak a kicsinyei.”

„Minél jobban belemerülsz a kert földies részébe, annál több lesz a félreértés – ezt okozza a homály, Veronika – és pont az emberek veszekszenek és értik félre a legtöbbet”, felelte a légszellem. „Veronika egyáltalán nem úgy gondolta”, kiáltott le a földre, „és különben is, a gömb minden formák legtökéletesebbike.”

„Valóban? És ez tényleg igaz?”, kérdezte önelégülten a sünmama, „és hova repültök olyan sietősen?”

„A forráson túl az ezüsthídhöz”, válaszolta a légszellem.

„Oda én is el akarok menni”, mondta a sünmama, „de hogyan keljek át a kicsinyeimmel a vízen? Már régóta keresek egy alkalmas átkelőt.”

„A kert túlsó végében van egy kis híd”, szolt a légszellem, „az átvezet a forráson túlra.”

„Mindig csak ezek a hosszú utak!” morogta a sünmama, „nem, az túl körülményes ma nekem, akkor inkább itt maradunk. Itt is szépen süt a nap.”

„Igen, hosszú utat kell megtenni, mire valaki eljut az ezüsthídhöz”, mondta a légszellem, „neked is kell majd néhány kitérőt tenned, kis Veronika. A sündisznónak ez amúgy is nagyon korai, neki még itt van dolga. Ő is még nagyon érzékeny és könnyen megsértődik.”

„Ha az ezüsthíd a forráson túl fekszik, akkor ott van, ahol Johann bácsi lakik:” kérdezte Veronika. „Csak nem ő építette? Akkor szólhatott volna nekem is róla.”

„Johann bácsi valóban épített már néhány hidat, ami az ezüsthíd felé vezet, de az ezüsthidat ő sem tudja megépíteni. Inkább azt hiszem, azért rendezte be éppen ott a lakását, mert felfedezte a közelében az ezüsthidat.”, mondta a légszellem. „Nézd, Veronika, ott van.”

Ezüstös oszlopokon emelkedett ki az ezüsthíd a SzellemeK Kertjéből. Széles ívben feszült a tiszta levegőbe és csillogva enyészett el a napfényben, olyan ragyogással, hogy a szem nem volt képes elviselni. Veronika tudta, hogy még életében nem látta ezt a szépséget, de mégis úgy érezte, mintha itthon lenne és már sokszor ment volna át az ezüsthídon. De mikor volt az – mikor? Nem volt képes visszaemlékezni rá. Ott, ahol a híd kezdődött, a föld és a kövek mintha üvegből lettek volna, és mindenfelé fénytől átjárt liliomok, rózsák és ezer másféle virág virágzott, Veronika nem is ismerte egyiket. Hangtalanul és súly nélkül lebegtek emberi- és állatalakok a hídon át, őket is átjárta az a fény, ami a köveket és a virágokat beragyogta. Ám a híd közepén, pont ott, ahol az a ragyogásban elenyészett, hatalmas, ezüstszárnyú angyalok álltak, tiszta fehérbe öltözöttek. Veronikában minden elcsendesedett és csak a fényt érezte magában. Különös késztetést érzett, hogy egy bizonyos angyalra figyeljen, talán, mert az egyenesen reá szegezte a szemét.

„Nézd meg jól az ezüsthidat, kis Veronika, ezen jöttél és ezen is fogsz újra távozni”, mondta a fehérbe öltözött angyal, „de előbb még leszáll a homály.”

Veronika úgy érezte, a homálytól való hatalmas félelem szállja meg, pedig nem is igazán tudta, mi az.

„Ne félj, kis Veronika”, szolt az angyal, „a homály jön és kialszik az ezüsthíd fénye, a SzellemeK Kertjét sem látod majd úgy, ahogy ma – utoljára – láttad. Nagyon sötét lesz, amikor leszáll a homály, de én veled megyek és három lámpást gyújtok neked, kis Veronika. Fogok rád vigyázni.”

Egy nagy szürke fátyol hullott az ezüsthídra és mindenre, ami rajta volt, úgyhogy Veronika semmit sem látott már belőlük. Nagy csend és szomorúság vette körül, csak távolról hallotta a halk hangokat:

„Nézd, milyen fehérek a virágaink”, mondták a liliomszellemek, „ilyen tiszta és fehér lesz az égi ing is, amit majd egykor újra viselni fogsz.”

„Látod, milyen vörösek a kelyheink?”, kérdezték a rózsalelkek, „ilyen tiszta és vörös a Grál kelyhe is, ami után majd egykor újra kinyújtod kezéd.”

A szürke fátyol sötétebb lett és immár a SzellemeK Kertjét is befedte. Veronika már nem látott annyira tisztán, mint azelőtt.

A légszellem felé nyújtotta a kezét.

„Élj boldogan, Veronika”, mondta.

„Te is itt hagysz?”, kérdezte Veronika, „ne menj el, félek egyedül maradni.”

„Nem maradsz egyedül”, mondta a légszellem és úgy tűnt, mintha ragyogó színei elhalványulnának, „az angyalod vigyáz majd rád, és ott lesz még Ciccucc és a többiek, akiktől tanácsot kérhetsz.”

„Szeretnék valaki olyat is, mint te, vagy a fa elfje”, mondta Veronika.

„Az is rendben lesz, ha bemész az Árnyak Házába”, mosolygott barátságosan a légszellem, „az Árnyak Házában él egy kis teremtmény, aki közeli rokonságban van velünk. Sapkamanó Mesternek hívják és gondoskodni fog rólad, ahogy csak erejéből telik.”

„Sapkamanó Mester?”, visszhangozta Veronika, „milyen mókás név!”

„Nem akarsz még egyszer megszemlélni a tanyámat?” kérdezte egy vékony, gyenge bogárhang nagyon-nagyon távolról, alig érzékelhetően.

Aztán sötét lett a SzellemeK Kertjében. Az égi szemek bezárultak.

* * *

„Veronika!” kiáltotta valaki. Édesanyja hangja volt.

„Igen, Mama, jövök!”, és egy rántással, ami kicsit fájdalmas volt, Veronika visszacsusszant földi testébe.

Anyja előtte állt és őt nézte.

„Aludtál, Veronika?” kérdezte kedvesen.

„Nem, Mama, nem aludtam, nagyon is ébren voltam, jártam a bogárnál, a fa elfjénél, és utána a légszellem megmutatta az ezüsthidat.”

„Álmodtál, Veronika.”

„Ó, nem, minden nagyon is igaz”, mondta Veronika és bosszantotta, hogy a felnőttek megint nem fogják fel azt, ami sokkal fontosabb, mint bármi más a földön. Amikor viszont megpróbált mindenre pontosan visszagondolni, már ő sem volt rá képes. Csak egy sejtés volt jelen, de nem tudta érthetőbbé tenni.

Ez volt a nagy homály kezdete.

„Gyere, Veronika”, mondta az anyja, „fogd a lapátodat és a pléhvödröt, holnap áshatsz tovább az ágyást, most hazamegyünk. Hol van Ciccucc?”

Amint Ciccucc meghallotta a nevét, nagy szökellésekkel megelőzte Veronikát és anyját, előre-szaladt és felugrott a lépcsőn keresztül a verandára, hogy ott várjon. Nem akarta Veronika anyjának mutatni, hogy azért jött, mert hívták. Ha valaki Ciccucc kandúr, maradjon is önálló, nemdebár?

„Milyen sötét lett a kertben, pedig olyan világos volt”, gondolta Veronika, „semmit sem látok már rendesen.”

Azért annyira rossz nem volt a dolog, Veronika még látott egyet s mást. Az alsó lépcsőfokon állt egy nagyon kicsi teremtmény, vékony lábai voltak, szürke ruhája és hegyes, piros kalapot viselt a fején. Nem volt két tenyérnyínel nagyobb, de felettébb mozgékony és nagyon mókás. Meglepő, hogy Mama nem vette észre! Mindenesetre nem szólt semmit.

Veronika nevetett és egyszerre eszébe jutott, mit is mondott a légszellem búcsúzaskor.

„Te vagy Sapkamanó Mester?” kérdezte.

„Igen, szolgálatodra, Sapkamanó Mester, szolgálatodra”, mondta a kis teremtmény és fáradhatatlanul hajlongott. Levette fejről a piros kalapot, a hasa elé tartotta és közben olyan pofákat vágott, hogy nem lehetett nem odanézni. Követte őket a lépcsőn felfelé.

„El ne ess, kis Veronika”, mondta és megfogta Veronika kezét.

Veronikát nagy nyugalom szállta meg, úgy érezte, talált egy jóbarátot.

„Olyan könnyen el lehet itt esni?”, kérdezte, és ezúttal hangosan beszélt, nem csak gondolatban.

„Ezeken a lépcsőfokokon már sokan elestek, kis Veronika”, mondta Sapkamanó Mester, „jaj, milyen sokan! Hiszen ez, ahová megyünk, az Árnyak Háza, aminek sok lépcsője van és sok küszöbe.”

„Te kihez beszélsz, Veronika?”, kérdezte az anyja.

„Ó, csak úgy...”, mondta Veronika.

Aztán mindannyian bementek az Árnyak Házába.

* * *

Ezen az éjszakán a kis Veronika sokáig nem tudott elaludni. Nyitott szemmel feküdt az ágyban és nézte Ciccuccot, aki a lábánál aludt és Sapkamanó Mestert, aki az ágy támláján tornázott és hihetetlen grimaszokat vágott. Csodálatra méltó volt, ahogy csinálta.

„Csak csendesen”, mondta Veronika, „fel ne ébredjen Mama.”

„Nem ébred fel”, mondta Sapkamanó Mester, nagyon mélyen alszik, és engem amúgy sem venne észre. De már én sem hülyéskedek tovább, még valaki jön hozzád.”

Egyszerre nagyon világos lett a szobában és Veronika látta, hogy az ezüsthíd angyala áll az ágya előtt. Veronika rögtön megismerte és nagy, boldog nyugalom szállta meg.

„Milyen szép tőled, hogy eljöttél”, mondta, „már féltem egy kicsit. Azt hiszem, túl sok mindent éltem ma át és valami különös dolog is történt velem.”

„Így van, kis Veronika”, mondta az angyal és ránézett Veronikára. Sok szeretet volt a szemében. „Ma hosszú időre utoljára láttad a SzellemeK Kertjét és az ezüsthídat. Égi szemeid becsukódtak, csak az Árnyak Házában látsz még majd velük. Eljött a nagy homály és megkezdődik a vándorlásod. De ne félj, ha sötét lesz; meg fogom gyújtani a három lámpásodat és örködni fogok feletted.”

„Kérlek, örködjél Ciccucc, Sapkamanó Mester és az összes többiek felett is”, kérlelte Veronika.

„Igen”, felelte az angyal, „örködni fogok Ciccucc és Sapkamanó Mester felett is. A többiekre is vigyázok, ha hagyják. Nem mindenki akarja ugyanis, hogy örködjének felette, miképp te gondolnád.”

Csendben és ünnepélyesen állított az angyal egy nagy, különös háromkarú lámpást Veronika elé. Minden kar legvégén égett egy kicsi láng, a két szélén egy kék és egy piros, és középen – kissé kiemelkedve – egy aranyszínű.

„Nos, ég a három lámpásod a homályban”, mondta az angyal, „áldás kísérjen utadon, kis Veronika.”

Veronika tágra nyílt szemekkel bámulta a világító lángokat és az angyalt. Még látta, hogy Sapkamanó Mester tiszteletteljesen gubbasztott egy sarokban és hallotta Ciccuccot halkan dorombolni. Aztán végtelen fáradtság szállt rá és elaludt.

Az angyal az ágyánál maradt és kezeit óvón Veronika három lámpása fölé tartotta.

2. Az Árnyak Háza

Másnap reggel úgy érezte Veronika, mintha nagyon mélyen aludt volna és hosszú idő telt volna el tegnap óta, nem csak egyetlen éjszaka. Olyan érzése volt, hogy egy új világba, egy új életbe született. Ez azért volt, mert most először ébredt fel igazán az Árnyak Házában. Igaz, korábban is az Árnyak Házában lakott, de ez inkább testi jelenlét volt, mintsem lelki ottlét. Élni a SzellemeKertjében élt, az Árnyak Házában csak féltudatosan járkált – számára az csak valami alkalmi dolog volt, amihez nem érzett kötődést. De most, hogy eljött a homály és a SzellemeKertje eltűnt a fátyol mögött, belépett tudatába az Árnyak Háza. Ez az emberi lét egy küszöbe, amit mindannyiunknak át kell lépni. Csak az emberek elfelejtik mindezt, elfelejtik, hogy a SzellemeKertjében voltak és csak hitetlenül mosolyognak, ha valaki erről beszél – igen, sokan azt is elfelejtik, amit később az Árnyak Házában megélték, és azt gondolják; az egész emberi lét csak azt tartalmazza, ami megragadható és e földi világra jellemző. A voltaképpen élet azonban összes színével a megfogható dolgok mögött játssza tarka játékát, és a sors is szövögeti láthatatlan szálait a SzellemeKertje és az Árnyak Háza, meg annak különös képei között. Meg kell őrizni a lelkünkben egy keveset a SzellemeKertjéből és az Árnyak Házából is, különben később nem ismerjük ki magunkat a lét forgatagában. A három lámpásra is gondolnunk kell életünk oltárán, különben átesünk sok küszöbön és elbotlunk a lépcsőkön, mert a sötétben nem látjuk azokat.

Hiszen minden egyes ház egy Árnyak Háza és nem csak a kis Veronika élt az Árnyak Házában. Mindannyian benne lakunk, bárhol is legyünk ezen a földön, és küszöbökön, meg lépcsőkön át vándorolunk, amiket nem látunk és csak egy belső fény világítja meg az utat. Nehéz dolog küszöbökön, meg lépcsőkön át vándorolni és szomorú dolog az Árnyak Házában lakni – talán azok számára a legrosszabb, akik észre sem veszik.

Ez nem volt mindig így. Volt idő, amiről régi mondák és mesék regélnek, amikor az emberek templomokban és világos hajlékokban laktak. Az volt az emberiség hajnalának országa. Aztán az emberek leszálltak a sötétségbe, tetteikből sorsok szövődtek és felépültek az Árnyak Házai. Ti mindannyian, akik ma lélegeztek, ezekben laktok, és bizonyára gyakran nagyon nehéz és nyomasztó lehet bennük lakni. És mégse kell szomorúnak lennetek. Gondoljatok a kicsi lángokra, ami mindannyiótok számára világít, mint a kis Veronika három lámpása – gondoljatok erre, ti, akik ma lélegeztek és világítsátok át az Árnyak Házait. Akkor majd egyszer újra templomokká és világos hajlékokká válnak, amikben laktok.

Ezek természetesen hosszú utak, egyik messzeségből a másikba. De ne higgyétek, hogy hiába vándoroltok. A templomokat és a világos hajlékokat, amikben az emberiség hajnalának országában laktatok, nem ti építettétek és úgy éltetek bennük, mint a gyermekek a SzellemeKertjében. Azokat az új templomokat és hajlékokat viszont, amiknek az Árnyak Házáiból kell kinőniük, már saját gondolataitok által magatok építitek és azokban fogjátok megélni, milyen is a tudatos gyermekkor. A tudatos gyermekkor maga a boldogság. Nem hiszitek, hogy megéri ezért lépcsőkön és küszöbökön átjutni, még ha ez hosszú út is, egyik messzeségből a másikba?

Egy messzeség az, ami volt és ahonnan jövünk.

Egy messzeség az is, ami lesz és ahova tartunk.

Építsetek templomokat és világos hajlékokat, ti, akik ma lélegeztek.

Mindezt nem tudta a kis Veronika, amikor felébredt az Árnyak Házában. Még kicsi volt, honnan kellett volna tudnia? Talán csak sejtette, mert égett a három lámpása és az angyala följük tartotta a kezét. Ő maga nem gondolt többé rá és nem is látta már, mert nem mindig látjuk sem az angyalunkat, sem a nekünk világító három lámpást.

Egyébiránt a kis Veronika egy csomó új dolgot látott az Árnyak Házában. Úgy érezte, mintha először ébredt volna itt fel, és egy új világ nyílna meg sok homályos folyosóval és titokzatos ajtókkal a szeme előtt. Az égi szemek – amik a SzellemeKertjébe láttak – bezárultak ugyan, de azok a szemek, amikkel az Árnyak Háza küszöbeit és lépcsőfokait lehet meglátni, csak most kezdtek kinyílni. Ez csak egy pici ízelítő abból, milyenek a mélység szemei. A legtöbb embernél ezek a szemek is újra

bezáródnak. Ezért nem értik az életet; az élet a dolgok mögött rejtezik és útja nem kikövezett promenáád.

Sok küszöböt és lépcsőfokot látott a kis Veronika. Egyáltalán nem lehetett csak úgy egyszerűen és akadálytalanul átszaladni a szobán, mint korábban, amikor még féltudatosan lakott csak benne. De azért gyorsan megszokta. Ha az ember odafigyelt, egész jól ment és egyszerűen át lehetett ugrani rajtuk. Amikor meg a lépcsők magasak és meredekesek voltak, akkor jobb volt inkább megkerülni. Ciccucc és Sapkamanó Mester nagy ügyességgel tornáztak rajtuk, mintha ott sem lennének, vagy élvezettel átbújtak a fokok alatt. Persze nyilvánvaló, hogy a küszöbök és lépcsőfokok Ciccucc és Sapkamanó Mester számára egyáltalán nem voltak annyira veszélyesek és jelentőségteljesek, mint egy embergyereknek, aki könnyen beléjük akad sorsa fonalaival, és akár el is eshet.

Egyébként Ciccucc és Sapkamanó Mester nagyon jól kijöttek egymással. Az embernek az volt a benyomása, hogy régóta ismerik egymást, ami igaz is volt, mert mindketten sokkal régebben laktak az Árnyak Házában, mint ezt a kis Veronika tudatosan tette. Hiszen voltaképpen csak tegnap este volt, hogy meggyújtották a három lámpást. Igen, Sapkamanó Mesterről jószerivel feltételezhető volt, hogy már több száz éve lakik itt. Amikor vékony, poros lábacskaín mindenfelé szökdécselt, úgy nézett ki, mintha az öreg falakból bújt volna elő, és nadrágját meg kabátkáját szürke pókhálóból szabták volna. Csak piros kalapja gyakorolt maradandó benyomást a szemlélőre, és utalt arra, hogy viselője talán mégiscsak önálló lény lehet. Mindenesetre az Árnyak Házával felettebb bensőséges viszonyban állt, ismert minden zugot és felhívta a figyelmet minden látnivalóra, mint egy gyakorlott idegenvezető. Milyen szemléletesen tudta például előadni, hogy a szúnak az öreg szekrényben végzett munkálkodása közepette egy nagyon sajátos, tetszetős minta jutott eszébe, magabiztosan tudta megmagyarázni, hogy a pók miért pont abban a sarokban szötte meg a hálóját, miért itt kell lennie az egérlyuknak és amott mitől gyenge a fal. Megmutatott minden szobát és folyosót Veronikának, aki szinte most látta ezeket először, mert eddig csak bennük volt, de nem élt itt igazán. Most azonban észrevette, hogy mindegyik más: az egyikben meleg volt és világos, még azután is világos, hogy becsukták az ablak zsalugátereit, mert egy benső világossága volt – egy másik szobában viszont az ember meleg nyári napokon is fázott és sötét volt benne még akkor is, mikor hétágra besütött a nap. Mindenesetre az ember annyira így érezte, hogy semmi kétség nem fért hozzá. A bútorral és a képekkel ugyanígy volt. Azok is világosak, vagy sötétek, melegek, vagy hidegek voltak és akadtak közöttük olyan tárgyak, amiket legjobb volt nem megérinteni. Az ilyen dolgok közelében mindig különösen sok lépcső is volt – milyen különös!

A legkülönösebbnek az tűnt a kis Veronikának, hogy nem volt már olyan szabad, mint azelőtt a Szelleme Kertjében, ahol annyi hangot lehetett hallani és képeket lehetett látni, de mégis magától kiválaszthatta, hova volt kedve menni. Az Árnyak Házában viszont az embert kicsit mindig tolták, no nem testileg, de azért észrevehetően. Jó, nem minden esetben kellett engedni, de túl könnyen megteszi az ember, mert kézenfekvő, ha már a vállát hirtelen megérintik és valahova tolják. Néha azt is észrevette Veronika, ahogy Sapkamanó Mester közbelépett, amikor valami ilyesformán el akarta terelni. Senkit nem lehetett látni, aki ezt csinálta volna, csak érezte az ember, ahogy az áramlatokat lehet érezni egy folyóban, miközben az ember úszik. Egész vidám dolog volt, ahogy az ember vállát valami megérintette és csendben ide-oda tolt, tele volt étellel és olybá tűnt, mint egyik meghívás a másik után. Ezt nem magától akarta az ember – ezt valaki akarta – de hát mindenhol akadt valami látnivaló.

Jaj, kis Veronika, nem lesz mindig ilyen vidám dolog, hogy ide-oda tologatnak. Sok fárasztó és meredek lépcsőn át fog húzni és néhány küszöbön is keresztül fog erőltetni az, amitől irtózik amúgy.

Veronika most ismét megérezte, ahogy finoman megérintik a vállát és elhúzzák. Követte a vonzást néhány szobán és folyosón át, miközben Sapkamanó Mester kissé ijedten ugrabugrált körülötte. Úgy tűnt, mintha vissza akarná tartani, mert mindig az útjába állt, de nyilvánvalóan semmit sem tudott tenni ellene – az Árnyak Házában voltak erős hatalmak. Ki tudná ezt Sapkamanó Mesternél jobban? Hiszen már sok évszázada lakott itt.

A kis Veronika áthaladt a hosszú, kissé komor termen, amit csak ritkán használtak, ahol mereven és ünnepélyesen terpeszkedtek a régi bútorok, és egy ajtó elé jutott, amin még sohasem lépett be. Az ajtó be volt hajtva és úgy tűnt, nincs senki a szobában. Veronika szíve hevesebben kezdett verni, maga sem tudta, miért. Voltaképpen nem félt.

„Olyan csodálatosan húz be oda”, mondta és Sapkamanó Mesterre nézett. Ciccuccot nem tudta megkérdezni, mert az hivatalosan akadályoztatva volt: éppen valahol ellenőrizte, hogy rendben mennek-e a dolgok.

„Ez a zöld szoba”, magyarázta Sapkamanó Mester, „sok kép van bent, de a házból senki sem szereti. Jobb lenne, Veronika, ha nem lépnéd át ezt a küszöböt. Mindazonáltal Ciccucc is előítélettel van a szobával szemben, nagyon rosszállóan nyilatkozott róla. Igen, hallottam egyszer, hogy azt mondta: még az egerek is elköltöztek innen. Bővebben nem szeretném neked kifejteni, jobb, ha elmegyünk a babáidhoz és bemutatasz nekik.”

Az a valami viszont Veronikát különösen erősen húzta befelé a zöld szobába. Óvatosan szélesebbre tárta az ajtót és besurrant rajta. Az ablaktáblák csukva voltak és először meg kellett szoknia a benti félhomályt. Magányos napsugár-pázmák feszültek át a homályon, itt-ott megcsillantak a fényes bronzvereteken és a bútorok zöld brokátján, vagy világos foltokat festettek az öreg képek kifakult színeire. Sok kép függött a falon, különböző viseletben férfiakat és nőket ábrázoltak, és mindegyik Veronikára nézett. Egy kissé kellemetlen érzés volt.

„Na, most már menjünk innen”, mondta Sapkamanó Mester és megrángatta Veronika ruháját. De már késő volt elmenni.

„Jó napot, Veronika”, szólalt meg mögötte egy hang.

Veronika körülnézett. Egy szép fiatal nő állt előtte, de nem igazi nő, amilyeneket eddig látott. A hölgy mintha szürke füstből lett volna, és amikor Veronika szemügyre vette, látta, hogy ugyanaz a szép nő volt, akinek a képe előtt megállt az előbb. Csak mindazok a színek hiányoztak róla, amiket a képen viselt.

Veronika egy kicsit megijedt, de igazából nem nagyon. Nem tűnt számára különösebbnek a dolog, mint Sapkamanó Mester, vagy a sok lépcső és küszöb, amiket látott. Különben is, sok néni van. Miért ne lehetne olyan is, aki egy kicsit átlátszó és ködszerű? Nagyon barátságosnak látszik és biztos nem kell félni tőle.

„Kedves tőled, hogy meglátogatsz, kis Veronika”, mondta a nő és mosolygott. Szép, megnyerő mosolya volt, egészen hasonló, mint ahogy az aranykeretes képen mosolygott. Nem lehetett egykönnyen elfelejteni.

Veronikának tetszett ez a néni. Ezenkívül olyan mulatságosan volt öltözve, egész másképp, mint például Mama, vagy Mariechen tante.

„Te rángattál engem ide, hogy jönnöm kellett?” kérdezte Veronika.

„Nem én voltam, de belőlem valami vonzott téged ide”, mondta a szürke asszony, „közelebről meg akartalak ismerni, hiszen rokonok vagyunk, kis Veronika.”

„Úgy”, mondta Veronika nem éppen udvariasan, és jobban megnézte a szürke asszonyt. Szóval akkor ez mégis egy igazi néni, és különféle nénik vannak; színesek és szürkék, testtel bírók és ködszerűek. Az csak jó, ha az ember tudja az ilyesmit.

„El ne botolj, kis Veronika, sok itt a lépcső, meg a küszöb”, mondta a nő és leült egy régi, magas támlájú székre. „Mindent megnézhetsz itt, ha kedved van, de legyél óvatos.”

„Figyelni fogok”, ígérte Veronika, „Sapkamanó Mester is itt van és vigyáz rám, semmi bajom nem eshet.”

Sapkamanó Mester szorgosan szaladgált ide-oda és nyugtalanul hadonászott vékony karocskáival.

„Jaj, kis Veronika, Sapkamanó Mester sem tud neked mindig segíteni”, mondta az asszony és sóhajtott.

„Voltaképpen miért zárkózol be a zöld szobába? Olyan unalmas itt...” vélte Veronika, „máshol még nem is láttalak téged. Soha nem szoktál mászkálni a házban, vagy sétálni a kertben?”

„Régóta nem mentem ki, Veronika.”

„Többet kellene sétálnod, ez nem egészséges, mindig csak a dohos szobában üldögdélni”, mondta Veronika, és nagyon okosnak tartotta magát, hogy tanácsot tud adni a ködszerű néninek.

„Ugyan el tudok innen menni, Veronika, de vissza is kell újra jönnöm. Át kell jutnom ezen a küszöbön, látod, és nem tudok. Nem, nem vagyok rá képes!”

A szürke asszony összegörnyedt a fotelben és olyan szenvedő arckifejezés ült ki az arcára, hogy szinte fájt Veronikának.

„Azon a lépcsőn, amire mutatsz, nem látok semmi különöset. Egyáltalán nem olyan magas és undorító, ahogy gondolod. Figyelj csak, hogy átugrom egyből rajta!”

„Ne csináld, Veronika”, kiáltotta Sapkamanó Mester, „ezen a küszöbön most már nem mehetsz át, különben visszacsúszol a SzellemeK Kertjébe és az ezüsthídhöz. Még csak most jöttél el onnan, ma túl korai lenne visszamenni. Türelmesnek kell lenned, még sok időt kell az Árnyak Házában eltöltened. Van itt rengeteg lépcső és küszöb, amiken majd át kell jutnod.”

Veronika engedelmesen visszalépett a küszöb elől.

„A szürke néninek kell itt átmennie?”

„Kellene neki, de nem tud”, mondta Sapkamanó Mester halkán, „nálá ez másként van, ő túl sokáig maradt az Árnyak Házában.”

Veronikát különös érzés öntötte el. A zöld szoba egyszerre minden másiknál hidegebbnek és sötétebbnek tűnt.

„Nem szeretnék itt egyedül lenni, mint te”, mondta. A szürke asszony megrázta fejét.

„Nem vagyok magányos. Sokan vannak még itt, nézd csak.”

Egy fakókék fény sugar lassan végigkúszott a falakon, betöltötte az egész termet, és Veronika meglátta, hogy a szürke asszony már nincs egyedül. Minden széken alakok ültek régimódi ruhákban, amik a szürke asszony öltözékéhez illettek. Nem beszéltek, és furcsán, hangtalanul mozogtak, mintha bábák lettek volna. Néhányan nagyon hasonlítottak a falon levő képekhez, egy karcsú fiatalember háromszögletű kalapban és karddal a kezében pedig egy kicsit Johann bácsira emlékeztette Veronikát. De mégis más volt. Hogy került volna Johann bácsi ide, csupa idegen közé? Biztos éppen olvas a kerti lakjában. Amúgy egyébként nem ő volt az, de Veronikát mégiscsak erősen rá emlékeztette.

Mindazonáltal a székeken ülő sok alak nem tűnt Veronikának annyira valódinak, mint a szürke asszony. Biztos, hogy a szürke néni is kissé ködszerű volt és más, mint a többi ember, de ő legalább itt volt és lehetett vele beszélgetni. A többiek ezzel szemben légies képekhez hasonlítottak és úgy néztek ki, mintha elmosódott, fakó ecsetvonásokkal festették volna őket az üres szobába. A szürke asszony csakhamar hol az egyik, hol a másik jelenséghez hajolt és mintha beszélt volna hozzájuk. Ez teljesen lefoglalta és nem nézett többé Veronikára.

Egyszerre Veronika jeges hideget érzett. Iszonyat fogta el, kiszaladt az ajtón és bevágta maga mögött.

Sapkamanó Mester állt mellette.

„Látod”, mondta helytelenítőleg, „ez nem neked való társaság, Veronika.”

„Nem gondoltam, hogy itt ilyen emberek laknak”, suttogta Veronika, „ezek tényleg élnek? Nekem nem úgy tűnt.”

„Csak a szürke asszony él”, mondta Sapkamanó Mester, „a többiek voltaképpen nincsenek is itt, tudnod kell – ezek csak az ő gondolatai, amiket újra meg újra maga köré sző. Régóta ott ül és nem jut túl a küszöbön. Ciccucc és én csak a szürke asszony képeskönyvének hívjuk, de egyikünk se nézi szívesen.”

„Nem szép képeskönyv”, borzongott meg Veronika, „nem is értem, miért nézegeti szívesen a szürke néni. Nem adhatnánk neki egy másik képeskönyvet?”

„Tudod, Veronika”, magyarázta Sapkamanó Mester, „a képeskönyvben olyan alakok vannak, akikkel a szürke asszony valamikor itt, ebben a házban élt, ezen a földön, érted, ahogy te élsz most ezen a földön. Nos, már mind meghaltak, ahogy ezt hívják, és a többiek már réges-rég átmentek a küszöbön. Csak ő nem volt rá képes és most a két világ között él a képeskönyvével. Ez régi történet, és még nem szabad neked elmesélnem, Veronika.”

„Nem is szeretném hallani. Borzalmas ez a képeskönyv, félek tőle és nem akarom látni többé!”

„Nem kell a zöld szobába menned”, mondta Sapkamanó Mester. „Emlékszel? Ciccucc és én is elleneztek. A képeskönyv csak a zöld szobában jelenik meg, valószínűleg az egerek is ezért költöztek el onnan. Ők is arra gondolhattak, hogy ilyesmi nem való a kicsinyeknek. A szürke asszony egyébként mindenfelé feltűnik a házban, de nem csinál semmit. Tőle nem kell félned, mindig nagyon barátságos lesz hozzád. Most már viszont menjünk a babáidhoz, biztos nagyon magányosak.”

„Ciccucc feltehetően foglalkozott velük”, mondta Veronika bizalommal teli hangon, „hiszen mindenhol arra ügyel, hogy rendben menjenek a dolgok.”

„Igen, Ciccuccban megbízhat az ember”, mondta Sapkamanó Mester.

Ciccucc igazolta is ezt a jó véleményt: a babák között ült, mikor Veronika és Sapkamanó Mester beléptek a gyerekaszobába.

„Jó, hogy végre jöttök”, szölt, „Péter és Zottel régóta várnak már rátok.”

„Köszönöm, hogy vigyáztál a babáimra”, mondta Veronika, aztán kezet nyújtott Péternek.

„Jó napot, Péter”, mondta.

Péter idősebb volt Veronikánál, voltaképpen már iskolába kellett volna járnia, de nem tudott. Hülye volt és hihetetlenül nehéz felfogású, ezért az apjának segített a kertben, már amit tudott és rengeteget játszott Veronikával. Johann bácsi sokat foglalkozott vele és megpróbálta erre-arra megtanítani.

Zottel odajött és nyújtotta a mancsát. Zottel Péter kutyája volt. A hosszú szőre annyira a képébe lógott, hogy legtöbbször csak egy szem volt belőle látható. Veronika kefélt és fésülgette, szívesen csinált neki választékot is. Zottel és Ciccucc ismerték egymást és jól megvoltak. Aki okos és széles látókörű, az felülemelkedik a faji előítéleteken – Ciccucc és Zottel szép példa volt erre.

„Ez Sapkamanó Mester” mutatta Veronika.

Zottel félszeggel Sapkamanó Mesterre nézett és csóválta a farkát. Az állatok legtöbbször látnak valamit a többi világokból. Péter viszont semmit nem érzékelt Sapkamanó Mesterből és ezért nem is értette Veronikát. Idősebb volt, és már nem voltak meg a belső szemei, mint még Veronikának. Lehet, hogy soha nem is voltak neki, hiszen annyi mindenben olyan nehézkes volt...

„Te nem látod Sapkamanó Mestert?” kérdezte Veronika.

Péter némán rázta a fejét és szemében az a gyámoltalan kifejezés jelent meg, ami mindig, ha nem értett valamit. Keze gyengéden markolt Zottel bundájába. A kutya nagy szeretete és odaadása valahogy tartást kölcsönzött szegény hülyének.

Veronika megszokta, hogy Péter nem sokat lát abból, amiről ő beszél, ezért türelmesen mesélte a részleteket:

„Sapkamanó Mester kicsi és kedves, sokat beszélgettem vele. Ilyen kicsi, látod”, mutatta a kezével – „piros kalapja van és egész vékony kezei, meg lábai. Az egész nagyon aranyos!”

Péter elhitte. Péter mindent elhitt, amit Veronika mondott.

„Tudod, Péter”, folytatta Veronika buzdón, hogy mindenbe belevonja játszótársát, „Sapkamanó Mester sok küszöböt és lépcsőt mutatott nekem itt a házban. Az ember elbotolhat rajtuk, ha nem figyel oda. Nagyon kell figyelned, Péter, és vigyáznod magadra.”

Péter megígérte, hogy vigyázni fog.

„Sapkamanó Mester velem volt a zöld szobában, ahol még soha sem voltunk, találkoztunk egy kedves szürke asszonnal is, akinek van egy undorító képeskönyve, amit nem akarok látni többé. Amúgy megmutatnám neked, de nem lenne sok értelme.”

„A szürke asszony mindig itt lakik?” kérdezte Péter.

Minden új személy bizonyos tekintetben nehézséget jelentett számára mindaddig, míg meg nem barátkozott vele, de ez általában nagyon lassan következett be.

„Igen, itt lakik”, mondta Veronika, „ezelőtt én sem láttam még. Nem jön az asztalhoz sem, lehet, hogy nem is eszik. Olyan ködszerűen néz ki és egyáltalán, kissé furá. Nem tudom neked jobban elmondani.”

Péter gyámoltalanul nézett maga elé, nehéz volt neki a dolog.

„Elhiszem”, mondta.

„Az az érzésem, Sapkamanó Mester sem eszik semmit”, tűnődött Veronika, „azért olyan vékonyak a lábai. De azért csinosan néz ki, kár, hogy nem látod. Vajon nekem is ennyire elvékonyodnának a lábaim, ha többé nem ennék?”

Péter nem tudta – ez az egész egy új probléma volt neki.

„Játsszunk most már a babákkal”, kiáltott fel Veronika, „mindannyian körbe üljük az asztalt, Ciccucc és Zottel is.”

„Még meggondolom”, mondta Ciccucc, „most inkább nyugalmat szeretnék, visszavonulok a pamlagra. Egész idő alatt a babáidra vigyáztam.”

„Ez igaz”, gondolkodott el Veronika „el tudom képzelni, mennyire igénybe vett a dolog.”

Ez úgy volt, hogy Péter nem értette már rendesen, amit Ciccucc mondott, de Veronikának még jól ment a gondolatokkal való társalgás. Ez megmaradt neki a SzellemeKertjéből.

Péter és Zottel készen mutatkoztak mindent megtenni, amit Veronika javasol. Sapkamanó Mester is mellettük állt és borzasztó pofákat vágott. Veronika lenyűgözve nézte.

„Mégis csak kár”, szólt Péterhez, „hogy te nem látod, milyen káprázatos pofákat vág Sapkamanó Mester. Egyszerűen csodálatos – senkit nem ismerek, aki ennyire értene hozzá. De játszhatunk számolást is. Sapkamanó Mester példákat ad fel, mi meg meglátjuk, ki oldja meg először. Például, ha négyből kettőt elveszünk...”

Péternek a számolás egy iszonyat volt.

„Ez nekem borzasztó nehéz”, mondta.

„Johann bácsi nem mutatta meg neked?” kérdezte Veronika. „Johann bácsi jól tudja magyarázni, tudod, a diókkal. Aztán megehetjük a diókat.”

„Velem is diókkal csinálja”, mondta Péter, „Johann bácsi nagyon türelmes velem és többször is elmagyarázza. Azt mondja, hogy a végén majd nekem is jól fog menni. De én sokkal szívesebben játszom valami mást.”

„Megnézhetnénk egy képeskönyvet”, javasolta Veronika, „igazán szemrevaló, és talán neked, meg Zottelnek is kényelmesebb, mint ha számolnánk. Ciccucc sajnos kimerült, de Sapkamanó Mester biztos szívesen megnézi a képeket.”

Péter elégedetten bólintott. Mindennel egyetértett, ha nem tettek fel neki nehéz kérdéseket. Sapkamanó Mester is nyilvánvalóan emellett volt, mert máris a képeskönyvre ugrott. Veronika nevetett, de hirtelen megint a zöld szoba jutott eszébe.

„Gondolod, hogy a szürke asszony még mindig a képeskönyvét nézegeti?” kérdezte kíváncsian.

„Arra a képeskönyvre nem gondolunk most már, Veronika”, mondta Sapkamanó Mester.

* * *

A szürke asszony képeskönyve már nem létezett a zöld szobában. Gondolatai elfáradtak és már nem éltették a régi, elmúlt történések maradványait, így szétesett a képeskönyv, és a feloszlott alakok széjjelkúsztak az Árnyak Háza zugaiban mindenütt fellelhető egyéb maradványokhoz. Senkinek, soha nem kellett volna hívnia őket, de a szürke asszony újra és újra felébresztette néhányukat, mert a lelke sóvárgott utánuk. Hiszen laknak így néha halottak az Árnyak Házaiban, akik nem találják az utat a küszöbön túlra. Ezek a képeskönyvükben élnek és gyakran eltart egy ideig, míg ezt felfogják.

A szürke asszony magába roskadva ült a fotelben, finom, sápadt keze nyughatatlanul játszott drága, régi gyűrűkkel, amik szintúgy csak önmaguk tükröződései voltak.

Johann, a vándor állt előtte. „Visszajöttél, Johann?”, kérdezte a szürke asszony.

„Igen, eljöttem, hogy segítek neked. Legalábbis szeretnék. Nem hiszed el, Helga, hogy át tudnál menni a küszöbön? Túl sokáig voltál az Árnyak Házában, és ahogy most élsz, sem itt, sem túlhan nem vagy otthon.”

„Néha sejtem én is, de mindez nem elég egyértelmű nekem”, mondta a szürke asszony. „Semmit nem tudok tenni és te sem tudsz segíteni. Hisz te nem tudod, mi minden történt itt, vagy nem úgy tudod, ahogy én. Én éltem meg és nekem kell tovább megélnem. Mivé lennék különben?”

„Ez egykor volt, Helga, de ez már nem a valóság. Próbáld meg végre felfogni, hogy képekkel élsz együtt, nem emberekkel. Ezek csak maradványok az Árnyak Házában, ahová Te bebábozódtál.”

„Honnan tudnád, hogy ez volt, vagy van is még? Épp csak most beszéltem mindőjükkkel, akik itt ültek körülöttem. Másra nem is tudok emlékezni azon óra óta, mikor bevettem a mérget itt, a zöld szobában. Tudom, hogy elaludtam, és amikor felébredtem, minden olyan volt, mint amilyen még ma is.”

„Ez csak úgy tűnik neked, Helga, mert nem tudtál átmenni a küszöbön.”

„Nem ült ott Heinrich néhány pillanattal ezelőtt, ahol te most állsz? Nem kapott-e ugyanúgy a kardja után, mint amikor atyámmal összekülönbözött?” kérdezte a szürke asszony.

„Heinrich már rég halott, Helga”, mondta halkán Johann, a vándor.

„Mondták ezt nekem, de hogyan lehet? Hisz itt ült előttem – vagy nem áll most is előttem?”

A szürke asszony szép szemei tágra nyílván, tanácstalanul meredtek Johannra, a vándorra.

„Mondd meg nekem, Heinrich vagy, vagy Johann vagy? Sohase tudom, ha rád nézek. Heinrich vagy, és mégsem.”

„Heinrich voltam és Johann vagyok. Egyik sem vagyok teljesen. Ezek csak saját magunk változatai, akik vándorútra kelnek.”

„Ezt nehezen értem meg, de úgy beszélek hozzád, ahogy Heinrichhez beszéltem valamikor. Úgy érzem, nem is tudnék máshogy. Vándorlásról beszélsz – ezért hívnak Johann, a Vándornak?”

„Ez csak a dolgok játéka, Helga, de voltaképpen minden játék össze is függ a dolgokkal. Mindönket így hívnak, mert mindannyian vándorlunk egyik életből a másikba és közben fejlődünk, meg a világot is fejlesztjük. A halottak és az élők csak formái egyetlen, nagy létnek. De te megálltál a vándorlás közben. Ezt nem szabad csinálni, Helga. Jobban meg fogsz engem érteni, ha már majd átmentél a küszöbön.”

„Ezt nehéz megérteni, Johann.”

„Pedig nagyon egyszerű. Csak akkor tűnik nehéznek, ha eltévedünk, és te eltévedtél az Árnyak Házában.”

„Hát akkor igaz, hogy Heinrich meghalt? Ez nem lehet igaz” ismételte csökönyösen a szürke asszony, „butaság volt tőlem, hogy akkoriban elhittem. Óh, nincs semmi értelme, hogy ilyet kérdezek. Te Johann, a vándor vagy, mit tudhatsz erről?”

„Még jól emlékszem, Helga. Tudod, ez úgy volt, hogy Heinrich és az a másik mindketten szerettek téged, és ezért különböztek össze. Te meg magad sem tudtad, melyiket szeretted jobban. Ez itt történt, a zöld szobában, nemde?”

„Igen, itt történt”, mondta csüggedten a szürke asszony, „ennél az asztalnál. Heinrich ott állt, ahol te most. Csak később jöttem rá, hogy Heinrichet szerettem jobban. De fiatal voltam, ostoba, meg hiú, és hízelt a másik szerelme. A következő reggelen összecsaptak kinn a mezőn, ahol a három nyírfa áll. A másik elesett és véres volt Heinrich kardja. Nem tértem napirendre fölöttem és éjszakákon át ébren töprengtem. Szerethetem ezek után, vagy sem? Egy halott állt közénk. Borzasztó volt az egész és zavaros. Heinrichnek el kellett menekülnie az országból és nagyon szomorú volt, de nyilván így volt jobb neki.”

„Párizsba ment”, mondta Johann, a vándor, „később már nem szeretted téged, Helga, mint ahogy gondold. Belátta, hogy ez csak szenvedély volt, egy kitérő a sok közül, amiket teszünk – különben hogyan is végződhetett volna véresen? Szerelem nem végződik így. Másik lányt szeretted, felismerte, hogy az a lélektársa...”

„Hogy hívták?” kérdezte a szürke asszony izgatottan.

„Nem mindegy, Helga? Mit mond egy név? Mulandó, mint bármi más. Csak az az egy név marad nekünk, ami életről életre vándorol. Akkoriban Madeleine de Michaille-nek hívták. Nincs jelentősége, csak azért mesélem el neked mindezt, hogy el tudd felejteni Heinrichet.”

„Szép volt az a lány és boldogok voltak egymással?”

„Azt hiszem, szép volt. De a kis Michaille is rég halott, Helga. Heinrich boldog volt vele és nagyon szerette. Őt is és az életet is, ami annyira vidám volt Párizsban. De vér tapadt a kezéhez, és te tudod,

miért. Óh, mindannyian balgák voltunk, Helga, te is. Heinrich megbűnhődött tetteért. Amikor a vörös csöcselék ellepte Párizs utcáit, vérpadon halt meg, és a lány is vele. A halál szentelte meg nászukat.”

Borzongás futott át a szürke asszonyon és alakja furcsán megkisebbedett ültében.

„Ez volt az utolsó, amit hallottam felőle”, mondta, „aztán elaludtam itt, és már így összezavarodva ébredtem fel. Azóta nem emlékszem pontosan a dolgokra, de ők mindannyian naponta meglátogatnak és beszélgetünk a régi időről. Csak arról, amit Párizsról mondtál, nem tud nekem Heinrich semmit mondani.”

„Mert nem vele beszélgetsz, csak a képével”, mondta Johann, a vándor, „meg kell próbálnod megérteni, Helga. Oly sok függ számodra attól, hogy megértsd végre!”

„Igyekezni fogok”, mondta a szürke asszony, „de hol van Heinrich, ha én csak a képével beszélgetek?”

„Vándorúton. Átment a küszöbön egy másik világba, és visszajött a küszöbön egy új vándorútra. Mindannyian vándorolunk és keresünk, hogy találjunk. Csak te álltál meg, Helga, és eltévedtél.”

„Ha te is vándorolsz és keresel, mit találtál, Johann?”

„Találtam egyet s mást, de az ember legyen mértéktartó; sok keresni- és találnivaló van még. Csak vándorolni kell és nem megállni.”

A szürke asszony hosszú, vékony kezére támasztotta fejét.

„Te mégse vagy Heinrich”, tűnődött, „ő nem beszélt úgy, ahogy te most. Nagyon bízom benned, Johann, de szeretni nem tudnád úgy, ahogy Heinrichet szerettem.”

„Jól van ez így, Helga. Hosszú az út Heinrichtől Johannig. És az úton nem fordulunk vissza.”

„Akár Heinrich, akár Johann vagy, most a földön élsz, én meg, ahogy te mondd, a két világ között. Elhiszem, mert a többiek nem látnak és nem hallanak engem. Hogy lehet, Johann, hogy te látsz és hallasz engem – te és a kis Veronika, aki ma itt volt?”

„Veronika csak nemrég jött vissza a küszöbön át, és még megvannak a belső szemei, amikkel a megfogható dolgok mögé lehet tekinteni. Én meg vándorlásom alatt megtanultam, hogyan lehet ezeket a szemeket újra megnyitni.”

„Nehéz volt, Johann?”

„Igen, nagyon nehéz. Csak kevesen akarják megtanulni, mert sok áldozatot kell érte hozni. De ha valaki egyszer megtanulta, nagyot lépett előre és tud az embereknek, meg az állatoknak segíteni. Ez szép feladat és többet ér, mint amit az emberek szerencséinek neveznek. Neked is segíteni szeretnék, Helga, de neked is akarnod kell.”

„Biztos, hogy akarom”, mondta a szürke asszony, „régóta nagyon vágyom a segítségre. De ahhoz csodának kéne történnie, hogy át tudjak menni a küszöbön, Johann. Annyira nagy és magas!”

„Minden nap történnek csodák”, mondta Johann, a vándor.

„Talán”, válaszolta a szürke asszony, „de látod, amikor együtt éltünk itt – jaj, hisz’ nem is tudom, te voltál-e, vagy sem – nem hittünk a csodákban, Johann, sokat gúnyolódtunk rajtuk. Az egyházon is neveltünk. Most, amikor a világok között élek, gyakran elmegyek a halmari templomba, ahova kislányként jártam. Mások is voltak ott, akik hozzám hasonlóan nem képesek átmenni a küszöbön. De nem éltünk meg csodát. Az, aki most a halmari templomban prédikál, nem tudja, mi az élet és a halál, és nem tud minket átsegíteni a küszöbön. Mindannyian nagyon szomorúan jöttünk el, én az Árnyak Házába, a többiek Halmar egyéb utcáiba és zugaiba, ahol ők tévelyegnek és várnak. De nem történt csoda, Johann. Sötét van a halmari templomban, nincs világosság. Olyan szívesen mennénk oda ismét, ha kivilágosodna. De honnan tudjuk meg?”

„Meg fogjátok tudni, ha világos lesz bent”, mondta Johann, „a halottak sokat tudnak és megtudnak arról, amit az élők még nem láthatnak. Az is igaz, hogy nincs többé csoda a halmari templomban. De legyetek türelmesek, Helga. Te is, meg a többiek is. Bárkinek, aki papnak készül, először magának kell átélnie a csodát, mielőtt istentiszteletet tarthat. Várj, amíg Halmar tisztelőse igazi pap lesz. A csoda csak azokhoz jön el, akik várnak és hívják. Hívd minden órában.”

A szürke asszony békésen mosolygott.

„Meg fogom próbálni”, mondta.

A zöld szoba sötétjében egy gyenge arany fénysugár csillant fel és Johann, a vándor csendben behúzta maga mögött az ajtót.

* * *

Veronika a vacsoránál magába fordult volt és csendes. Kifárasztotta a nap és alig hallotta, amit Mama, Mariechen tante és Johann bácsi beszélgettek. Ezek hárman testvérek voltak. Mariechen tante nem ment férjhez, ő volt a legöregebb és kizárólag a másokról való gondoskodás éltette – ez mind külsőleg, mind belsőleg rányomta bélyegét egész lényére. Csaknem mindenki Mariechen tantének hívta, még az is, akinek nem volt a nénye.

Amikor Veronika kiitta a tejét, közvetlen hangon – inkább félig csak magának mondva – megszólalt: „A zöld szobában lakik egy szürke néni.”

„Hogy miket találsz ki már megint, Veronika!” mondta az anyja.

„A szürke asszony létezik”, mondta Karolin, aki éppen az asztalt szedte le. Voltaképpen nem is mondta, hanem rikoltotta. Karolin, ha mondott valamit, mindig nagyon hangosan tette.

„Hogyan állíthat ilyen hülyeséget!”, vágott közbe Mariechen tante, „ráadásul pont a gyerek előtt.”

„De hát ha létezik!” sivította Karolin és mérgesen eltűnt a mosogátnivalóval.

„Nem kell félned a szürke asszonytól, Veronika”, szólalt meg Johann bácsi.

„Sapkamanó Mester is ezt mondja és én nem is félek”, mondta Veronika.

„Mi ez már megint? Hogy honnan szedi ez a gyerek ezeket a furcsa neveket...!” dohogott Veronika anyja. „Veronika, még kimehetsz a verandára egy kicsit, ha készen vagy.”

„Köszönöm, Mama.”

„Johann”, mondta Veronika anyja, mikor a gyerek kiment, „beszélj le erről Veronikát inkább, mintsem azt mondd neki, hogy ne féljen. A végén még tényleg elhiszi majd, hogy a szürke asszony létezik. Ez nem más, mint szóbeszéd, mivel a zöld szobában az a szomorú dolog történt a szép Helgával. Szerelme megölte párban a vetélytársát és úgy mondják, hogy ő meg mérget ivott. Ezek régi történetek, és már amikor mi voltunk gyerekek, azt mesélték, hogy kísértetek járnak a zöld szobában és egy szürke asszony lakik benne. A gyerekek a postástól hallják ezeket, de nem szabad eltűnni.”

„Kedves Regina”, mondta nyugodtan Johann, „egy gyereknek nem szabad hazudni. Az nem old meg semmit. Az a legjobb, ha azt mondd Veronikának, hogy nem kell félnie.”

„Te tényleg elhiszed, hogy van itt egy szürke asszony?” kérdezte Mariechen tante elborzadva.

„Persze”, mondta Johann, „meg vagyok győződve róla.”

„Tudom, hogy sok mindenről megvan a saját, külön véleményed”, mondta Regina, „de nem mindig bírlak követni. Lehet, hogy több dolog létezik, mint amit feltételezünk. De honnan tudná ezt Veronika? Biztos Karolin mondta neki.”

„Valószínűleg látta Veronika a szürke asszonyt, Regina. A gyerekek gyakran többet látnak, mint a felnőttek – ezt figyelembe kell vennünk.”

„Mi mégsem láttunk semmit, amikor gyerekek voltunk” vetette ellen Regina.

„Vagy csak elfelejtettük”, vélte Johann, „oly sokat elfelejtettünk, Regina.”

„Borzongtunk, mert buták voltunk” mondta Mariechen tante.

Johann, a vándor élvezte a helyzetet: „Ki tudja, sokkal okosabbak vagyunk-e ma...”

„Én biztosan”, mondta mérgesen Mariechen tante.

„De Johann, csak nem gondolod komolyan, hogy Veronika...” – Regina asszony bizonytalanul elhallgatott. Egyike volt azon embereknek, akik még nem ébredtek teljesen saját énjük tudatára és nem tudják, merre tartanak.

„Ez az egész egy hülyeség”, mondta Mariechen tante ellentmondást nem tűrően, „képtelen elképzeléseid vannak a világról, amióta hazatértél az utazásodról. Egész egyszerűen többet kell enned, Johann, és akkor majd nem jutnak ilyesmi az eszedbe. Alultáplált vagy. A szürke asszony, meg effélék soha nem is léteztek!”

...és miközben Mariechen tante ezt végigmondta, a szürke asszony végig ott állt mellette.

Veronika a veranda lépcsőjére ült és kifelé nézett, a kertre. Valahogy most olyan idegennek tűnt neki, pedig szép kert volt – de még tegnap is mintha egészen más lett volna.

A kislány szomorú volt – maga sem tudta, miért.

A homály okozta, ami immáron leszállt. A SzellemeK Kertje elmerült, egy fátyol hullott a kert és a kis Veronika közé. Csak az Árnyak Háza létezett körülötte és száz sötét szemmel bámult rá.

3. Mendel Áron terhe

Az elhagyatott északi táj egykor még sokkal lakatlanabb volt, mint manapság. Csak ritkán szelte át egy sín pár a mocsarakat, vagy a pusztát, amin nyomorúságosan tengődtek a törpefenyők, meg a birkák, nem verték fel bögő motorú gépkocsik a végtelen országutak porát és nem zavarták meg a zölddel szegett, napsugaras erdei utak ünnepélyes csendjét. Mennyire szép volt ez az ember által még be nem népesített táj, mert távol a megzavarodott világ zajától az állatok hangjában és a növények lélegzésében létének érintetlen álmát álmodta! A hangok, amik itt megszólaltak, a természet nővérei voltak; a lágyan susogó fakoronák – fölöttük az üvegtiszta éggel – ugyanazt a dalt énekelték és észak egyszerű, színes virágai hímzéssel díszítették a vadon csodájává a zöld mohaszőnyeget. Az utakon, amiken az emberi élet átszelte a vadont és a pusztát, kevesen jártak és az ember sokáig vándorolhatott anélkül, hogy valakivel találkozott volna.

Ez idő tájt volt, hogy ezeken az elhagyatott utakon különös alakok zarándokoltak, szüntelenül, udvarról udvarra, egyik kisvárosból a másikba. Öreg zsidók voltak, nehéz batyuval a vállukon. Fáradhatatlanul taposták szorgos talpaik az út porát, vállaik alázatosan és megadóan görbültek meg a túl nehéz teher alatt. Vándoroltak, ahogy Ashavérus vándorolt, a szél átfújta szegényes ruházatukon és meglobogtatta szürke hajukat. Ma is magam előtt látom őket, amiként gyerekkoromban. Még ma is érzek valamit a boldog várakozásból, amikor levették hátukról nehéz batyujukat és megmutatták áruik pompáját. Egy egész láda volt, amit cipeltek magukkal, fából készült és tartóhevederrel ellátott erős lenvászon zsák rejtette. Egyik fiókot a másik után húzták ki, kínálóan megvillantva a csodálkozó szemek előtt az elmondhatatlanul csábító dolgok garmadáját. Micsoda kincseket rejtettek ezek a vándorló komódok! Díszített fésűket és keféket, selyemszalagokat minden színben és soha el nem képzelt árnyalatokban, zsebkéceket lenyűgöző választékban, nyomatos kendőket valószínűtlen virágmintákkal, fűzöld bonbonokat és csokoládérudakat, amiket fényes ezüstpapír borított. Soha azóta nem láttam csomagolást ennyire titokzatosan világítani. Soha többé nem éreztem ennyire a bevásárlás örömét és a birtoklás korlátait – mennyire kellett számolni és mérlegelni, hogy a szűkös zsebpénzből ezen csodák egyikét örökre magaménak mondhassam! Milyen nehéz volt minden választás, és milyen gyakran bonyolódott a probléma a megoldhatatlanságig a vándorárus szózuhataga által: soha többé nem lesz még egy ilyen kínálkozó alkalom, ezek a fésűk, ezek a kefék csak idén kaphatóak még, nem is, csak ma, aztán az életben sohasem. Gondoljunk bele, mit is jelent ez! Ezek a zsebkécek olyan élesek, hogy egy hajszálat kettévágnak, ha ráesik! Már látta magát az ember vérző, szétvágott ujjakkal. Ezeket a nyomatos kendőket, ezeket a selyemszalagokat nem szállítják többé. A világnak le kell mondania róluk, túl drága az előállításuk. Ez tehát az utolsó alkalom, hogy emberi szem ezeket a mintákat látja. Soha többé nem lesz ilyen csokoládé, voltaképpen örülség is eladni – és mindezt olyan áron, hogy már csaknem ajándékszamba megy! És akkor lassan kihúzták az utolsó fiókot, mint a függőnyt előadás előtt: ékszerek és drágaságok, koralltűk és gyűrűk, amiknek üvegből csiszolt kövei ragyogtak a napfényben! Hallatlan pompa – nem csak az üveg miatti olcsóság miatt, ó nem; mindenekelőtt azért, mert tudvalevőleg az üveg fényben és színében az összes drágakövet felülmúlja. Ezt az úgynevezett szokványos drágakövekkel egyáltalán nem lehet elérni. Nevetséges is lenne, nemdebar!? Ezt mindenki beláthatja, hacsak egy kicsit is ért a dologhoz.

Még ma is tisztán átérzem a bevásárlás gyermeki boldogságának nagyságát. Még jobban és még mélyebben átérzem viszont azt is, hogy végződött mindez. Magam előtt látom, ahogy az öreg zsidó

fiókról fiókra becsukja a szekrénykét, ahogy ráhúzza a durva lenvászonzsákot és az egészet egy ránással a vállára dobja. Egyszer elgondolkodtam rajta: ez a láda túl nehéz az öregembernek és ő mégis cipeli napról napra, óráról órára, esőben, hóban és tűző napban, végig a végtelen országúton. Mi haszna van a csodás dolgaiból? Számára nem léteznek, hurcolnia kell és eladnia mindet. Örülnie kell, ha túlradhat rajtuk, hogy teljen kenyérre, amit aztán az árokparton rágcsál el, vagy egy piszkos pusztai kocsmá sarkában ülve, ahol az emberek kigúnyolják és nevetnek rajta.

Lassan, a beletörődő gyakorlat egyforma lépteivel tűnt el az öreg zsidó az országúton és én néztem utána, ahogy aládáját tova hurcolta, ahogy a heveder belevágódott a vállába és a teher meggörbítette a hátát. Határtalan szájalom fogott el az öregember iránt és a drágán megvásárolt limlom égette a kezemet, mintha loptam volna. Mindaddig gyermekien elfogulatlan lelkemben egy kérdés formálódott: akarnál így vándorolni, szeretnéd, hogy testvéred, apád lenne az öreg zsidó helyében és cipelné fáradt lábain azt a nehéz terhet távoli utakon? Először értettem meg valamit az emberiség átkából és a kínból, amivel a terhét idegenül és magányosan hordozza az elsötétedett léten át.

Felderengett bennem egy távoli sejtés sok nehéz teherről, amiket majd meglátok, és azokról a terhekről, amelyeket majd személyesen kell az életben hordoznom – amik ellen az ember tiltakozik és amik felsebzik, amíg egyre megadóbban és csendesebben viseli, csak a célt tartva szeme előtt, hogy majd a vándorút végén, az ünnep előestéjén a sarokba állíthassa és soha ne kelljen azt a batyut a vállára vennie többé. Az emberi lét egy pillanatra feltárta kapuját és én megértettem lényegét a poros országúton nehéz terhével cammogó öreg zsidóban.

Rég volt, sok év eltelt azóta. Ma más idők járnak az elhagyatott északi tájon és nem vándorolnak öreg zsidók házról házra. Az élet megváltozott, új formái születtek az örömmek, és még több új változata a vesződségnek. Amikor azonban a kis Veronika lakott az Árnyak Házában, az északi táj csendesebb volt még és hébe-hóba láthatott az ember vándor zsidókat nehéz zsákkal a vállukon, mint a régmúlt idők itt rekedt maradványait.

Ilyen maradvány volt Mendel Áron.

Szikár volt és nagyon magas. Csak akkor lehetett észrevenni, milyen magas is volt és hogy egy fejjel túlnötte a legtöbb embert, amikor felegyenesedett. Amúgy nem lehetett látni, mert meghajlott a terhe alatt, és oly sok éven át cipelte magával, hogy az meggörbítette a vállait. Haja és szakála fehér volt, rendezetlenül és kócosan csüngött, szétfújva a szélről, arcán meg az évszakok változásai ezernyi árokban és barázdában mutatták meg sokrétűségüket. Szemei viszont különös kifejezéssel tekintettek a világba, mintha az út amúgy nem látható végét fürkésznék. Inkább jelenségnek tűnt, mint köznapi embernek. Babonás népek azt mesélték róla, hogy öreg fenyők gyökereiből és szürke mohaszövevényéből nőtt ki; nincs is otthona, hanem időről időre visszamegy abba a vadonba, hogy ismét egyesüljön vele és új erőt merítsen a földjéből. Sokkal öregebbnek tűnt száz évesnél, talán kétszáznál is – nem lehetett pontosan tudni. A legtöbben ismerték már gyerekkoruk óta és továbbra is nála vásároltak, jóllehet a halmari üzletekben ugyanazt meg lehetett kapni. De az emberek hagyományból vettek nála, ahogy valaki a gyerekként ismert, elvadult ösvényen megy, még ha azóta új utakat is épített egy új kor.

Mendel Áronnak már az áruját sem kellett dicsérnie, az is olyan magától értetődővé vált, mint ő maga. Ami pedig a legkülönösebb: senki nem mert az árain alkudozni, ahogyan az egyébiránt szokás volt. Mendel Áronnak méltósága volt és ez önmagában lehetetlenné tette az alkut. Volt benne valami hasonlóság az Ótestamentum nagyjaival, mintha egyikük eltévedt volna térben és időben, otthontalanul vándorolva, elűzve, mégis felülkerekedve a mindennapok egyhangúságán, – mint egy kísértet a Sinai-félsziget sivatagából. Csak kevés ember akadt a környéken, aki olyan ostoba és fennhéjázó volt, hogy ezt ne érezte volna, de ezeken meg Mendel Áron egyszerűen keresztülnézett.

Mendel Áron ritkán jött Halmarba. Nagyon megöregedett, lassan vándorolt és nem volt már olyan szorgalmas, mint régen. Inkább tűnt úgy, mintha egy régi hagyományt tartana életben, mintsem a kereskedés foglalkoztatta volna. Mintha csak tradícióból bukkanna fel időről időre – mintegy a földből bújva elő – és nagy, szikár alakja végiglépdelt az utcákon, amiket oly sok éve koptatott, mindig ugyanazzal a batyuval a hátán.

Sok éves tradíció volt az is, hogy Johann, a vándor kerti lakában megpihent kissé és ivott egy kávét. Johann, a vándor számára Mendel Áron a gyermekkor egy darabkáját jelentette, már akkor ismerte, amikor kisgyerekként a halmari iskolába járt. Nevükön hívták egymást, minden formáság nélkül, mint régi ismerősök, akik egy úton zárandokoltak valaha. Néha ez az út ebben az életben van, még gyakrabban korábbi létformák útjai ezek, és azt az érzést keltik a legkülönbözőbb állású és beállítottságú emberekben, mintha régóta ismernék egymást. Az útnak, amin járunk, sok mérföldköve van, és néhány bizony a ködbeveszett múlt maradványa, nehezen kibetűzhető felirattal. Hiszen minden ember – ha belső szemünkkel nézzük – nem csak azt tartalmazza, aminek ma látszik; jelenlegi lényük csak egy picit rész abból, amik voltak és amivé lesznek. Ki tudja, hogy azok, akikkel jelen életünkben először találkozunk, évezredekkel ezelőtt nem voltak-e testvéreink, vagy hites társaink? Talán ezért lehet, hogy Mendel Áron, aki amúgy szófukar volt, sokat beszélt, ha Johann, a vándor csendes kerti lakában időzött.

Mendel Áron – mint mindig – körülményesen letette a nehéz ládát, széthúzta a lenvászon zsákot és előszedegette a fiókokból a dolgokat, amiket Johann rendszeresen vásárolni szokott: csokoládét Veronikának, Péternek és Zotternek, színes selyemszalagokat Veronika babáinak, egy gombolyag gyapjúfonalat Ciccuccnak – aki minden érettsége ellenére még mindig szívesen játszott vele – színes krétákat a hülye Péternek, aki ugyan írni nem tudott, de segítség nélkül és nagyon szívesen rajzolt, és végül Karolinnak egy fantasztikus fejkendőt. Karolinnak egész gyűjteménye volt borzalmas kendők-ből és úgy viselte őket, mint valami háborús trófeát. Ezen pompázatos dolgok kiválasztását Johann, a vándor rendre meghagyta Mendel Áronnak anélkül, hogy beleszólt volna – ez tapintat és bizalom kérdése volt, mintha egy nagy cég lett volna, amivel az ember évek óta szoros üzleti kapcsolatban áll.

Amikor a mindenkor egyforma üzlet megkötött, Mendel Áron leült egy nagy karosszékbe pihenni, mialatt Johann hosszan, csendben elkészítette a kávét. A kávéhoz kiflit evett vajjal, ez is hagyomány volt. Nagyon szerette a kiflit, bár luxusnak tartotta, ami bűnös dolog – legalábbis egy szokványos hétköznapon. Mendel Áronnak mindenről megvoltak a saját elképzelései, gondolatai, amiket fáradtságosan alakított ki a hosszú vándorlások alatt. Volt rá ideje bőven az utak porában. Az ilyen gondolatok a csend és a magány gyermekei és a szalagcímek zürzavarában jobban oda kellene figyel-nünk rájuk. Nem mindig helyesek, de mindig ember-teremtette élő lények ők, és nyomukban a lét szövegeti láthatatlan szálait. Mert élni és megérteni az életet csak úgy lehet, ha fáradt lábakkal rójuk útjait.

„A kifli bűnös dolog”, mondta Mendel Áron és gondosan megvajazott egy újabbat, „ma nincs ünnepnap. Már két csésze kávét is megittam, ami szintúgy nem szokványos dolog.”

Johann, a vándor kitöltötte Mendel Áronnak a harmadik csésze kávét.

„A szokványos dolgokat már elég sokszor csinálta, Mendel Áron, nem szabad túl rendszeresnek lenni. A naptár szerinti ünnepnapoknak megvan a maguk rendje, de azoknak az ünnepi óráknak is van létjogosultságuk, amiket az ember magának képes csinálni. Én ilyen ünnepi óráknak tekintem, amikor együtt vagyunk, és újra feltámadnak bennem a rég elmúlt évek, amikor még a halmari iskolába jártam. Talán még sokkal régebb óta ismerjük egymást – gyakran oly időtlennek érzem magam. Ezzel egy olyan létre gondolok, ami a mostani életünk előtt volt. Azt hiszi, más sincs körülöttünk, mint hogy maga évszámra az országúton vándorol, miközben én befejezem az iskolát, utazgatok egy kicsit és magányosan üldögélek a kerti lakomban, hogy tanulmányokat folytassak, segítsek a nővéreimnek, és a kis Veronikát, meg a hülye Pétert pátyolgassam? Úgy érzem, mindez kevés ahhoz, hogy a bennünk lévő emberit – minket magunkat megmagyarázzon.”

„Már én is gondolkodtam erről”, mondta Mendel Áron, „de ez olyan számomra, mint egy idegen ország, ahova nem találok el. Az ember néha odaálmodja magát, de nincs ott.”

„Hát persze, már nem vagyunk ott, de bennünk van, időközönként feléled és akkor emlékezünk rá. Amikor így magam előtt látom, Mendel Áron, igencsak el tudom képzelni, hogy ezer évvel ezelőtt maga a sivatag királya volt, ékszerekkel díszítve, arany homlokpánttal a fején. Nem lehetséges-e, hogy akkor is így együtt üldögéltünk, mint ma? Esetleg beszélgettünk a jövőről, ami mára lett

valóság. A régi kultúrákban többet tudtak a lélek változásairól, a keletkezésről és az elmúlásról, mint ma, ahol az emberek hangosabbak lettek ugyan, de már nem mélyülnek el a dolgokban.

Mendel Áron ide-oda ingatta ősz fejét.

„Ki tudja, Johann? Lehetséges, és talán könnyebb élet volt az, mint ma. Kitaszítottak vagyunk, ezt kell hordoznunk.”

„Ez bizonyos tekintetben igaz”, mondta Johann, a vándor, „de ne kívánjuk vissza a múltat. Mindannyiunknak egy hegyre kell felmászunk, és jobb Mendel Áronnak lenni az út felénél, mint királyi pompában állni alatt. Az ember nehezen vonszolja magát, de a hegy csúcsán megszűnnek a terhek!”

„És mégis kitaszítottak vagyunk, mióta a Templomot lerombolták”, borongott Mendel Áron.

„A templomot mindenütt lerombolták, nem csak egy népnél, Mendel Áron. És mindannyian kitaszítottak vagyunk, de azért vagyunk azok, hogy a sötétben megtaláljuk a fényt és újra felépítsük a templomot. Ha nem így gondolkodnánk, hogyan is bíránk kitartani? Az ember vagy rábólint, vagy becsapja magát. A legtöbb ember ámitja önmagát, ezért lett ilyen kusza a világ.”

„Nehéz a teher”, mondta Mendel Áron, és sóhajtott „nem is csak azért, mert a ládát cipeltem hosszú éveken át; sokkal több volt az, amit hordozni kellett, de az ember alázatossá vált.”

„Az sokat jelent, ha valaki alázatossá válik, Mendel Áron, és ezért több maga ma, mint akkoriban, amikor esetleg király volt. Mindig sajnáltam magát, amikor ezt a ládát cipelte, de igaza van – ez nem csak egy láda, hanem mindama teher szimbóluma, amit viselnünk kell. Gyakran kérdeztem magamtól, miért kell ennek így lennie – mert némelyik teher nyilvánvalóan túl nehéz, mint ahogy a maga ládája is az egy öregember számára.”

„Megszoktam”, mondta Mendel Áron egyszerűen.

„Igen, az ember megszokja, de ez nem lehet a teher értelme. Sokat töprengtem ezen, és úgy tűnik; a teher áldása abban rejlik, hogy felismerjük a másokban, miszerint emberek és testvérek vagyunk. És nem csak ez egyedül: vannak a régi időknek rejtett szálai, amik összekötnek minket, de nem hiszem, Mendel Áron, hogy közeledtem volna magához, ha nem ragadott volna meg, ahogy a terhét hordozza a poros utcákon át. Ha ezt a terhét felfogjuk, akkor, már ha emberek vagyunk, – nem egy népben, egy vallásban és rangban-rendben, hanem csak emberben gondolkodunk – abban, ami mindannyiunkban közös, akik ugyanazt a terhét hordozzuk. Nem ez a lerombolt templom újjáépítésének a kezdete?”

„Vannak, akik nem látják a terheket, és olyanok is, akik a másikat megvetik érte”, mondta Mendel Áron keserűen.

„Ezek azok, akik még a hegy alján állnak. A csillogásnak élnek és még nem hordták a terhét. Minél magasabbra ér az ember a csúcshoz vezető úton, annál inkább felismeri a másikat a terhét; emberreknél, állatoknál és növényeknél is. És azokban, akik cipelik, meglátja a testvért. Azt hiszem, Mendel Áron, ezért a felismerésért megéri hordani a terhét. Nem azt akarom ezzel mondani, hogy én szívesen látom magát az országúton – Isten a tudója, hogy nem. Én csak a teher értelméről beszéltem, ahogy azt magamnak megfogalmaztam. Az országúttal sincs semmi bajom, tudom, hogy ott sokkal többet lehet tanulni, mint a jólét közepette. De maga már túl öreg ehhez. Hát tényleg szüksége van rá, hogy azt a nehéz ládát hurcolássa? Maradjon inkább otthon a kis üzletében, és ha azt gondolja, hogy meg kellene nagyobbítania, szívesen segítek és szerzek hozzá pénzt. Egyikünknek sincs sok, de valahogy meg lehet oldani.”

„Szép, hogy ezt mondja nekem, Johann, örülök neki, de nem kell megnagyobbítani az üzletet. Elég nagy lesz akkor is, ha már nem fogok az utcákon alkudozni – miért ne neveznénk a nevén, nem igaz? Semmi rossz nincs benne, sőt talán épp ellenkezőleg, mert ez is egy teher és így is gondolkodom felőle. Biztosan otthon tudnék maradni, Eszter lányom egyedül is kényelmesen el tudja látni az üzletet, mióta megözvegyült és csak a kis Rachel maradt neki. Nagy szerencse ez nekem, hogy van egy unokám.”

Mendel Áron viharvert arcán felragyogott a büszkeség és a boldogság, ahogy unokájáról beszélt.

„Igen”, mondta Johann, a vándor, „de azt hiszem, éppen ott van magára sokkal nagyobb szükség. A kis Rachel nem sokat lát magából, ha állandóan vándorol. Én sem utazgatok és vándorlok már, mert itt van rám szükség.”

„Magára szükség van ott, ahol van, Johann. Itt nagy a kertgazdaság, és ha nincs is már igazi birtok, amióta Regina férje meghalt, a két hölgy nem tudna maga nélkül meglenni.”

„Ez a legkevesebb”, mondta Johann, a vándor, „Reginának és Mariechennek ott van Péter apja, nagyon jó kertész, már ami a kertet illeti. A saját hülye gyerekének már nem annyira jó kertésze. A gyermeklelkeknek még gondosabb kezekre van szükségük, mint a növényeknek. Nem, nem a kert miatt kell itt maradnom, Mendel Áron, a kis Veronikának és a hülye Péternek van szüksége rám. Ezek belső dolgok, amik erősebbek, mint a külsők – ezek szálak, amik akkor szövődtek, amikor mi még nem voltunk azok, ami ma. Ezeket a szálakat kell kibogoznom, Mendel Áron.”

„Értem én”, szolt Mendel Áron, „azok is belső dolgok, amiért én vándorolok.”

„Nem akarja elmesélni?”

Mendel Áron végigsimította sovány kezével a homlokát és szeme ismét felvette azt a különös kifejezést, mintha a távolban fürkészné az út amúgy nem látható végét.

„Ez egy titok, Johann, de elmondom magának. Régóta ismerjük egymást, már mikor kisiskolásként a halmari iskolába járt, vagy talán még régebb óta – ahogy az előbb kifejtette – amit én inkább álmodni, mintsem felfogni tudok. Ez egy titok, és én amúgy senkinek sem mesélek róla Eszteren kívül, hiszen neki tudnia kell, miért kell nekem vándorolnom és nem otthon lennem. Tudom, hogy nem fog kinevetni, maga képes a dolgok mögé látni. Nem azért van ez, hogy vándorolok és a nehéz ládát cipelem, mert pénzt kell keresnem. Nagyon nehéz a láda és megértem magát, hogy nem kívánja már nekem. Igen, keresek is valamennyit vele, mert mindenki nálam vásárol hagyományból – jól tudom mindezt, Johann – mert már gyerekként is nálam vásároltak, nem pedig azért, mert jobb az árum. De ez manapság már nem fizetődik ki különösebben és csak a fáradtság nagy. Nem is azért vándorlok, mintha nem szívesen lennék Eszternél és a kis Rachelnél. Sokkal-sokkal szívesebben lennék velük. Nem erről van szó. Látja, Johann”, Mendel Áron hangja megcsendesedett, mintha felszentelt földre lépett volna, „ez Rachel miatt van, és mert a Templomot lerombolták, ezért kell vándorolnom.”

„Úgy érte, azzal építi a Templomot, hogy hordozza a terhét?” kérdezte Johann, a vándor.

Mendel Áron a fejét rázta.

„A Templomot lerombolták, Johann. Ki tudja, mikor épül fel újra. Nem így gondolom. De ez egy átok rajtunk, és mert a Templomot lerombolták, mi kitaszítottak vagyunk és a terhünket cipeljük az út porában. Azok, akik ezt nem teszik, elvakultak, mert nem vezekelnek a lerombolt Temploméért és atyáink istenének haragja majd lesújt rájuk. De az egyik cipelhet a másik helyett és amikor a nehéz ládát az utakon hurcolom, azt mondom magamnak: Rachelért teszed, érte hordozod ezt a terhet. Túl öreg vagyok, tőlem Isten már nem követelné – az én vezeklésem miatt már nem. Én már egy életen át róttam az utakat és viseltem a kitaszítottak átkát. Ha én vándorolok és a nehéz ládával vesződöm, akkor ez Rachelért van, és minden egyes lépés, amit a teher alá görnyedt vállal megteszek, egy keveset levesz a nagy átok Rachelra eső részéből. Az ő irányában is meg akarom békíteni Istent, nem akarom, hogy neki is vándorolnia kelljen a poros országúton, a kitaszítottak átkával terhelt. Az ő vállainak szabadnak kell maradniuk, a nyaka ne hajoljon meg, a lába inkább a mezők pázsitszőnyegét tapossa, és ha a bosszú sötét szellemei kinyújtják kezüket utána, nevetve mondhassa: az öreg Mendel Áron vezekelt értem! Látja, Johann, ez a titka, hogy miért vándorolok.”

„Ez nagyon szép és jó, ahogy maga gondolkodik, Mendel Áron, de én nem tudom ennyire sötéten értelmezni a vezeklést, mint maga. A régi kultúrák elmúltak, új idők járnak, az átkot áldássá kell átformálni, a tehernek meg értelmet kell adni. Rachelnek is hordoznia kell majd a terhét, mint mindannyiunknak, maga nem teljes egészében veheti le a válláról a saját áldozata árán. De a szeretet ereje, amivel maga Rachelért vándorol, sokat fog neki segíteni, hogy felvehesse az élet terhét. Az ilyen szeretet több, mint áldozat. A jóság az erő legmagasabb foka, amit az ember elérhet, mert ez Isten lényege.”

„Mindez igaz”, mondta Mendel Áron, „de én nem úgy gondolkodom, ahogy maga, Johann. Még mindig marad a bosszú, az áldozat és a kitaszítottak átka. A lerombolt Temploméért vezekelni kell. Én vezeklek Rachelért, amikor vándorolok és Rachelért is vezekelek, mikor magamat sanyargatom.

Látja, Johann, biztos mindig kicsit különösnek találja, ha én óvatos vagyok jelentéktelen dolgokban és munkanapon félek fehér kenyeret enni. Az nem fősvényesség, vagy csökönyösség, ha megtagadok magamtól valamit. Rachel miatt van; ha én lemondok valamiről, akkor az neki garmadával fog rendelkezésére állni. És most mennem kell, Johann, tovább kell mennem a kis Rachelért.”

Johann, a vándor elszomorodott.

„Hát mindig vándorolni akar, Mendel Áron?”

„Amíg csak Isten napjaim elfogytával leveszi a terhet.”

„Nem lehet, hogy hamarabb is le fogja venni?” kérdezte Johann, a vándor.

Mendel Áron vállára vette nehéz ládáját.

„Amikor olyan könnyűvé válik a teher, hogy már nem áldozat”, mondta, „akkor majd abbahagyom a vándorlást. Az lesz Isten jele. De vannak manapság még jelek, Johann? Nagyon sötét lett mindenhol és úgy érzem, nem szólítanak meg jelek többé.”

„Még ma is kapunk jeleket, Mendel Áron, és én hiszem, remélem, hogy Isten nem hagyja magát napjai végezetéig vándorolni.”

Johann, a vándor kikísérte Mendel Áront. A kertben Veronikával találkoztak. Veronika kezét nyújtott Mendel Áronnak és pukedlizett.

„Nagyon nehezen viszed”, mondta, nagy szeméit tágra nyitva, „ha megnövök, segítek majd neked.”

„Sokszor köszönöm, Veronika”, mondta Mendel Áron. „Nem fogom megérni, hogy felnőj, és nem is hagynám, hogy vigyed a terhemet. Túl nehéz neked. De már ma segítéssel azzal, hogy ezt mondtad. Gondolni fogok rá a hosszú út alatt. Lehet, hogy mégis csak megszólalnak a jelek.”

Mendel Áron kilépett a kertkapun át az utcára, és búcsúzóul kezét nyújtott Johannak és Veronikának. Nagy, szikár alakja meghajlottan távolodott a lemenő nap fényében. Levette kalapját és a szél játszott fehér hajával.

Johann, a vándor és Veronika hosszasan néztek utána.

„Johann bácsi, Mendel Áron egy király?” kérdezte Veronika, „miért hord koronát a fején?”

„Úgy látod?” kérdezte Johann, a vándor. „Nem, Mendel Áron ma nem király. Lehet, hogy egyszer az volt. De a koronát, amit látsz, azért viseli, mert a kis Rachelért cipeli a terhét. Ez a teher királysága, amit másokért hordozunk.”

„Kell ezt csinálnunk, Johann bácsi?”

„Szabad akarattunkból kell tennünk, Veronika. meg kell próbálnunk segíteni egymásnak a terheket cipelni. Embereknek, állatoknak, mindennek, ami él. Ez a fényhez vezető út.”

4. Marseillaise

Az Árnyak Házában a falak vastagok voltak, az ablakok keskenyek és az utolsó napsugarak korán eltűntek. Az alkony szürke fátyla ráborult Veronika játszósobájára és lassan úgy beborított minden tárgyat, hogy a körvonalak elmosódtak és úgy nézett ki, mintha homályos alakok állnának minden közé, ami nappal ismerős és meghitt volt. A mély ablakbeugróban Johann, a vándor ült és az utolsó fénysugarakat elcsípve olvasott, Veronika a földön guggolt és a Mendel Áron ládájából származó selyemszalagokkal díszítgette babáit. Ciccucc mellette feküdt egy fehér párnán, Sapkamanó Mester meg vékony lábcskáin szökdécselt a szobában körbe-körbe és olyan különös mozdulatokat tett, mintha árnyékokat kergetne.

„Johann bácsi”, kérdezte Veronika, „te ugye tudod, hogy kicsoda a szürke asszony?!”

„Igen, Veronika”, mondta Johann, a vándor, „de te ne gondold most erre. Neki nem tudsz segíteni.”

„Szívesen tenném”, mondta Veronika, „nagyon kedves volt hozzám, csak a képeskönyve nem tetszett. Sokáig marad még itt és nézegeti a képeskönyvét?”

„Várja, hogy világos legyen a halmari templomban”, mondta Johann, a vándor.

„Miért, ott sötét van?”, kérdezte Veronika.

„Nincs olyan világos, amilyennek lennie kellene”, válaszolta Johann, a vándor. „A szürke asszonynak világosság kell, különben nem lesz képes átmenni a küszöbön, amin pedig túl kell jutnia. Biztos e nélkül is menne, és én meg is próbáltam segíteni neki, de látod, ő csak a halmari templomra gondol, hogy milyen volt régen, amikor még ő is oda járt. Arra vár, hogy világos legyen benne és ebben a világosságban gondolja megtalálni azt az utat, ami kivezeti őt innen a másik világba.”

„Nem lehet kivilágítani azt a templomot, Johann bácsi?”

„Én nem tudom megtenni, de egyszer nyilván meg fog történni. Az emberek különböző utakon járnak, és csak azon múlik a dolog, hogy egy fény világítson nekik.”

Veronika elgondolkodott.

„Johann bácsi! A három fényre gondolsz a lámpáson, amit az angyal mutatott meg nekem egyszer?”

„Igen, Veronika, de minden fénynek megvan a maga ideje és értelme. Figyelni kell rájuk, hogy egyszer arany fényben gyűljanak fel, mint ami középen ég. Ezek nem túl könnyű kérdések és ma estére jobban teszed, ha a babáiddal játszol és azt figyeled, mit csinál Sapkamanó Mester.”

„Ugye, te látod Sapkamanó Mestert is? Ez kedves tőled, Johann bácsi”, lelkendezett Veronika, „annyira kedvelem és kár, hogy Mama, Mariechen tante és Péter egyáltalán nem látják őt. Olyan furcsán néznek rám, amikor róla beszélek. Csak Péter hiszi el.”

„Az a jó Péternek, hogy sokat elhisz”, mondta Johann, „akkor rendesen fognak égni a fényei, akkor is, ha nem látja őket.”

„Én sem látom mindig az angyalt és a három lámpást”, mondta Veronika.

„Nincs is rá szükség, Veronika. az angyalod vigyáz rájuk, és ha nagyobb leszel, megtanulsz majd magad vigyázni.”

„Johann bácsi, hol ül most Sapkamanó Mester? Meg tudod mondani?”

Egy halk kétely mozdult meg Veronikában; vajon Johann bácsi tényleg lát mindent, vagy csak úgy mondja, mint azt a legtöbb felnőtt teszi...?

„Sapkamanó Mester a tükör előtt gubbaszt és annyira széthúzza a száját, hogy a két füléig ér”, mondta Johann bácsi.

„Csodálatos”, kiáltott fel Veronika elragadtatva, „te tényleg nagyon okos vagy, Johann bácsi. Talán még Cicmuccnál is okosabb vagy? Szinte hihetetlen!”

„Most inkább olvasnék”, mondta Johann, a vándor, „ami meg Cicmuccot, meg engem illet, nem mernék összehasonlításokba bocsátkozni. Cicmucc is jelen van, még meghallaná.”

„Cicmucc alszik, a szeme elé húzta a mancsát”, vélte Veronika, „amikor így fekszik, mindig nagyon mélyen alszik.”

„Ki tudja, annyira biztos-e ez”, mondta Johann, a vándor, „Cicmucc minden esetre egy nagyon okos és figyelemreméltó lény. Azt hiszem, tud egyet s mást, amit én nem, és talán én is tapasztaltam olyan dolgokat, amik számára jelenthetnének újdonságot. Természetesen nem akarom ezzel Cicmucc elé helyezni magam, az nagy arcátlanság lenne.”

„Johann bácsi, Cicmucc dorombol, tehát mégiscsak hallotta, amit mondtál. De te is nagyon okos vagy, és most hozzád fogok menni feleségül. Akarod?”

„Nagyon szívesen”, mondta Johann, „de azért ugye olvashatok tovább?”

„Persze, Johann bácsi, maradj csak ülve. Majd a babákkal csinálom. Ez a baba vagy te, ez a másik vagyok én, és most majd összeadom kettőnket.”

Veronika egymás mellé állította a babákat és elgondolkodott.

„Nem volt ez már egyszer?” kérdezte halkán, kissé tanácstalanul, mintha eszébe jutott volna valami zavaros és nem megfogható.

„Ne a babákkal csináld, Veronika”, mondta Johann, a vándor, és felnézett a könyvből, „állíts ide elének két széket inkább, de ne a babákat. Mindenféle árnyékok ragadhatnak hozzájuk és megnőnek, nagyobbra, mint szeretnéd.”

„Tedd félre a babákat, Veronika”, mondta Cicmucc és pracnijával megrángatta Veronika ruháját, „valami kékes derengés van a szobában, mint a szürke asszony képeskönyvéél.”

„Nézd csak”, kiáltott fel Veronika rémulten, „a babák most tényleg ránk hasonlítanak, Johann bácsi, csak olyan különös lett a ruhájuk, mint a szürke asszonyé és a többieké a régi képeken.”

„Veronika, hagyd abba!” mondta Johann, a vándor, miközben becsappantotta a könyvét és felállt.

A szoba egészen kék lett, mint a Hold, amikor a hullámozó ködben lebeg. A kék derengésből egy küszöb tűnt elő, sötétben és idegenül. A távolból trombitaszó hallatszott, először halkán, majd egyre közeledve, fenyegetően.

„Ne menj át a küszöbön, Veronika!” kiáltotta Sapkamanó Mester.

De a küszöb mozgott és közelebb jött Veronikához, a babák meg nőttek, megmozdultak és kitárták karjukat.

Aztán felhangzott – tompán, mintegy lefojtva, de nagyon közlelő, szinte a szomszédos szobából – a torokhangú, reszelős énekszó: „Allons, enfants de la patrie, de la patrie...!”

A trombitaharsogás közepette feltárult az ajtó és szétszakadozott uniformisban, vörös kokárdával a kalapján benézett egy alak és mondott valamit. Olyan volt, mintha nevet kiáltott volna, és a lassan távolodó trombita- és énekszón átszűrődve Veronika tisztán hallotta: „Madelaine Michaille polgártársnő! Henri ... polgártárs”

„Nem, nem akarom, nem akarom!” zokogta Veronika és kezébe rejtette az arcát, „nem akarom, hogy elvigyenek! Még ne, még ne!”

Johann, a vándor elkapta Veronikát, még mielőtt elájult volna és karjában vitte át a hálósobába. Sapkamanó Mester sietősen igyekezett utánuk, Cicumuc prüsszkölve követte őket, miután felborította a babákat. Ám az Árnyak Házában tovább visszhangzott a távoli trombitaszó és a Marseillaise lassan elhaló éneke: „allons, enfants de la patrie, de la patrie...”

A játékszoba sötét volt és a babák sem mozdultak már.

* * *

Mire anyja és Mariechen tante ágyba vitték Veronikát, az már felébredt ájulásából, de ez nem igazi, erre az életre való ébredés volt. A széttépett uniformisú kísértetalak eltűnt már és a trombitaharsogást, a Marseillaise-t sem hallotta többé. Azt is tudta, hogy az ágyában fekszik és ő a kis Veronika az Árnyak Házában, de mégse ő volt igazán. Valahogy elszakadt a testétől és mindentől, ami azzal összefüggött.

Az egész környezete, ami egyébként annyira valóságos volt, most valóságosnak tűnt, legalábbis messze nem annyira érthetőnek és létezőnek, mint a mellette elszuhanó képek, amik annyira gyorsak voltak, hogy testi szemével nem is lett volna képes követni őket. De most nem volt testi valója, most más volt, mint egyébként. Mintha szép lassan kicsusszant volna testéből és mellette állt úgy, hogy látta maga előtt feküdni, mint egy képmást, ami hasonlított ugyan hozzá, de csak egy burk volt már, nem pedig ő maga. Nem, nem ő volt többé, esetleg csak egy a sok ruhája közül – nagyjából így hatott rá. Kívül érezte magát, felegyenesedve állt az ágya előtt, de anélkül, hogy lába a talajt érintette volna. Olyan érzés volt, mintha lebegett volna, és úgy tűnt, nem is volt gyerek már, sokkal nagyobb és idősebb volt. Minden, ami mostani gyerekkorából körülvette, alig hatott rá jobban, mint egy álom, amire az ember kicsit homályosan emlékszik.

Valóságosabbak, sokkal-sokkal valóságosabbak voltak a színes képek, amik a szem előtt, mint egy végtelen mozivásznon lejátszódtak, egyik a másikba fonódva, mintha szinte egyidejűleg történének. És egyszerre csak maga is beúszott a képekbe – az ottani élő alakok egyikeként – és elsodorta a történések áradata. Mindezek a történések ismerősek voltak neki, mintha egy olyan életbe csöppent volna vissza, amit leélt már egyszer. Csak borzasztó gyorsan történt minden, nem volt valós idő, amibe kapaszkodni lehetett volna.

Igen, mindezt ismerte már. Ezek Párizs csendes, napfény áztatta utcái voltak, még nem öntötte el őket a borzalom és a vér, meg a vörös kokárdás emberek iszonyú ordítóása. Selyemruhát viselt, és oldalán egy gavallér lépdelt háromszögletű kalapban és karddal az oldalán – különös, mennyire emlékeztetett Johann bácsira. Az a magas kapu a szentek alakjaival a Notre-Dame, látta a templom sötét tömegét és benne az örökmécsesest. Keresztet vetett: 'Sainte Marie, concue sans péché, priez pour

nous...' ó, mennyi kép siklott tova, mindig újabbak és ő mindegyikben benne volt. Most kisebb lett, egyre kisebb, ismét gyermek volt és egy öreg kastély parkjában ült, virágok közepette. Nem Michaille volt az, ahol felnőtt? Mellette egy nagy macska feküdt a napfényben – nem Cicumuc volt esetleg? De Cicumucnak nem voltak ilyen sötét foltjai a hátán.

Aztán megváltozott a kép. A Michaille-i kastélykert a SzellemeKertjévé vált. Ó, mikor is volt ott utoljára? Nem volt ott egy bogár, aki meg akarta mutatni a tanyáját, egy elf a fában és egy légszellem pilleszárnyakkal, aki aztán az ezüsthídhöz vezette? Igen, és íme – az ezüsthíd is újra ott volt, és már látta a vizet, ami fölé a híd épült. Kristálytisza volt és megszakítás nélkül mozgott, élőlényként, visszatérve magába anélkül, hogy akár egy hullámot is vetett volna. Mélyen belemerült és megfürdött benne. Finom, tiszta gyöngyökből állt az egész és behatolt az emberbe, hogy az belülről fürdött, egész lényével, és mintha megfiatalodott, megújódott volna, mint azon a legelső reggelen, amire egykor felébredt. Minden új volt; ez volt az ifjúság kezdete, és még a képek is – amiken keresztül eljutott idáig – tovatűntek emlékezetéből.

De nem sokáig tartott az egész. A víz szétfolyt, új képek jelentek meg Veronika szeme előtt, és újra elsodorta áramlatuk, az előbbi sebességgel.

Ez most Hollandia volt, a vízimalmaival. A szűk, sötét utcákban egymásra préselve szorongtak a magas oromzatú házak és színes csempéik az amszterdami zavaros csatornák vizében tükröződtek vissza. Ott festett Rembrandt van Rijn, itt lakott Baruch Spinoza. Hiszen ismerte ezeket a neveket – vagy talán már nem is? Az a kövér nő a fényes fazekakkal nem Mariechen tante volt? Milyen borzasztó gyorsan ment tovább az egész! Most brokát szövetbe öltözve, maszkkal az arca előtt, csupa színes alakkal körülvéve állt egy csillogó bálteremben. Nevetés, fények, zene – ez a firenzei karnevál! Johann, a vándor megint mellette volt és némán egy ajtóra mutatott, de ő kinevette és egy rózsát dobott felé. Az ajtó feltárult és bejött rajta a pestis, egy vigyorgó halálfej, csengőkkel kirakott ruhában. Egy metsző hanggal abbamaradt a hegedűszo, kialudtak a gyertyák és a hajnal csúnya szürkeségében ünneplőbe öltözött hullák feküdtek mindenfelé a kövezeten, a maszkok résein át üveges szemek meredtek a semmibe. Kint megkondultak a lélekharangok. Milyen megszabadító érzés volt e szörnyű képsor után a kristálytisza vízbe merülni, ami újólág betolakodott az események áramlatába és megtisztította a szemlélőt hűvös gyöngyözésével! Most egy görög templomban állt Veronika és őrizte a rézedényben égő lángot. Előtte az oltárnál egy asszony térdelt – nem a Mama volt?! A következő az egyiptomi sivatag volt és a perzselő napon bronzsínű emberek építették szorgosan az irdatlan piramisokat. Veronika itt is benne volt a képben, csak ez alkalommal valahogy furcsán elváltozottnak érezte magát; úgy tűnt, mintha férfi lenne és mellvértet viselne, kardot, meg királykobrával díszített fejdísz. Maga mellett a hülye Pétert látta, aki egy táblát tartott a kezében és titokzatos hieroglifikákat silabizált – milyen különös, hiszen ma nem tud se írni, sem olvasni! Nem volt ideje gondolkodni ezen, máris tovalibbent az egész.

Ezúttal a kristálytisza víz a szokásosnál hosszabban fogadta magába és amikor ismét kiszállt belőle, egy kihalt tájon találta magát, a távolban hófödte hegyekkel és a völgyekben szivárványszínű virágok özönével. Hatalmas elefántok csoszantak el mellette oszloplábaikon és biccentettek súlyos fejükkel. Egy templomból, amelynek teteje kőszzerű indák kuszaságából állt, szent majmok karattyoltak és mókásan hosszú kezüket Veronika felé nyújtogatva gyümölcs-alamizsnáért könyörögtek. A templom belsejében azonban csönd volt, nagy csönd, és ő már benn ült – mezítelenül, egy növényi rostból font ágyékkötőtől eltekintve – mint ifjú lány, egy öregember előtt, aki a lét titkaira oktatta. Ó, igen, ez Johann bácsi volt, és minden újra eszébe jutott, ahogy egykoron mesélt neki a dolgok láncolatáról, Isten lerombolt templomáról és az emberi lélek vándorlásáról a poros országúton, alázattal és odaadással szolgálva mindent, ami él. Milyen mély volt a templom csendje, milyen fehérek voltak a messzi havas csúcsok, és milyen tisztán égtek a lángok az előtte álló lámpásban! Mind a három: kék, vörös és arany.

A havas csúcsok, a völgyek és a templom elsüllyedtek, csak a lámpás maradt meg. Csak ezt a lámpást látta Veronika maga előtt, és az angyalt, aki azt magasra emelve tartotta. Megismerte őt. Ez

az ő anyyala volt és ezek a lángok világítottak mostani életében. Ez a kis Veronika három lámpása volt, ő lassan visszacsusszant földi testébe és újra az ágyában feküdt az Árnyak Házában.

Az angyal a kék láng fölé tartotta kezét.

Ez égett mindhárom között a legjobban, de most megrebbent, és mind kisebb és kisebb lett. Az angyal vigyázott rá, és az most lassan elhajolt az aranszínű felé, középre. Veronika békésen mosolygott, ahogy a gyerekek mosolyognak, hiszen most már újra gyermek volt. Körülnézett a szobában és megismert mindent. Ez újra a megszokott valóság volt és a sok színes kép távoli álomnak tűnt, ami egyre halványodott, mint a kék fény az angyal kezében tartott lámpásban.

Az ágya előtt Mama állt, Mariechen tante és Johann bácsi ültek. A padlón Ciccucc és Sapkamanó Mester ugráltak. Ciccucc felegyenesedett, praclijait Sapkamanó Mester kezébe helyezte és így táncoltak egymással. Veronika elnevette magát.

„Hála Istennek”, mondta Mama, „elmúlt végre a láz.”

„Na, mehetünk aludni”, mondta Ciccucc is, „a kis Veronika újra nevet. Látod, milyen jó volt, hogy táncoltunk? Felvidította. Hát hogyan örülne valaki, ha mi ketten táncolunk.”

Ezzel felugrott Veronika ágyára és dorombolni kezdett.

„Már újra egészséges vagy, Veronika, nemdebár?” kérdezte Mariechen tante, „nagy gondban voltunk miattad.”

„Veronika nem volt beteg”, szólt Johann, a vándor, „de van úgy néha, hogy az egyik láng erősebben ég a másikonál.”

Ekkor az angyal eltakarta a lámpás fényeit és Veronika elaludt.

* * *

Másnap reggel átjött Halmarból Gallus doktor, hogy megnézzze Veronikát. Veronika anyja kérte meg, szeretett volna biztos lenni, hogy semmi komoly dolgot nem jelentett a tegnapi láz.

Gallus doktor egy kis örökmozgó volt. Rövidre vágott, sűrű hajú fejét állandóan ide-oda forgatta, s ez, no meg a nagy orra és a vastag, kerek szemüvege valami madárszerű jelleget kölcsönöztek neki. Ehhez még jellegzetesen csettegve is beszélt, mintha kapkodna a csőrével valami után, és szorgosan elnyelt minden mások által megnyilvánított félelmet és ellenvéleményt. A kifejezőmódja kissé csípős volt, de a halmari emberek nagyon szerették, mert munkájában fáradhatatlan volt. Mégis, általában öreg papagájához hasonlították, és sokan úgy is hívták.

Gallus doktor alaposan megvizsgálta Veronikát, de semmit sem talált, ami aggodalomra adhatott volna okot. Sapkamanó Mester mögötte állt és utánozta a mozdulatait. Veronika lenyelte a nevetést.

„Egész vidám vagy”, mondta Gallus doktor, „nemsoká eljöhetsz hozzám és meglátogathatod a papagájomat.”

Azzal csettintett és gyengéden kitolta Veronikát az ajtón.

„Semmi gond”, mondta Reginának, „Veronika nagyon törekeny, és amint már mondtam önnek, vigyázniuk kell vele. Nem is kellene majd a halmari iskolába járatni, ahogy ezt is megbeszéltük. Itthon is lehet tanítani. De baj nincs, tényleg, semmi, na.”

„De hát tegnap is elájult”, vetette ellen Regina, „és utána kétségtelenül lázas is volt. Franciául beszélt és voltaképpen ijesztő volt, hogy milyen jól. Még egyáltalán nem tanult ennyit franciául. Kéőbb meg idegen országokról, elefántokról és majmokról fantáziált.”

„Ez csak egy mulékony gyengeség”, mondta Gallus doktor, „tényleg nincs szó betegségről, nagyságos asszonyom.”

„De a francia nyelv, az elefántok és a majmok?” kérdezte Mariechen tante, „ezeket veszélytelennek tartja, doktor úr?”

Gallus doktor Mariechen tante felé csettintett.

„Mint mondtam, voltaképpen igen. Szeretném, ha lenne egyszer olyan lázam, hogy kicsit jobban tudjak tőle franciául, és elefántokat meg majmokat is szívesen látnék. Halmarban sajnos nincs ilyesmi, ugyebár, na.”

„Nagyon borzasztónak tűnt a dolog. Hát honnan tud a gyerek majmokról és elefántokról, amikor efféle nincs is errefelé?” panaszkodott Mariechen tante.

„Istenem, hát nem csecsemő már”, mondta Gallus doktor, „és itt a házban is van épp elég képeskönyv, ilyesmikkel tele, nemdebár?”

„A jó franciatudás mindenesetre felettébb különös volt”, vélte Regina, „az nekem is feltűnt. A többi voltaképpen meg tudom magamnak magyarázni, ha nem is emlékszem rá, hogy Veronika képeskönyveiben éppen elefántok, meg majmok lettek volna. Attól még lehettek.”

„Igen, nagyságos asszonyom, az álmoknak gyakran a képességek megnövekedését eredményező következményei vannak”, mondta Gallus doktor és ide-oda ingatta fejét, „ha mindennek a mélyére szeretnénk hatolni, csakhamar szinte majmokká és elefántokká válhatnánk, és még ki tudja, mivé. Az én papagájom is gyakran mond számomra érthetetlen dolgokat.”

„Azt hiszem, Veronika alultáplált”, tűnődött Mariechen tante.

Gallus doktor ismerte Mariechen tantet és etetési mániáját, gyorsan lecsapott rá, mint madár a bogárra.

„Az álmokat inkább a teli gyomor okozza, mintsem az üres”, mondta szenvtelenül, „Veronika nagyon törekeny, az egész felépítése olyan. Amúgy jól táplált. Ne tömjék tele.”

„Veronika nem eszik húst, doktor úr”, panaszkodott élénken Mariechen tante, „azt mondja, nem szereti. Éppen úgy, mint Johann, akinek furcsa dolgai vannak, mióta hazatért az utazásairól.”

„Nem szükséges, hogy Veronika húst egyen”, mondta Gallus doktor, „egyen azt, amihez kedve van. Az emberek és a majmok közeli rokonok, a majmok meg pont vegetáriusok.”

Mariechen tante megborzongott.

„Veronika mégsem egy majom!” mondta felháborodva.

Gallus doktor csípősen nevetett. Nagyon szerette kicsit bosszantani Mariechen tantét.

„Nem”, szölt nagylelkűen, „a kis Veronika valóban nem igazi majom, de ahhoz hasonlóak vagyunk mindannyian.”

Mariechen tante tiltakozva emelte fel a kezét.

„Én nem vagyok majom”, jelentette ki a lehető legnagyobb meggyőződéssel.

„A majmok okos állatok”, csettintett Gallus doktor gúnyosan, „mindenesetre okosabban élnek, mint mi. Igazság szerint példát vehetnénk róluk. Jó reggelt, hölgyeim, és legyenek egyelőre egész nyugodtak.”

Regina kedvesen köszönetet mondott a doktornak és az ajtóig kísérte. Mariechen tante szótlan volt, de aztán megfogalmazódott benne egy gondolat: talán Johann az utazása alatt egész végig majmok között élt, attól lett ilyen furcsa?

„Ez a dolog a majmokkal, Regina, csak nem fertőző? Először megkapja Veronika, majd te, sőt, talán én is?! Azt elgondolni is borzasztó lenne”, aggodalmaskodott.

Veronika eközben kiment Johannhoz a kertbe és közösen szemlélték a virágágyásokat.

„A doktor bácsi meg volt elégedve és meg kell látogatnom a papagáját”, mondta Veronika, „de tudod, mégis csak furcsa volt az a tegnapi. Az az ember először ijesztő volt, de aztán voltaképpen megszépült, és úgy éreztem, mintha egész máshol éltem volna, és minden olyan gyorsan történt – sokkal gyorsabban, mint itt történik. Mondd csak, Johann bácsi, olyasmi volt ez, mint a szürke asszony képeskönyve? Csak úgy tudom magamnak megmagyarázni. Igazán minden valóságos volt, elhiheted nekem. Csak Mariechen tante gondolja, hogy keveset eszem és csak Mama mondja, hogy csupán álmodtam, mert lázam volt.”

„Ez bizony valóságos volt, Veronika”, mondta Johann, „mondhatod azt is, hogy képeskönyv volt, de másabb és sokkal előbb, mint a szürke asszonyé. Korábban úgy éltél, ahogy tegnap újra átélted – később majd jobban megérted. Látod, olyan ez, mint a virágokkal; ma nyílnak, holnap hervadnak, később ismét előbújnak a földből és ismét virágzanak.”

„Te is velem voltál a képeskönyvemben, Johann bácsi, és emlékszem, hogy egy templomban voltunk és rajtad kívül még aranyos majmok is voltak ott.”

„Ennek örülök, Veronika”, mondta Johann, a vándor, „a majmok kellemes társaság és az ősi Indiában szent állatok voltak.”

„Tudod”, töprengett Veronika, „biztosan sokkal-sokkal többre emlékeznék, de mindig közbejött a tiszta víz, ami mindent elmosott, és voltaképpen az is csodaszép volt.”

„Ezért inkább nagyon hálásnak kellene lennünk, Veronika. A minket megtisztító kristálytisza víz nélkül nem is tudnánk kibírni a sok fárasztó vándorutat az élet poros országútjain. A kristálytisza víz leveszi rólunk a terheket, amiket hordozunk, és megfiatalít minket, mintha csak most lenne reggel.”

„Igen, ez egy olyan érzés volt”, gondolkodott el Veronika, „de ha azok terhek, amiket hordozunk, akkor meg kell tartanunk őket és tovább cipelni, vagy el kell felejtenünk talán?”

„Néhányukat bizony tovább kell cipelnünk, amíg egészen le nem esnek rólunk, de nem kell tovább foglalkoznunk velük”, mondta Johann, a vándor, „újra és újra élnünk kell, mint ahogy a virágok virágzanak, de minden virágnak érettebbnek kell lennie az előzőnél. Időközben akkor emlékszünk régi terheinkre, ha az angyal lámpásában a kék láng fellángol. A terhek súlyát viszont elfelejthetjük, csak a tapasztalást kell megőriznünk.”

„És hogy csinálja ezt Cicumuc és Sapkamanó Mester?” kérdezte Veronika.

„Ők egy kicsit másképp csinálják, mint mi, Veronika, de sokban az is hasonlít a miénkre. Mindannyian változunk és növekedünk, bele a Fénybe, mindannyian testvérek vagyunk – virágok Isten Kertjében.

5. Irreloh

Egy öreg ház olyan, mint egy kőbe vésett régi történet; különös alakzatai, meg jellegzetes formái, amikkel díszítették, gondosan festett krónikához teszik hasonlatossá. Egy ilyen régi krónika volt Irreloh kastélya és régi falai félelmetes nyelven szóltak ahhoz, aki olvasni tudott belőlük. Irreloh kastélya sokkal messzebbre esett Halmartól, mint az Árnyak Háza. Egy sötét jegenyefenyő-erdő vette körül, ami lassan emelkedve erdeifenyőktől benőtt dűnébe lényegült át. Mögötte volt a tenger. A Keleti-tenger zöld hullámai fehér tajtékot verve, egyhangúan ostromolták a parti homokot és a kátarrákkal kent, fekete halászcsonakokat, amik a strandon itt-ott árválkodtak. A hullámverés éneke egészen Irreloh csendes parkjáig elhallatszott. A kastély másik oldalán terült el a vörös pusztaság, amin keresztül az út vezetett az Árnyak Háza érintésével a szűk, kanyargós utcájú Halmarba, ahol a kicsi, öreg házak fölé nyúlt egy hegyes templomtorony. Idáig nem hallatszott el a tenger morajlása, és ez jól volt így, mert a hullámverésnek nem volt mondanivalója a békés halmari házak számára, de Irreloh kastélyának sokat tudott mesélni – tette is éjjel, nappal. Régi és szomorú történetek voltak ezek, amikről a hullámverés énekelt, és jobb lett volna Irrelohnak, ha ezeket a történeteket nem kellett volna hallgatnia többé. De hallgatnia kellett, mert ezek azok a történetek voltak, amik Irreloh régi krónikájában is írva voltak. Az ódon falakban ugyanaz a dal zengett, amit a hullámverés zúgott, és iszonyú nyelvén szólt mindenkire, aki képes volt e nyelvet hallani és olvasni. Nem sokan voltak a ma élő emberek közül erre alkalmasak, de a régi történetek betűi és jelképei akkor is mindenhol ott vannak, ha már nem olvassák és nem értik őket.

Ó, nem lenne jobb, ha az ember az elmosódott betűket olvasni és az elfelejtett jelképeket értelmezni tudná? Nem látnánk-e tisztábban, hova vezetnek az utak és a tévutak, amiken járunk, ha jobban odafigyelni arra, milyen talajra helyezzük is lábunkat? Ti, akik ma lélegeztek, gondolatok arra, milyen sokan jártak előttetek ezen az úton, szerettek és gyűöltek, imádkoztak és vétkeztek. A part homokja, amire léptek, sok nyomotokat látta keletkezni és elmosódni – beszédetek örömébe és szomorúságába távoli, idegen hangok keverednek, gondolataitokba más gondolatok, amiket egykor itt gondolt el valaki, és a koszorúkba, amit az élet számára fontok, régen elmúlt napok elhervadt virágait kötik láthatatlan kezek. Minden, ami történik, oly különösen fonódik egymásba! Mennyi mindent lehetne tisztázni, mennyi mindent el lehetne kerülni, ha tudatosan élnénk az életet! De mi csak bolyongunk a ránk borult homály sötétjében, és a régi idők árnyai velünk bolyonganak.

Ó, Ulla Uhlberg, te vajon Irreloh kastélyába költöztél volna-e, ha a hullámverés énekét értenéd, ha az ódon falak betűit és a sötét kapualj jeleit olvasni tudnád? Idejöttél volna-e, ha látnád, mennyi hervadt koszorú lóg a falakon és a folyosókon, ha hallanád, ahogy elnémult hangok Irreloh régi történeteit suttogják? Tudom, azért költöztél ide, hogy közel lehess ahhoz, akit szeretsz. De Irreloh kastélya nem az a hely, ahol rózsalugast nevelnek, sűrke boltívei megfojtják a titkos szerelmi álmok boldogságát és forró, vággyal teli gondolataid után hideg kísértetek kapdosnak. Ó, Ulla Uhlberg, te erős és büszke asszony vagy, de nem leszel elég erős Irreloh szellemeinek megfékezéséhez. Hiszen nem is tudsz róluk. Hogyan is harcoljon és győzzön valaki, ha azt sem tudja; ki ellen kell harcolnia és kit kell legyőznie?!

Nem, Ulla Uhlberg semmit sem tudott Irreloh szellemeiről. Kislánként Halmar iskolájába járt, mert szülei korai halála után egy ott lakó nagynénje vette magához. Csendes világ volt, amiben a halmari gyerekekkel felnőtt, és otthonává lettek a városka szűk utcái. De Ulla Uhlberg valami nagy, valami határtalan után vágyakozott, pompáról és ragyogásról álmodott, csillogó termekben zajló élet-ről és hullámzó nevetésről. Amikor erről álmodott, mindig úgy érezte, mintha onnan jött volna és oda is kellene visszatérnie. Amúgy nem sokat tudott a világról és Irreloh kastélya a maga otromba nagyságával a csendes és nyugodt, ám kissé szűk és unalmas halmari békesség folyton csalogató ellentéteként kísértette. Amikor Ulla Uhlberg nagykorú lett, átvehette szülei hatalmas örökségét. Először utazni indult, hiszen fiatal volt, gazdag és volt ideje is a világ megismerésére. Aztán mégse maradt külföldön, hazajött és megvette Irreloh kastélyát, ami hosszú évek óta elhagyatott, elfelejtett és már meglehetősen romos is volt. Ulla Uhlberg persze eleget látott a világból ahhoz, hogy tudja; Irreloh messze nem a pompa és a ragyogás – ó, nem; valóban nem volt benne semmi Firenze előkelő házai-ból, amit annyira szeretett. De gyermekkori álmait Irreloh köré fonta, láthatatlan szálak kötötték a régi falakhoz, és úgy érezte, éppen itt kell megélnie a csodát, amire a gyermekévek szűk keretei között vágyakozott. Hatalmat akart érezni és uralkodni, de itt, ezen a vidéken akart nagyvá válni, ahol egykoron kicsi volt. Vagy talán a szülőföld volt az, ami ismét magához szólította? Oly nehéz megmondani, mennyi különféle érzés szólal meg azonosíthatatlanul az ember lelkében – gyakran magunk sem tudjuk, csak hallunk egy hangot belül és nem is sejtjük, hogy az több hang. Az ember akar valamit, de senki sem képes igazán megmondani, miért is akarja. Kimondottan kötődésszerű hazafias érzést nem érzett Ulla Uhlberg. Nem volt annyira tiszta északi, mint a többiek, akikkel Halmarban felnőtt. Már iskolásként kilógott a sorból fekete hajával, sötét szemével és barnás árnyalatú bőrével. Igen, Firenzében – a mélykék ég alatt, Dél világító színei mellett – otthonosabban érezte magát, mint itt, ahol a hó és a sűrke köd gyakoribb volt a napfénynél és a tiszta ragyogásnál. És mégis hazatért és megvette Irreloh-t. Ez nem csak a gyermekálmok kastélya volt, amit meg akart szerezni; leginkább arról volt szó, hogy közel szeretett volna lenni mindahhoz, amit beleálmodott – és abból olyan sok volt... Egyikünk sem tudja, voltaképpen hol vagyunk otthon, és csak ritkán sikerül életünk összekuszált szálait szétbogozni, mielőtt a halál kiveszi kezünkből, hogy új minta szövődjön belőle az öröklét szövőszékén.

Nem, Ulla Uhlberg nem volt már kisiskolás, jól tudta, milyen a valódi szépség és pompa, és azt is látta, milyen sötét és komor hely Irreloh kastélya. De nem hiába volt szép, fiatal és erős – olyan sokat építgette Irreloh öreg falait, mint egykor azokban a gyerekkori álmokban. És amikor a távoli hullámverés énekelt, amikor a tölgyfaajtók nyikorogtak, a nehéz küszöbök recsegték, vagy léptei a puszta folyosókon visszhangzottak, akkor csak gondtalanul és az ifjak magabiztosságával nevetett. Hiszen ő volt Irreloh úrnője, és át akarta alakítani, bele akarta tölteni Dél varázsának forró izzását, amit lelkében hozott magával, körbe akarta fonni a sűrke falakat piros rózsákkal és életre akarta csókolni gyermekkori álmát.

Ó, Ulla Uhlberg, fiatal vagy, szép és erős. De vajon elég erős leszel-e, hogy megfékezd Irreloh szellemeit? Annyira más az élet, amikor az ember álmodozik, virágkoszorúkat fonunk, de láncokat kovácsolunk magunknak. Mindennel, ami bennünk van, erőket hívunk magunk köré – jókat is, rosszakat is. Te egy vörösen izzó tüzet őrzöl magadban. Irreloh is tartogat magában régi, egykoron égő tüzeket. De Irreloh tüzei rossz tüzek voltak, gondolj erre, Ulla Uhlberg. A tűz tüzet vonz, és egyikünk

sem tudja, mi marad lehetőségként a dolgok mögött és mit kelt életre egy napon a sors egy titokzatos kastélyban.

* * *

Ulla Uhlberg egy magas támlájú karosszékben ült Irreloh halljában. A kerti ajtók nyitva álltak és a nyár aranyló fénye az Ulla kissé visszafogott szépségét méltón keretező sötét reneszánsz bútorokon táncolt. Ullával szemben a halmari Harald Haller tiszteletes és felesége ültek, ebédre voltak hivatalosak és már a kávénál tartottak a hallban. Johann, a vándor épp most érkezett, kissé távol a többiektől, egy ablakfülke bemélyedésében ült és Haller tiszteletest figyelte, aki buzgón fejtegette liberális teológiai nézeteit. Már az asztalnál is ezt tette, miközben Ulla Uhlberg kénytelen volt egy udvarias társalgásba belemenni. Számára teljességgel mindegy volt, hogy Haller tiszteletes liberális, vagy ortodox nézeteket vall, de leghőbb vágya volt az ajtón kívül tudni, hogy magára maradhasson Johannal. Ujjaival nyugtalanul babrált egy finomművű velencei arany nyakláncan. A szolga hangtalanul szervírozott. Haller tiszteletes jó megjelenésű ember volt, még aránylag fiatal, magas növésű, komoly és okos arcú, de inkább tanárra emlékeztetett, mint tiszteletesre. A felesége jellegtelenül csinos, barátságos, de kissé félénk asszonyka volt.

„Természetesen nem könnyű dolog modern nézeteket meghonosítani Halmarban”, mondta Haller tiszteletes, „itt az emberek elmaradottak, mindenféle csodákban hisznek, sőt! Még szellemekben is, szürke asszonyokban és manókban. Nehéz erről leszoktatni és a jelenbe, a felvilágosodás korába vezetni őket. Újra meg újra bizonygatnom kell nekik, hogy Jézus esetében is csak az erkölcsi példa a mérvadó, nem pedig a régi keresztény legendakörítés; bármennyire is megvan a maga költői értéke.”

„Nagyon sajnálom, hogy nem tud beilleszkedni az emberek közé” mondta Ulla Uhlberg udvariasan.

Ha Haller tiszteletes sejtené, mennyire mindegy volt neki ez az egész! De inkább udvariasan megkínálta még egy csésze kávéval.

„Nem mondhatom, hogy ne tudtam volna beilleszkedni, nem, én egészen jól érzem magam itt. De látja, ez nem a jelen, ami élet itt van; ez a múlt, ami a modern világgal, a legújabb kutatásokkal már nem tud lépést tartani. Én ezt egészségtelennek találom és mindenesetre megpróbálok az emberekre más értelemben hatni. Nem lehet megragadni a középkorban.”

„De Haraldom”, szólalt meg a felesége félénken, „a papa is ugyanúgy tiszteletes volt, mint te, és mindig szigorúan tartotta magát az Íráshoz. Azt is mondta, hogy abból nem szabad engedni. És a papát nagyon szerette a gyülekezete, és én is mindig úgy gondolkodom, ahogy ő gondolkodott. Az emberek biztos téged is sokkal jobban szeretnék, ha meghagynád nekik a csodáikat.”

„Igen, gyermekem”, szólott Haller tiszteletes megfontoltan, „apád egész más irányzatot követett, de azok más idők voltak. Nincs is ellene semmi kifogásom. A jelennel viszont számolnunk kell. Ez a mai megváltozott élet, a modern természettudományok, a technika vívmányai – ezek mind olyan tényezők, amelyek mellett nem mehetünk el. Az ember már nem hisz a régi értelemben vett csodákban, a legendák szép példázatok, de ami a lényeges, hogy a kereszténységben meg kell találni az ember által követendő mintát. Az elmúlt korok babonái összeegyeztethetetlenek mai ismereteinkkel.”

Haller asszony lehangoltan hallgatott. Homályosan érezte, hogy párja büszke akadémiai értekezésében valami nem stimmel, és egyszerűségénél fogva azt is jobban érezte, hogy a halmari emberek ellenérzéssel viseltetnek az új vallási értelmezéssel szemben. Sőt, ezt az ellenérzést valamiképpen a saját biztonságuk ellen irányulónak is érezte.

Ulla Uhlberg elnyomott egy ásítást.

Haller tiszteletes elbizonytalanodott és támasz után nézett.

„Vándor úr”, mondta, „maga mindig olyan konokul hallgat. Igen, ha jól emlékszem, voltaképpen nagyon ritkán hallottam magát beszélni. Mit gondol Ön a dologról? Gondolom, Ön is foglalkozott már vallási kérdésekkel.”

„Úgy gondolom, hogy egy csodák híján való élet nagyon szegényes lehet”, vélte Johann, a vándor, „nem szeretnék a részese lenni. A názáreti Jézust meg többre tartom egy utánozandó emberi

nagyságnál. Az utánzás legtöbbször sem az ortodoxoknak, sem a liberálisoknak nem sikerül. Talán vannak emberek, akik képesek egy erkölcsi tannal élni, de egy tanért meghalni nem tűnik számomra kielégítőnek. De hát az élet és halál minden nap annyira közel vannak hozzánk.”

Haller tiszteletes a torkát köszörülte. Ez a csendes ember, aki mindig félrevonult a társaságtól, ijesztő volt számára.

„Nos, igen”, mondta, „biztos, hogy ezt az erkölcsi tant alakítani kell, és át kell formálni. De a mai felvilágosult értelemtől már nem várhatjuk el a csodákat.”

„Én igazán nem vagyok híve a vaskalapos türelmetlenségnek, a többiek sem, de azt hiszem, egy csodák nélküli vallás nem vallás többé. Hiszen ma is történnek csodák, minden virág az, és az élet és a halál csodáját sem tudja a modern természettudomány megmagyarázni.”

„Sok titokhoz közel férkőztünk már”, vetette ellen Haller tiszteletes.

„És nagyon messze vagyunk még többitől. Az értelem és a szellem nem ugyanaz.”

„Igazából Ön az Igét hirdeti Halmar polgárainak és közelebb áll a szellemeikhez, mint hozzám?”, kérdezte Haller tiszteletes tréfásan, de ártalmatlannak tűnő hangjában némi éllel.

„Bevallom, igen, tiszteletes úr”, mondta Johann, a vándor nyugodtan.

Ulla Uhlberg jól szórakozott.

„De hát miféle irányzat ez?” kérdezte elszörnyedve Haller tiszteletes, „merre tart Ön vallási dolgokban?”

„Ez nem irányzat”, mondta Johann barátságosan, „nem foglalkozom irányzatokkal. Az viszont meggyőződésem, hogy az ember – és különösen egy tiszteletes – csak egy úton járhat, és ez az út a damaszkuszi. Hogy ez az egyes esetekben hogyan történik, az teljesen lényegtelen.”

Haller tiszteletes felállt. Hiába, ez a különös ember sem volt sokkal előbbre, mint a halmari egyszerű emberek. Ennyit érnek az ázsiai utazások.

„Na, igen, ha úgy vesszük, ebben az értelemben persze”, mondta kitérőleg, „de most már sajnos mennünk kell, nagyságos kisasszony, köszönjük szépen a vendéglátást.”

„Nagyon sajnálom, hogy nincs több idejük”, búcsúzott Ulla Uhlberg kedvesen, „a kocsi készen áll.”

„Igazán figyelmes Öntől, hogy gondoskodik rólunk, de gyalog is kényelmesen hazamehettünk volna”, mondta Haller asszony.

„Halmar messze van”, mondta Ulla, „és magától érthetődően gondoskodtam a kocsiról, amikor mondták, hogy már ebéd után indulni akarnak.”

Ulla Uhlberg a kocsihoz kísérté vendégeit, aztán visszajött a csarnokba és odaült Johann mellé.

„Na, végre kis időre csak a magaménak tudhatlak”, mondta felszabadultan, „Haller tiszteletes jót akar a modern nézeteivel, de engem borzasztóan untat és nem is érdekel.”

Johann, a vándor nevetett.

„Téged nem érdekel”, mondta, „de a halmariakat igen. Ők szeretnének a templomban kapni valamit, amihez tarthatják magukat, és igazuk is van. Az oltár nem a teológiai kutatások tanszéke, és minden modern ismeret ellenére nagyon sötét van a halmari templomban, mint azt egyszer találóan mondta valaki.”

„Ki mondta ezt?” érdeklődött Ulla Uhlberg, „érdekes, hogy valaki így látja és ki is mondja.”

„Nem tudom neked megmagyarázni, Ulla. Aki ezt mondta, két világ között lebeg.”

„Ez olyan titokzatosan hangzik”, vélekedett Ulla Uhlberg, „de mesélj inkább magadról valamit, Johann. Régóta nem voltál nálam. Amikor iskolások voltunk Halmarban, naponta együtt voltunk. Nem temetkezel nagyon a tanulmányaidba? Hogy van Regina és Mariechen tante, és mit csinál Veronika?”

„Köszönöm Ulla, mindnyájan jól vannak. Veronikának volt egy kis láza, de amúgy semmi különös. Regina és Mariechen tante szorgalmasan tüsténkednek, és a kertgazdaság megelégedésre ad okot. Mindenesetre elég szép mellékkereset a vagyonuk mellé. Segítek nekik, ahol tudok. A kerti munka értékes elfoglaltság, a szépség mellett hasznot is hajt, még ha sok dolog fárasztó is tud lenni.”

„Feldolgozta már Regina a férje halálát?”

„Azt hiszem, igen. Már jó idő eltelt azóta és nem volt az az érzésem, hogy nagyon közel álltak volna egymáshoz. A mi hagyományos házasságaink alig többek egy szokásnál. Regina az én szememben olyan ember, aki még nem ébredt fel egészen; soha nem mond sem igazi igent, sem nemet az élet kérdéseire. Gyakran megpróbáltam megkeményíteni, de maradt benne valami tanácsstalanság, még Veronikával szemben is.”

„Szomorú dolog volt Veronika számára, hogy ilyen korán elveszítette az édesapját”, gondolkodott el Ulla Uhlberg.

Johann érezte; saját szülei korai elvesztésére gondolt.

„Neki még ott az anyja és ez valahogy más, mint nálad volt, Ulla. Az otthona megmaradt. Én nem is hiszem, hogy Veronika sokat kapott volna az apjától. Anyira más volt, mint ő. Természetesen tiszteltem a vérségi köteléket, de nem kell áztatni magunkat; csak a második helyen áll. A szellemi rokonság erősebb és a kettő együtt ritkán fordul elő. Ezt úgy értem, hogy Veronika lényegisége erősen Reginához kötődik, de csak kevésbé az apjához. Vele kiegyenlítette Regina a karmáját, de a gyerekével nem.”

„Ezt hiszed, vagy tudod is, Johann?”

„Ebben az esetben tudom”, mondta Johann, „ha Veronika meghal, nem az apja lesz az első, akivel találkozni fog. Odaát hozzá közelebb álló lelkek vannak, mint itt. Az apja egész más úton jár, mint Veronika, és egyelőre az az érzésem, hogy ez az út nem ígérkezik könnyűnek. Igencsak távol áll a szellemi világoktól, és hosszú ideig fog tartani, amíg odatalál.”

„Ezt te láttad, Johann? Meg lehet úgy nézni a halottakat, mint az élőket?”

„Lehet bizony, Ulla. A halottak és az élők szorosabban együttműködnek, mintsem az ember gondolná, és közösen munkálkodnak ebben, meg a túlnani világban. Csak manapság – amikor is annyira materiálisak és földhözköttöttek lettünk – tűnik az elválás az elhaltaktól olyan áthidalhatatlannak. A régi kultúrákban másképpen éreztek és gondolkodtak. Nem akarom azt állítani, hogy sokat tudok ezekről a dolgokról, de látod, azért tanultam valamicskét az utazásaim alatt. Ezek az utazások vándorlások voltak, te már érted, Ulla, mit értek ez alatt.”

Ulla Uhlberg elgondolkodott.

„Én így nem utaztam. Nem állíthatom, hogy közben vándoroltam volna, sajnos. De én is voltam Itáliában, te meg Ázsiában. Gondolom, ott az ember sokat tanul és néhány dolgot másként lát, mint itthon.”

„Ó, az a legkevesebb”, hárította el Johann, „nekem is került segítségem. Hiszen mindig segíteni kell másoknak, Ulla, mert ha az ember először gondolkodik és megpróbálja kiismerni magát benne, rájön, hogy az élet nagyon nehéz.”

„Kielégít téged itt ez az egyszerű élet?”

„Igen, Ulla, remélem, hogy teljessé tudom tenni.”

„Mondd, Johann, Veronika végett jöttél vissza, vagy a testvéreidnek segíteni, – vagy esetleg más okból? Nagyon hirtelen szakítottad meg az utazásod.”

„Természetesen szükségét éreztem, hogy segítsek Reginának, amikor a haláleset bekövetkezett, de az is igaz, hogy voltaképpen hívtak, hogy Veronikának segítsek. Mariechennek nincs senkire szüksége, ő nagyon biztosan igazgatja a gazdaságát.”

„Hívtak téged?” kérdezte Ulla Uhlberg.

„Igen, Ulla, nem külsőleg, hanem belülről. Nagyon közel állok Veronikához és segítenem kell neki, ez egy másik világ törvénye. A hülye Péternek is kell segítenem.”

„Ez nagyon szép dolog, Johann és én megértem, hogy Veronikát belsőleg közelállónak érzed. Ő egy rendkívüli gyermek, mint amilyen te is voltál. Talán ezért is szerettelek mindig annyira. De kielégít ez téged? Nem tudod másra – nagy művek alkotására – használni mindazt, amit tanultál és amire képes vagy, mint, hogy a hülye Pétert tanítsad?”

„Az lenne a nagy mű, ha sikerülne valamennyire felébresztenem az elaludt szellemét. Talán ez érdemekben gazdagabb dolog, mint nagy műveket írni. Nem is hülyeként kellene rá gondolnod, ahogy a többiek teszik. Látod, életről életre vándorolunk és ha a hülye Péter ma egy fogoly szellem

is, talán egykor nagy gondolkodó volt, és a hülyék iránti könyörületből lett erre az életre idióta, hogy a hülyék kínjait, gyámoltalanságuk nagy keresgéléseit és beletalálásait legbelülről érezze át, és egy jövőendő életben vezetőjük lehessen.”

Ulla Uhlberg mélyen elcsodálkozva állt fel.

„El tudnám képzelni”, mondta lassan, „de azt hiszed, hogy Péter egy efféle bölcs volt?”

„Szeretném hinni, Ulla. Mindenesetre megkönnyíti iránta való fáradozásomat, ha ezt, mint lehetséges okot elfogadom. Ki képes kibogozni az emberi sorsot? Nagyon nehéz dolog és én nem vagyok mester.”

„De ismertél egyet?” kérdezte Ulla Uhlberg, „Ázsiában? Mesélj nekem róla.”

„Tényleg ismertem egyet, de nem Ázsiában. Hogy is mondjam, hol volt? Ez egyáltalán nem megfogható, Ulla. Ázsiában tanultam meg, milyen előkészület kell ahhoz, hogy az ember megláthasson egy mestert, de a mestert csak később láttam. Teljesen mindegy, hol volt az a hely. Nem is kell embernek lennie a mi földi értelmezésünk szerint. Ezek nagy dolgok, és nagyon is valóságosak, csak nehéz őket szavakba foglalni. Talán te is közelebb vagy mindehhez, mint hinnéd, Ulla, különben nem így kérdeznél róla.”

„Természetesen elhiszem, hogy a dolgok mögött egy másik élet lakozik, hasonló ahhoz, amiben a dolgokat érzékeljük. Talán nem is lenne értelme az életnek, ha másként lenne. Soha nem képzeltem azt, hogy csak annyi az egész, amit az emberek a mindennapokban látnak és megélnék. Azért nem lenne értelme lélegezni és harcolni.”

„Harcolsz valamiért, Ulla?” kérdezte Johann.

Ulla Uhlberg megbillentette fejét.

„Talán, Johann”, mondta halkan. „Mindannyian harcolunk, de senki sem tudja, ki győz.”

Johann, a vándor hallgatott és kinézett a park aranyló napsugaraktól ragyogó virágözönére. Menyire rokon volt ez az érett nyári nap Ulla Uhlberg szépségével! De minden nap a délutánon keresztül estébe, éjszakába, majd új reggelbe fordul...

„Nézd csak, Johann”, folytatta Ulla Uhlberg, „te elmúlt életekről beszéltél. Én ezt úgy értem, hogy mi már ezelőtt éltünk a Földön más alakokban, hogy visszajöttünk és újból vissza is fogunk jönni. Ezt csak úgy tudom magamnak megmagyarázni, hogy a sorsok összekapcsolódnak, kiegyenlítik egymást, szétválnak és ismét találkoznak. Ezen gyakran töprengtem és végül is egyre érthetőbbé vált, mennyivel könnyebb felfogni, mint azt például, hogy szellemek és más efféle megfoghatatlan dolgok vannak.”

„Az embernek nem kell misztikusnak lennie, Ulla, hogy az újraszületést érthetőnek találja. Voltaképpen, ha logikusan belegondolunk, ez az egyetlen lehetőség, hogy az okok és az okozatok kiegyenlítődjenek és minden történés esetében érvényesüljön az igazságosság. Ezzel persze nem mondtam, hogy az ember ne segítsen, ahol csak lehet, mert segítségre szükségünk van és nyújtanunk is kell segítséget embernek, állatnak és minden élőnek.”

„Te képes vagy meglátni, Johann, hogy valaki ki volt? Vagy láttad már valakinél?”

„Csak ritkán tudom megcsinálni, Ulla. Nagyon vigyázni kell az ilyen észlelésekkel, sok ostobaságot követnek el, és a tévedés lehetősége itt talán még nagyobb, mint bármely más érzékelésfeletti dolognál. De az alapgondolat, mint olyan, egészséges, és ismét ahhoz a világnézethez közelít minket, ami egykor isten-közeli volt és csak elsüllyedt a mai materializmusban.”

Ulla Uhlbergnek az volt az érzése, hogy Johann ki akar térni a kérdés elől.

„És ha én kérdeznék tőled valamit?”

„Például ki volt Bomba báró?, nevetett Johann, „az örök tisztelőd, nemde?”

„Fúj, Johann”, kiáltott fel Ulla Uhlberg, „nincs vonzóbb példád? De ha már itt tartunk, tudod, ki volt?”

„Azt hiszem, nem sok értelme van foglalkozni vele. Ezek a témák sok kontemplációt és nyugalmat igényelnek, és nem szívesen vesztegetném rá az időmet. Primitív rang-elfogultságban szenvedő, önmaguk határait nem ismerő emberek előző életükben legtöbbször jelentéktelen emberek voltak, és csak belevágyták magukat a mai, kispekulált pozíciójukba, és addig maradnak benne, amíg nem

lesznek képesek megszabadulni onnan. Ezek érdektelen inkarnációk, nem éri meg foglalkozni velük. De az biztos, hogy be lehet vonzani ilyen külsőségeket. A belső kapcsolódásnak persze megvannak a maga külön törvényei. Nem akarok semmi csúnyát mondani Bomba báróról, mókás alak és amúgy ártalmatlan. Nyugodtan meghagyhatjuk saját előkelőségéről szóló álmában.”

Ulla Uhlberg nevetett.

„Bomba bárót jól el tudom képzelni egy alantasabb életben, csak a ruháját cserélte ki, és úgy érzem, sok embernél sincs szó ennél többről. De sok dolgot bizonyára nagyon tanulságos lehet így megtudni, és sokszor elgondolkodom, amikor vacsoravendégeim vannak, hogy kik lehetnek ezek az emberek, akik itt körülöttem ülnek és csak a ma viselt maszkjuk látható.”

„Néha különös képek kerülnének elő, ha levennék a maszkokat”, vélte Johann, a vándor.

„Tudod, Johann, amikor Firenzében voltam, gyakran tűnt úgy, mintha mindazt, amit ott látok, már régóta ismerném. Szégyenlem kimondani, de jobban otthon éreztem magam, mint itt.”

„Megértem. De mégis visszajöttél, Ulla!”

Ulla Uhlberg arcán könnyű pír suhant át.

„De miért, Johann? Neked tudnod kell, hogy én itt vagyok otthon.”

Felállt.

„Gyere, menjünk ki a parkba, nehéz itt a levegő. Olyan szép kint a virágok között!”

Johann, a vándor követte.

„Azt akartad kérdezni, Ulla, elhiszem-e, hogy egykor Firenzében éltél? Igen, elhiszem, mert máig is sokat megőriztél belőle. Van, amit magával visz az ember egy későbbi életbe, mert még nem jutott túl rajta. Hogy mondjam el neked, Ulla? Úgy érzem, erősen ragaszkodsz még Firenzéhez és mindahoz, ami akkor volt.”

„Te láttad, Johann?”

„Van, amit láttam belőle, nem mindent.”

„Miért felejtjük el? Van valami emlék, de homályos.”

„Többet tudtál róla gyerekkorodban, Ulla. Veronika is emlékszik még dolgokra. Aztán elfelejtünk mindent. Az élet legnagyobb részét befedi a homály, csak félig tudatosan éljük. Nehéz dolog, de meg kell próbálnunk a sötétből kijutni a fényre, és amit ez alatt szereztünk, az már egészen a miénk. De amíg az ember ezt megtanulja, addig úgy van, ahogy mondod. Az ember oly könnyen elfelejti, amit nem kellene, és máskor nehezen felejtí az, amit pedig szeretne. Ez úgy van, mint a három lámpással, ahol minden láng másként ég, mígnem kiegyenlítik egymást és egyetlen tiszta lánggá válnak. Ezek az élet titkai, amit az ember csak ügyetlenül tud magyarázni; bele kell nőnünk és hagynunk kell felébredni magunkban.”

„Johann, amikor Firenzében laktam, végig az volt az érzésem, mintha mellettem lennél és mintha mi egykor már éltünk volna ott, és nagyon közel álltunk volna egymáshoz – úgy, mint ma, vagy esetleg még jobban. Nem tudom úgy elmondani, ahogy érzem.”

„Voltunk mindketten Firenzében, boldogabbak is voltunk, mint ma – ha erre gondoltál – de ne akarjuk azt visszahozni. A firenzei boldogság cserepeire tört, borzalmas volt a reggel, amikor ez történt. Már mindketten egy nagyot léptünk előre, még messzebbre is kell jutnunk és ebben egymás segítségére leszünk, te meg én, Ulla. De nem kell olyan sokat gondolnod Firenzére – előre kell nézni és nem hátra, egyes dolgokat meg el kell felejteni, hidd el nekem.”

„Sok dolgot nehéz elfelejteni, Johann.”

„Bizonyal, de a felejtés nem jelent kitörlődést. Felejtsd el a héjat, aminek le kell esnie, de tartsd meg a történet magját. Az ember meg is könnyítheti a dolgát, de az élet mindenki számára nehéz, akik segíteni szeretnének, és én segíteni akarok – komolyan ezért fáradozom. Te is ezt akarod, Ulla, nemdebár? Olyan sok ember és állat vár erre, a világ össze van zavarodva és mindenfelé megváltatlan lelkeket találni.”

„Én azt akarom, amit te akarsz, Johann”, mondta Ulla Uhlberg egyszerűen. „Itt vagy nekem és én beleépítettem ezekben az öreg falakba egy darab Firenzét. Nem találod-e te is úgy, hogy pompásan átalakítottam Irreloh-t? Szeretném, ha igazán jól éreznéd itt magad, Johann.”

„Szívesen vagyok nálad, Ulla, de egy kastély nem nekem való. Nem akarom elvenni a tulajdonod felett érzett örömed, én is látom, milyen szépre csináltál meg mindent. Az öreg romot, amiért gyerekként lelkesültünk, szinte nem is lehet felismerni. De mégis jobb lett volna, ha nem veszed meg Irreloh-t és inkább egy új házat építesz magadnak.”

Egy árnyék suhant át Ulla Uhlberg arcán.

„Azt hittem, neked is tetszeni fog Irreloh. Ez volt gyermekkorunk álma – hogy itt majd lovagot és elvarázsolt királylányt játszunk, és te megígérted, hogy megszabadítasz az engem őrző sárkánytól. Nem emlékszel már, Johann?”

„De, Ulla, tudom, és szeretném is megtartani az ígéretemet. Ezért mondom el neked mindezt.”

Ulla Uhlberg mosolygott és leült egy kerti kőpadra.

„Gyere, ülj ide mellém és meséld el, mi bajod van Irreloh-val. Reumát kap az ember, vagy talán itt is kísértetek vannak?”

„Nézd, Ulla, azt mondom: az emberben vannak dolgok, a lényegéből és a sorsából adódóan, amit meg kell élnie és tisztába kell tennie, jó is, rossz is. De vannak dolgok, amiket a környezetünkből vonzunk magunkhoz, amivel rokonok vagyunk, vagy ami ellen nem lépünk fel elég erősen és tudatosan. Emiatt nekem nem mindegy egy hely kiválasztása, feltételezve, hogy az ember egyáltalán választhat.”

„Ezért élsz inkább a kerti lakodban és nem Reginával, meg Mariechen tantéval?”

„Igen, Ulla, ott jobban tudok dolgozni, kevesebb behatás ér. Tiszta a föld, többet lehet kontemplálni, mint egyebütt. Úgy érzem, mintha ott közelebb lenne hozzám a szellemi világba vezető híd, mint az Árnyak Házában.”

„Lehet, hogy igazad van. Irreloh nem ilyen barátságos hely. Nézd csak meg azt az iszonyú magas tornyot. Azon csődöt mondott még az én szépítőművészetem is, maradt az ódon rom. Már csak abban reménykedem, hogy belefészkelnek a baglyok, és akkor legalább romantikus lenne. Annyira szeretem a baglyokat, mégse teszik meg nekem azt a szívességet, hogy a toronyba költözzenek! Itt laknak valahol a park környékén, éjjel hallom őket lármázni.”

„Megértem a baglyokat, Ulla, hogy nem akarnak a toronyban fészkelni. Nem jó hely a torony. Több nem jó hely van Irreloh-ban.”

„Hogy érted ezt? Nem félek a kísértetektől.”

„Nem azt mondtam, hogy ott kísértetek vannak. Nem tudom. Nem ismerem ki magam annyira Irreloh-ban, mint az Árnyak Házában. Én csak azt akartam mondani, hogy mindenem tapad valami a régebbi időkből, természetesen nem megfoghatóan, de mindazonáltal valóságosan. Gondolj bele: ha egy tisztánlátó kézbe vesz egy tárgyat, meg tudja mondani, hogy nézett ki a tulajdonosa és milyen volt a sorsa. Gyakran találkoztam ilyesmivel. Ebben az értelemben mindenhol vannak még erőmaradványok – hívhatjuk így is, ha tetszik – de nem kell felébreszteniük őket.”

„Nem is teszek olyat, Johann.”

„Talán még többet is. Gyakran egy erőt kell szembeállítani velük, és nem szabad semmi hasonló töltésű tulajdonságot felmutatni, ami által összekapcsolhatnánk. Itt, Irreloh-ban van néhány dolog, ami jobb lenne, ha nem volna itt. Irreloh-nak korábban rossz híre volt, hamis tüzet gyújtottak a tengerparton és a hajótöröttek holmijaiból gazdagodtak meg.”

„Az már régen volt, Johann, mi közöm van hozzá? Nem én gyújtottam hamis tüzet és nem én raboltam ki a hajótörötteket.”

„Te nem, Ulla, de én másképp értem. Ha magamra gondolok, akkor elmondhatom, hogy vannak bennem veszélyek és tisztázatlan lelki területek. Valahol mindannyian őrzünk egy tüzet magunkban, ami túl hevesen lobog, még ha esetleg csak a hamu alatt is, és már mindannyian raboltunk – jóllehet esetleg nem tudatosan – az élet hajótöröttjeitől. Ez annyira nehéz és nagyon összefonódott terület!”

„Lehetséges, Johann, de hiszen nem is akarok mást, mint az életet igenelni. Ha ezt teszem, akkor idővel feldolgozom a régi maradványokat is.”

„Én is azt szeretném, hogy az életigenlés felé fordulj és kikapcsold Irreloh szellemeit. Nem figyelmeztetek, úgymint tiltakoznál. De belegondoltál már egyszer is, milyen nehéz igent mondani az életre?”

A legtöbb ember, aki erről, mint egészséges világról prédikál, egyáltalán nem az életet igenteli, hanem csak önmagát. Az életet tagadják – háborúznak, állatokat ölnének és kiirtanának egész erdőket különben? Az élet igentelése minden életre igen-mondást jelent, magunk aláértésű besorolását más teremtmények testvéri együtt-létezésébe. Ha ezt tennék az emberek, mindannyian boldogabbak lehetnének. A mai emberiség csak önmagát igenteli, nem az életet. Az életet tagadják, és azt nevezik életigentelésnek. Az eredmény káosz. Nem könnyű dolog az életet úgy igentelni, hogy az ember valóban minden életre igent mond, Ulla. Ez egy olyan probléma, amit alaposan végig kell gondolni és meg is kell érteni.”

Ulla Uhlberg felnézett nagy szemével Johann, a vándorra.

„Sokat gondolkoztál, Johann és én szívesen tanulnék tőled. Igaz, manapság csak szinte szalagcímekben beszélünk és ez által minden egyre kuszább lesz. Más életre sem akarok nemet mondani, ha a magamét igenteltem. Remélem, fog sikerülni.”

„Segítek majd neked, Ulla, amennyire csak tudok. De most haza kell mennem.”

„Milyen kár! Akarod a kocsi?”

„Nem, köszönöm, nincs messze az Árnyak Háza és én szívesen járom a magányos utat.”

„Mindig azt tetted, Johann. De attól félek, túl sokat töprengsz.”

„Biztos nem szándékosan, és tudom is, hogy hiba, de azon igyekszem, hogy felfogjam az életet, másképpen nem tudok segíteni. Azt viszont muszáj, az élet pedig nehezen megérthető.”

Ulla Uhlberg meghajította szép fejét.

„Ez van. Él boldogan, Johann, és gyere vissza mihamarabb”

„Neked is minden jót, Ulla. Gyere el egyszer hozzánk, ha van kedved, és legyél mindig tenmagad, és akkor úrnő lehetsz Irreloh szellemei fölött is.”

Ulla Uhlberg sokáig nézett Johann után, amíg az egy elvadult erdei úton végleg el nem tűnt a szeme elől. Keze fejével megtörölte homlokát.

„Igen, önmagam akarok lenni”, gondolta, „nehéz ez, vagy könnyű? Az élet biztosan más, mint ahogy az ember álmodja. De bárhogy is legyen, igent mondom rá, hiszen az élet az én életem is!”

Hívta a szolgát és felnyergeltette a lovát, közben átöltözött. Kedve támadt kilovagolni a pusztába és ahogy a ló táncolt alatta és a nyári szél szétfújta a haját, ismét érezte az ifjúság győzelmes, boldog erejét – a lét rejtelmét és Irreloh szellemeit messze maga mögött hagyva. Gyorsan vágatott és csak akkor állt meg, amikor már a távolban meglátta az Árnyak Házát. Három nyírfa állt előtte a vörös pusztán. A ló megijedt és felágaskodott. Nagy nehezen megnyugtatta, és megveregette a nyakát.

„Talán te is tudod, mik történtek itt valaha?!” kérdezte, „vagy ti többet láttok nálunk, Hasszán?”

Hát mindenhol árnyékok vannak az utakon?

„Gyerünk, Hasszán!” kiáltotta és galoppban hajtott végig a visszafelé vezető úton, szemét a messzi távolba meresztve. Ott volt az élet, a boldogság – a határtalanban. Még fiatal volt, szép, gazdag és egy név visszhangzott a száján és dobbant meg szívében.

Hasszán úgy futott, hogy szikrákat vetett a patkója.

Az árokparton Mendel Áron ült a zsákjával. Ulla Uhlberg úgy lovagolt el mellette, hogy nem is látta. Ó, Ulla Uhlberg, hányan vágatnak fiatal lovon, mint te, és néznek vágytól elködösült szemmel a távolba! Az életbe vágatnak, az életbe! Ulla Uhlberg, a messzi távol gyakran üres, és ti elvágattok az élet mellett – az élet csendesen és aláértésűen ül az árokparton és hordozza nehéz terhét.

* * *

Veronika egész nap nem látta Sapkamanó Mestert. Cicmucc sem tudta megmondani, hol lehet a mester. Egyszer csak beugrált a gyerekszobába és felugrott Veronika ölébe.

„Kirándulni voltam”, mondta vidáman, „bekúsztam Johann bácsi zsebébe és el voltam vele Irreloh-ban. Egyébként az Árnyak Házához kötődöm, ezt tudnod kell, és szükségem van valamiféle segítségre, ha el akarom hagyni. De néha az ember mást is akar látni, kell egy kis szórakozás.”

„Ezentúl majd a zsebemben foglak hordozni”, mondta Veronika, „például vasárnap elviszlek a halmari templomba. Nem nagyon sötét Johann bácsi zsebe?”

„Az nem tesz semmit”, mondta Sapkamanó Mester, „ott még mindig kényelmesebb, mint Irreloh-ban. Az a ház nem jó, Veronika, és olyan fickók, mint én, nem tudnának ott megélni. Az Árnyak Háza sokkal világosabb és életre alkalmasabb hely – minden küszöbe és lépcsője ellenére – és a szürke asszony képeskönyve is, bár egyáltalán nem tetszik, még mindig elfogadhatóbb számomra, mint Irreloh vörös legényei.”

„Kik azok?” kérdezte Veronika, „olyan borzasztónak hangzik.”

„Húú”, mondta Sapkamanó Mester, „egy undorító társaság, a régi toronyban kuksolnak és egy tüzet vigyáznak, amit egyszer majd fel akarnak élesíteni, ha eljön a megfelelő óra és a tenger felől megérkezik az alkalmas vihar. Ki tudja, mikor lesz az... Nem szeretném megélni.”

„Ezek szellemek?” kérdezte Veronika, és megborzongott egy kicsit.

„Nem azok”, mondta Sapkamanó Mester, „rosszabbak, mint a szellemek, mert nem lehet velük beszélni. Ezek a hamis tüzek maradványai, amik alakokká álltak össze. Valami hasonló, mint a szürke asszony képeskönyve, csak sokkal borzalmasabb, mert van saját élete. Végigkúsztam az öreg tornyon és minden oldalról megnéztem magamnak. Három legény van ott és iszonytatóan néznek ki. Ulla Uhlbergnek óvakodnia kell tőlük.”

„Én voltaképpen nem szeretem Ulla nénit”, mondta Veronika vonakodva.

„Miért nem?” kérdezte Sapkamanó Mester és hegyezte füleit, mint Zottel szokta, ha nem ért valamit.

„Miért?” töprengett el Veronika, „Nem is tudom. Csak úgy.”

Sapkamanó Mester megmozgatta a füleit. Nagyszerűen értett hozzá, Veronika állandó öröme.

„Akkor nem is volt annyira jó Irreloh-ban?” érdeklődött Veronika tovább.

„Mielőtt a toronyba mentem volna, nagyon vidám volt a dolog”, mondta Sapkamanó Mester és tiszteletlenül vigyorgott, „kimásztam Johann bácsi zsebéből és felültem Haller tiszteletes hosszú kabátszárnyára. A tiszteletes sokat beszélt és akkor is a babonák, a kísértetek és az emberkéek miatt mérgeződött, amikor rajta ugráltam.”

„Nem látott senki?” kérdezte nevetve Veronika.

„Csak Johann bácsi”, válaszolta Sapkamanó Mester, „és ő mondta is később, hogy többé nem visz magával, ha ilyen nevetlen vagyok. De nem tehetek róla, amikor a tiszteletes marhaságokat beszél.”

„Legközelebb magammal viszlek a zsebemben” vigasztalta Veronika.

* * *

Az éj leszállt Irreloh szürke falaira. Ulla Uhlberg aludt és lángokról álmodott, amik elemésztik. A toronyban gubbasztottak Irreloh vörös legényei és elmúlt idők hamuja alatt szítottak egy pislákoló lángot. Az ablakon árnyékszerű, sápadt alakok kopogtak és a partra vetett holmijaikat követelték vissza, amikért egykor az életüket adták.

Távolabb a tenger dalolt. A parkban rikoltoztak a baglyok.

6. A varangyos béka csodája

Néhány évvel későbbre esett, amikor a varangyos béka csodája megtörtént. Ezek csendes évek voltak, úgy múltak el az Árnyak Háza felett, hogy nem is lehet róluk sokat mesélni. Talán lehetne szólni pár szót a világban történekről, ahogy az emberek szokták látni a mindennapok forgatagában, de ez egy, a dolgok mögötti életről szóló történet, és ha ilyen szemmel nézzük, akkor csak a ritka mérföldköveket lehet látni, amiket láthatatlan kezek helyeznek el a lélek számára, és az ember csak a jeleit és számait olvassa, mert csak ezek számítanak és maradnak meg az idők elmúltával is. Egy nap sok lehet és néhány év is lehet kevés. Csak ahol a lét útjelzői állnak, ott történt valami érdemes, ami nem mulandó.

A kis Veronika nagyobb lett és tanult ezt-azt, amit nem tudott azelőtt. Ugyan nem járt iskolába, mert Gallus doktor nem tartotta helyesnek és az egészsége mindig törekeny volt, de anyja és Johann bácsi tanították. Nagyon büszke volt rá, hogy most már ő is tud valamit abból, amit az emberek

tudásnak neveznek. De az is igaz, hogy cserébe viszont valamit elfelejtett abból, amit korábban tudott. A nagy homály, ami először a Szellemek Kertjében szállt rá, tovább terjedt benne, és árnyai elfedtek sok mindent abból, ami egykor magától értetődően tartozott világához.

A szürke asszonyt is csak ritkán látta Veronika, amikor az az Árnyak Háza szobáiban bolyongott és hirtelen egy sötét sarokban pillanatokra felbukkant, hogy aztán érthetetlen módon ismét eltűnjön. Mindig barátságosan mosolygott Veronikára, de csak pár szót szolt. Talán Veronika nem is értette már annyira tisztán a gondolatban való beszédet, mint akkor régen. De mindig aggódott Veronikáért.

„El ne ess, kis Veronika”, mondta gyakran. „Én is elestem itt, túl sok a küszöb és a lépcső az Árnyak Házában.”

Veronika bólintott és nagy szemeivel ránézett a szürke asszonyra. Egyszer megkérdezte:

„Még nem mentél át a küszöbön, amin át akarsz menni?”

A szürke asszony csak a fejét rázta és nagyon szomorúnak látszott.

„Először a halmari templomban kell világosságnak lennie”, mondta.

Veronika nem kérdezte többször. Nyomasztó és nehezen érthető volt számára az egész és örült, hogy csak néha találkozik a szürke asszonnal.

Na már most ne gondoljuk, hogy a kis Veronika olyan lett volna, mint a legtöbb gyerek, hogy teljesen átcúsúzott volna az itteni világba, mint a felnőttek. Veronika már nagyon öreg lélek volt és túl sok tapasztalatot gyűjtött a vándorúton eddigi életei alatt ahhoz, hogy sem mindent elfelejtsen. Még mindig tudott – mint eddig is – Ciccuccal és Zottellel beszélni és Sapkamanó Mesterrel is megtanácskozta a dolgokat, ahogy régen szokta volt. Mostanában gyakran vitte magával a zsebében Sapkamanó Mestert – különösen vasárnaponként – a halmari templomba, és örült, amikor Sapkamanó, füleit mozgatva kidugta a zsebéből piros-sapkás mókás fejét. Ez üdítő változatosságot jelentett, amikor Haller tiszteletes, mint legtöbbször, kissé unalmasan prédikált. Arra is vicces volt gondolni, hogy Sapkamanó Mestert rajta kívül senki sem látta. Más esetekben persze mérgeződött, például amikor a halmari lányok nem akarták komolyan venni Sapkamanó Mester létezését. Veronikának ugyan nem voltak igazi iskolás barátnői, mert nem járt a halmari iskolába, de anyja kérésére megismerkedett a város lányával, és az, hogy azok Sapkamanó Mesterről nem akartak tudomást venni és csak Veronika tréfájának tartották, határozottan rosszul esett neki. Így igazából nem is kerültek közel egymáshoz, annál kevésbé, mert a halmari lányok Ciccuccban is csak egy macskát, Zottelben meg egy kutyát láttak, nem pedig rangos és komoly személyiségeket. Az egyedüllét érzése suhant át ilyenkor Veronikán, no, azért nem nagyon fájdalmasan, mert hiszen védett otthona volt és nem is volt igazán egyedül. Mégis, ez volt az első ízelítő abból, mennyire magányosak azok az emberek, akik a dolgok mögé látnak, és milyen messzire kerülnek azoktól, akik csak a fizikai lét utcáit koptatják.

Így Veronika kicsit visszahúzódott és csak a hülye Péter maradt mindig hű játszótársa. Péteren is nevettek a lányok és Veronika ezt nem tudta nekik megbocsátani. Azt még csak meg lehetett érteni valahogy, hogy a többiek Sapkamanó Mestert nem látták – hiszen annyira vékony és áttetsző volt, mert semmit sem evett. Bizonyos körülmények között azt is meg lehetett bocsátani, hogy a kívülálló Ciccuccot és Zottelt sem tartották olyan becsben, mint ahogy az az őket közelebről ismerők számára megkérdőjelezhetetlen volt, de hogy Péteren csak amiatt nevettek, mert némely dolgot nehezen értett meg, azt már Veronika durvának találta és bátran kiállt hülye gyerekkori barátjáért. Biztos, hogy a többiek többet tudtak, de Péter hitt. A hit vajon nem erő, talán még nagyobb is, mint bármi más? Igaz, hogy a többi ember Péternél jobban értette a mindenki által ismert és köznapi dolgokat, de nem megértett-e mindent Péter, amit Veronika Ciccuccról, Zottelről, Sapkamanó Mesterről, vagy a szürke asszonyról mesélt neki? Mélyen magában Veronika érezte, mennyivel közelebb áll az élet értelméhez a hülye Péter, mennyivel közelebb áll hozzá magához, az állatokhoz és virágokhoz és egy másik világhoz, amelyik valóságosabb, nagyobb és világosabb a szűk utcájú és sötét házakkal zsúfolt Halmarnál!

És a hülye Péter tisztelte Veronikát. Hát nem jó dolog, hogy tisztelik? Hiszen ő is tisztelt másokat, például Ciccuccot és Johann bácsit.

A sokaság kifelé él, a kevesek befelé és így élnek el egymás mellett az emberek, akiknek pedig meg kellene találni és segíteni egymást. Bolond világ jött el, a lelkek elkerülik egymást. Ti, akik ma lélegeztek, gondoljatok arra; fordul a világ, az utak keresztezik egymást. Magasan a Fénybe vezetnek, de le a mélység völgyeibe is. Nincsenek jól a dolgok úgy, ahogy vannak, túl sötét lett a Föld. Ilyen sötét talán még sohase volt. Ti, akik ma lélegeztek, gondoljatok az emberiség hajnalának országára, és tanuljátok meg megkeresni és újra megtalálni. Világítsátok ki az Árnyak Házait, hogy ismét templomokban és világos hajlékokban lakjatok, mint valaha az első ébredés reggelén. Pünkösd szelleme hív benneteket, akit már elfelejtettétek. Pünkösd újra közeleg – nem akarjátok felfogni végre?

Röviddel Pünkösd előtt esett meg a varangyos béka csodája, amiről mesélnem kell, mert ez aranybetűs mérföldkövé vált a kis Veronika életében.

Esteledett, a nap készült lebukni. Johann bácsi és Péter a kertben dolgoztak egy virágágyáson, Veronika kissé hanyagul segített nekik. Ma nem volt különösebb kedve sokat dolgozni, furcsán nyomottnak érezte magát. Azért ez csak testi fáradtság volt, szellemiekben frissebbnek érezte magát, mint egyébként és úgy tűnt neki, mintha elszakadna a földtől és valahogy sétára indulna a kertben, holott valójában Johann bácsival és Péterrel ült a virágágyásban és merengve a virágmagokat pergette az ujjai között. Úgy lehet, a Pünkösd szelleme volt, amitől ma minden átlátszóbb és tisztább lett, és ami miatt ma újra különös, ismerős és meghitt hangokat hallott, amik valaha már mintha szóltak volna hozzá. Nem úgy van-e ma, mintha a kert ismét a Szelleme Kertje lenne? Mikor volt ez utoljára így? Már ő maga sem tudta, de amit most érzett, az az ébredést és a belső biztonságot jelentette számára.

„Johann bácsi”, mondta Veronika, „annyian beszélnek gondolatban hozzám. Régóta nem hallottam ilyen hangokat a kertben, mint ma.”

„Minden, ami létezik, egy-egy gondolat”, válaszolta Johann, „és minden gondolat beszél és alakokká válik az anyagban, jókká és rosszakká. Pünkösd közeleg, Veronika, és ilyenkor erősebb a szellem minden élőben, mint egyébként. Ezért észleled határozottabban a virágok suttogását és azt, amit kelyhükben rejtenek. Az állatok is megérik a világ ünnepnapjait. Nem látod, hogy Sapkamanó Mester piros sipkája is élénkebben világít és Cicumuc meg Zottel is vidámabbak, mint máskor?”

Valóban, a Mester sapkája feltűnően ragyogott a napfényben. Sapkamanó peckesen, de óvatosan egyensúlyozott egy retekágyás mellett, és Veronikának úgy tűnt, mintha a retkek nevettek volna rajta.

„Ne is törődj vele, Sapkamanó”, kiáltott neki oda Veronika, „a retkek mindig kicsit kotnyelesek és harapósak.”

Sapkamanó Mester úgy tett, mintha nem is lenne köze az egészhez. Hát mit neki a retkek?! Fel se érnek hozzá...

„Nézd csak, Veronika”, mondta Johann, „ha beledugok a földbe egy magot, növekedni fog, egyre nagyobb lesz, szár, levelek, bimbó és végül egy virág képződik, amiből új magok születnek. Mindez már a magban benne van; az a virágról alkotott gondolat, ami anyagban testesül meg, és így minden, ami él, Isten egy gondolata és az is marad, még ha egyedi formájának anyaga szét is esik. Egyedül a gondolati lény valóságos mindenben, és az, amit maga köré alkot, csak a váltakozó kifejeződése. Világos?”

„Igen”, mondta Veronika, „de a mi gondolataink is valóságosak és azok is alakokat képeznek körülöttünk?”

„Úgy bizony, Veronika, ezért lényeges, hogy helyes és jó gondolataink legyenek. Minden ember megalkot maga körül egy szellemi környezetet. Sokaknál ez tényleg nem valami szép, és ezekre ráakaszkodnak a képződményekkel rokon sötét erők. Egy jó gondolat viszont nem csak téged véd és segíti lényedet a Fénybe nőni, hanem egyben hatalom is, ami túlnyúlik a határaidon. Minden egyes, a jóról alkotott gondolattal jobb lesz egy rossz ember, kevésbé vérengző egy vadállat és kevésbé veszélyes egy mérgező növény. A felemelkedés és az alámerülés mindenben összefonódva van jelen, és az egész teremtés, ami alásüllyedt a sötétségbe, mindenestül a Fény felé törekszik és a megismerés és a megváltás után sóvárog. Minden, ami történik – bármennyire megfoghatónak tűnik is – egy gondolatból indult ki. Hamarosan Pünkösd, Veronika, és ismét átszellemül a Föld egy darabja.”

A hülye Péter csak hallgatta őket és nem szólt semmit. Mindent, amit hallott, nagyon lassan fogott fel. Most mégis áhítatosan ültette egyik magot a másik mellé.

Cicmucc és Zottel egy kerti ösvényen játszottak, Cicmucc bársonyos praclijával pofozgatta Zottelt. „Kérlek vigyázzatok”, mondta nekik Veronika, „úgy emlékszem, mintha itt a közelben bogarak tanyája lenne. Azt hiszem, láttam valaha.”

„Persze, hogy láttad”, mondta Cicmucc és egyszerre átugrott Zottel háta fölött, „de valójában szóra sem érdemes. Mégis ügyelni fogunk rá, mert megkértél és mert Pünkösöd van.”

„Te ezt is tudod?” kérdezte Veronika.

„Ki nem tudja?” válaszolt Cicmucc fenségesen.

„Igen, igazad van”, helyeselt csodálattól eltelve Veronika.

Egy sündisznó zörgött a bokrok alján, csak valami tüskészet lehetett látni, amint épp eltűnik. Zottel indult volna utána, de Veronika visszahívta.

„Rendes volt tőled, Veronika”, szólt a sün, „hogy visszahívtad Zottelt. Ki nem állhatjuk, ha megugatnak minket. Már azért sem neheztelek rád, mert egyszer gömböcöknek nevezted a kicsinyeimet.”

Veronika elgondolkodott. Mikor is volt az? Mikor mondta ő ezt? Úgy érezte, mintha egy fátyol lassan áttetszőbbé válna és azon keresztül homályosan kialakulna egy kép, amit már látott egyszer.

„Régebben nagyon lekicsinylően nyilatkoztam Cicmuccról”, rikoltott oda a fáról egy rigó a kis Veronikának, „és majdnem összevesztünk ezen. Nem azt akarom mondani, hogy egészen visszavonom a véleményemet, de el kell ismernem, hogy Cicmucc tiszteletben tartotta a menedékjogot, amikor télen az ablakodban etettél minket. Egyúttal szeretném az etetést is megköszönni. Jó és elégséges volt, ajánlottalak is az ismerőseimnek. Bár néhány mag keménynek tűnt. De az lehetett az aratás hibája is, nem akarom ezzel a felelősséget a te étkezédre hárítani.”

„Milyen különös dolgokat hallok ma”, gondolta Veronika, „és minden sokkal békésebbnek és barátságosabbnak tűnik. Talán ez is a Pünkösöd szelleme miatt van, hogy megszólal a természet?”

Veronika eltöprengett ezen.

„Johann bácsi”, mondta, „úgy tűnik, mintha mindenki érezné, hogy közeleg az ünnep.”

„Ez annak az előérzete, hogy egyszer az egész világon el kell jönnie a békének és az ünnepnek”, mondta Johann, a vándor, „ezért élünk és dolgozunk, Veronika.”

Most észrevette Veronika, hogy Sapkamanó Mester egy színes pillangóval játszik. A lepke meg-rebbentette a szárnyát, Sapkamanó Mester meg mozgatta a füleit és újra meg újra különös meghajlásokat produkált. Milyen furcsán nézett ki! De nem, mégse pillangó volt az, hanem egy finom, áttetsző alak pilleszárnyakkal. Nem látta ő már valahol ezt a kis légszellemet? Bizony, ő is ideköszönt. És most felreppent, a kék égnek feszítve színes szárnyait.

Mindent beborított a nagy, napjárta csend. Csak a távolban gyülekeztek fekete felhők és messzi villámlások fényei villantak.

Béke volt, de a harc bújt meg benne.

Egy durva hang zökkentette vissza Veronikát.

„Na várj csak, te ronda dög, mindjárt agyonvágalak!”

Veronika körülnézett, Johann bácsi és Péter is sietve pillantottak fel a munkából. A közelben Erik-sen, a halmari kertészlegény állt és fenyegetően felemelte a kapát. Veronika odarohant. Még éppen jókor érkezett, hogy megvédjen egy nagy varangyot Erik-sen csapásától. Az arcába szökött a vér.

„Hagyd békén a békát!” kiáltotta dühösen.

„Semmi közöd hozzá”, mondta Erik-sen mérgesen, de leeresztette a kapát.

Nem is tudott volna odacsapni. Veronika védelmezőleg állt a béka előtt.

Mostanra Johann és Péter is odaértek.

„Hagyja futni a békát, Erik-sen”, mondta Johann, a vándor nyugodtan, „Veronikának igaza van. A béka nem árt senkinek.”

„Undorító, én meg amúgy is haragszom mindenre.”

Erik-senen látni lehetett, hogy ivott.

„A béka nem undorító”, mondta Johann, „sőt, nagyon szépek a szemei. Mindenesetre nem fogjuk túrni, hogy ártson neki.”

A béka nem mászott el, nyugton megült és csak lihegett. Kimerült az ijedségtől, vagy csak megérezte, hogy védelmet kapott? Esetleg mindkettő...?

„Akkor verem agyon azt a dögöt, amikor akarom!”, bömbölte Eriksen zaklatottan.

„Csinálja csak a kerti munkát, semmi más”, mondta Johann, „állatok agyonverésére nem alkalmazunk senkit a kertünkben.”

„Akkor talán mehetek is?”

„Ahogy gondolja”, mondta Johann, „de jobban örülnék neki, ha belátná, hogy nincs igaza. A béka is csak olyan teremtmény, mint mi mind. Ő is szeret élni.”

Veronika hátralépett, és most szorosan egymással szemben állt a két férfi. Volt valami fenyegető a tartásukban.

„Jól nézz oda, Veronika”, szólalt meg egy csendes, finom hang a fából, „egyszer szeretted volna látni a nagy alakokat, akik a földalatti manók mögött állnak, amikor azok veszekszenek. Életet óvtál meg, Veronika, és ezért most kapsz egy keveset a mélység szemeiből. Nézz oda, Veronika; ez a fény és a sötétség összecsapása, többről van szó, mint egy szegény, megfélemlített békáról, a világ megváltásáért megy a küzdelem, Hófehérke ébredéséért az üvegekoporsóban.”

Valóban, az elf volt az a fában, és már oda is nézett Veronika. Amit látott, nagy is volt, meg iszonytató is egyben. Sapkamanó Mester, Ciccucc és Zottel is nyilvánvalóan ugyanazt látták, mert Sapkamanó vékony lábcskái reszkettek, Ciccucc fűjt és Zottelnek felborzolódt a szőre.

Johann, a vándor és Eriksen egy szót sem szóltak, mégis elkeseredett harc dúlt közöttük, Veronika tisztán látta a mélység szemeivel. Mindkét férfi fegyverben állt, de ezek nem földi anyagból való fegyverek voltak. Eriksennek egy otromba buzogány volt a kezében, Johannak egy kard, és ő tetőtől talpig ezüst páncélban volt. A sisakján keresztet viselt. Ezt még sohasem látta Veronika rajta. Egyikük sem volt egyedül. Eriksen mögött sötét, borzasztó alakok álltak, hasonló fegyverekkel, és előre felé taszigálták. Johann oldalán csupa ezüstpáncélba öltözött lovag állt, kivont karddal. Őket még többen követték, még annál is csillogóbb fegyverzetekben. A két harci tábor között gubbasztott gyámoltalanul és félelemtől remegve a béka.

A messzi fekete felhők közelebb jöttek és egy halványsárga villám lobbant, a mennydörgés fenyegetően visszhangzott.

Veronika megborzongott. Most kezdett valamit felfogni a szellemek evilági és túlvilági nagy harcából.

Johann egy lépést tett előre, Eriksen és a sötét alakok hátrahőköltek.

Lassan széteszlott a kép.

„Miért kellene másokat élni hagynom?” kérdezte Eriksen keserűen, „a fiam beteg és rajta sem segít az Isten.”

„Nem tudtam”, mondta Johann, a vándor, és úgy tűnt, mintha lassan, lépésről lépésre szorítaná el Eriksent a sötét alakoktól. „Nagyon sajnálom, hogy beteg a gyerek, majd foglalkozom a dologgal. De azt hiszi, előbb fog Isten segíteni, ha megsemmisíti az életet, ahelyett, hogy tisztelné?”

Eriksen hosszan gondolkodott.

„Talán igaza van”, mondta, letette a kapát és kiment a kertből.

A többiek hallgattak és visszatértek munkájukhoz. A fekete felhők elvonultak és már csak a távolból hallatszott a mennydörgés morajlása. Leszállt az est, ragyogva, vérvörösén izzóan ment le a nap.

Veronika sokáig állt szótlánul és nagy szemekkel bámult a fénybe.

„Johann bácsi”, mondta csendesen, „úgy tűnik, mintha a vörös felhőkben egy várat látnék, magas tornyokkal és csipkés falakkal.”

Johann, a vándor félretette a szerszámot.

„Ezt ma látod első alkalommal, mert megmentettél egy életet”, mondta ünnepélyesen. „Őrizd meg a vár képét a lelkedben, Veronika. Amit láatsz, az Montsalvat.”

Veronika önkéntelenül összekulcsolta a kezét.

„Azt hiszem, már egyszer hallottam ezt a nevet”, mondta meghatottan.

„Hallottad már és újra fogod hallani, Veronika.”

Cicmucc és Zottel mozdulatlanul álltak. Sapkamanó Mester levette a sapkáját (amit nagyon ritkán tett meg), a hülye Péter meg gyámoltalanul, de áhítatosan meredt a ragyogásba.

„Te is látod ezt, Péter?” suttogta Veronika.

A hülye szomorúan rázta a fejét: „Semmit se látok, de elhiszem”, mondta megadóan. Mégis; ez alkalommal sok belső fájdalom érződött a hangjában.

Johann, a vándor leguggolt hozzá.

„Nem kell szomorúnak lenned, Péter”, vigasztalta, „hogy nem vagy képes látni. Hiszen elhiszed. Gondold azt, hogy Isten azért nem láttat veled oly sok mindent, mert igazi örömét leli a nagy hitedben.”

A hülye arcán mosoly futott át és bensőjét nagy békesség töltötte el.

Még egy ideig figyelték a nap ragyogását, majd csendben összeszedték a szerszámaikat és visszatértek az Árnycsászár Házába.

„Johann bácsi”, kezdte Veronika, „ma úgy láttam, mintha ezüst páncélt viseltél volna és mögötted sokan álltak még. Azok mind Montsalvatból jöttek?”

„Igen, Veronika”, mondta Johann, „nehéz harc ez, ami itt a Földön folyik, hogy kivilágosodjék és mindent beragyogjon a Fény.”

„Szép az ezüstös páncél”, mondta Veronika.

„És azok még a szerényebb harcosok, akik ezt hordják”, szólott Johann, a vándor, „mögöttük sokkal nagyobb lovagok állnak, de azok csak ritkán bocsátkoznak le egy földi vándorútra. Mi földi emberek vagyunk és csak azért hordjuk a páncélt, hogy pajzsot tarthassunk a védtelenek fölé. Ez valami olyasmi, mint a Grál küldetése.”

„Én is szeretnék ezüst páncélt hordani”, mondta Veronika.

„Nyilván azért küldött Isten újra a Földre, hogy ezt kívánhasd”, mondta Johann.

Leszállt a nap, a távolban estére harangoztak Halmar harangjai.

Eljött Pünkösöd ideje.

* * *

A rákövetkező reggelen Johann, a vándor bement Halmarba, hogy meglátogassa Eriksent és megnézzék a beteg gyereket. Eriksen eléje ment a kapuban.

„Szeretnék a tegnapiak miatt bocsánatot kérni, Johann úr”, mondta kissé vontatottan, „nem volt igazam, de úgy éreztem, mintha valaki, nálamnál erősebb állt volna a hátam mögött. Az ember gyenge, Johann úr, és gyakran nem tudja, mit beszél és mit csinál.”

„Bizony, Eriksen, megértem. Nagyon örülök neki, hogy ma már másképp gondolkodik. Felejtük el a dolgot, nem is ezért jöttem, hanem hogy megnézzem a beteg gyereket.”

„A gyerek meggyógyult”, mondta Eriksen.

Nagyon sápadt volt és észrevehetően remegett a hangja.

„Az úgy volt, Johann úr”, folytatta, „hogy az éjszaka hirtelen jobban lett. A láz alábbhagyott, a gyerek felébredt és azt mesélte – Johann úr! Hát el kell hinnem, ha a gyerek maga meséli... – azt álmodta, hogy egy nagy varangyos béka jött hozzá és meggyógyította. A gyerek nevetett és örült, de én nem tudtam nevetni, Johann úr, nekem valami elszorult a torkomban, amikor ezt meghallottam. Ez csoda, Johann úr, és én nem szolgáltam rá.”

„Sok titokzatos dolog történik az életben, Eriksen, legyünk érte hálásak, még ha nem is értünk mindent.”

„Isten a tudója, hálás vagyok”, mondta Eriksen, „de maga elhiszi, hogy tényleg a béka gyógyította meg a gyereket?! Egy ilyen szegény, gyenge jószág... és mégis, valahogy igaz kell legyen.”

„Képzeld úgy el, hogy az összes békát egy közös szellem élteti, és ez a szellem erős. Ezt el tudja hinni, nem? Ez a szellem olyan közel áll az egyes békához, mint ő maga az Istenhez, mert Isten benne is éppen úgy jelen van, mint a tegnapi rémült békában.”

„Gyenge és tudatlan emberek vagyunk, Johann úr, de olyan rosszak nem vagyunk, hogy ne hínénk Istenben és a csodákban. Ez csoda. Istennek hála, hogy megélhettem. Az élet kemény és nehéz – milyen lenne, ha nem történnének csodák? A halmariaknak is el fogom mesélni a békát. Tudom, hogy hinni fognak nekem, mert a halmariak keveset tudnak ugyan, de nagy a hitük. Csak Haller tiszteletes nem hisz a csodákban. Ő azt mondja, hogy ezek csak szóbeszéddek, és csak az a fontos, hogy Krisztus tanítása szerint éljünk. De mi hinni akarunk a csodákban, Johann úr, nekünk a modern dolgok nem jelentenek semmit. Azokat nem tudjuk használni az életben. Már régóta meg akarjuk mondani a tiszteletes úrnak, hogy nem kellenek az új dolgai Halmarban. Igen, biztosan, éppen most fogjuk neki megmondani, és legelőször én, mert én megéltem a varangyos béka csodáját.”

Eriksen egészen nekibuzdult, és ez helyénvaló is volt; Halmar egészének véleménye szólt belőle – Johann jól tudta ezt.

„Maguknak igazuk van, Eriksen”, mondta barátságosan, „de nem akarnak egy kicsit türelmesebbek lenni és várni, amíg Halmar lelkésze is átél egy csodát? Úgy hiszem, akkor jobban és békésebben menne a dolog.”

„Látni akarom, mit szól a béka csodájához”, ismételte csökönyösen Eriksen.

Johann, a vándor elment, Eriksen meg mindenkinek mesélt Halmarban a békáról. Az emberek hittek neki, és ettől a naptól fogva az állatoknak jobb dolguk lett Halmarban, mint azelőtt.

Így terjedt a béka csodájának hatása, mint bármely más jó gondolaté.

Johann beszámolt Veronikának a varangyos béka csodájáról, nyugodtan és nagyon egyszerű szavakkal. Veronika minden további nélkül megértette, ő is valami nagyon különöset élt meg azon az éjszakán. Sokáig nem tudott elaludni és nyitott belső szemekkel meredt a távolba. Kívül újra közeledett a vihar, visszhangzott a mennydörgés és kék villámok cikáztak a sötét, fenyegető felhők között. Akkor meglátta Veronika, ahogy a pünkösdi nap áthatolt a sötétségen és mesebeli aranykoronával koszorúzta a béka fejét. Még ennél is többet látott Veronika. Látta, ahogy Hófehérke felnyitja szemeit az üvegekoporsóban és mosolyog – és hallotta a viharban és mennydörgésben a fegyvercsörgést is. Ott álltak Montsalvat harcosai. Veronika úgy érezte, a Grál hívja őt is a zászlaja alá.

7. A halmari templom halottai

Ez itt egy ezen- és túlvilági történet, és ezért szó kell essen a halmari templom halottairól is. Mert az úgy van, hogy a halottak nem hunynak ki, mint ezt manapság sokan gondolják abban a világban, ami annyira eltávolodott a szellemiektől, mint még sohasem ennek előtte. A halottak egész lényükkel tovább élnek, csak a durva szövetet cserélik egy finomabbra, és az a világ, amibe a lefüggönyözött kapun keresztül belépnek, sokkal valóságosabb annál a látszatvalóságnál, amiben mi itt a Földön lélegzünk. Az sem úgy van, hogy a két világot áthatolhatatlan fal választja el egymástól. Csak egy vékony fátyol az, és sokkal gyakrabban lebben fel, mint azt az emberek mostanság hinnék; van sok pillanat, mikor *ez* a világ és *az* a világ átfedik egymást és az ember nem tudná megmondani, hogy itt van-e, vagy odaát.

A halottak ugyanis velünk együtt munkálkodnak a Föld építésén és nagyon vágnak rá, hogy az élőkkel újra kéz a kézben alkothassanak, mint az emberiség korábbi időszaiban. Hát egy-egy sejtésünk nem gyakran egy halott gondolata-e, vagy egy érzés, ami elfog, nem rokon szellemek kívánsága és akarata-e? A halottak segítenek minket és nekünk is segítenünk kell őket. Ha ez nem így történne, a Föld pusztasággá válna, és sötét erőszak venné át az uralmat. Ezért kell kivilágosítani – minden élővel együtt, ami csak rajta van – hogy az örök béke helyévé és a világ vasárnapjává válhasson. Hosszú még az út odáig és most a munka ideje van, messze még az ünnep.

Ti, akik ma lélegeztek, gondolatok erre és ne tagadjátok meg a halottakat, akik mellettetek állnak. A halottak is olyan sokfélék, mint az élők, vannak közöttük fényesek és sötétek, és mindegyik a ti világosságot hozó, vagy sötét munkátokban segít. Ezért figyeljetek oda, hogy szavaitok és tevékenységeitek fénytől áthatott legyen, mert amit mondotok és cselekedtek, hatással van erre és arra a világra is, előre, holtra, az egész világ építésére egyaránt. Olyan sokan vannak halottak, akik segíteni akarnak

nektek – ne nézzetek keresztül rajtuk. Sok olyan halott is van, akinek a ti segítségetekre van szüksége – ne tagadjátok meg tőle. Vannak halottak, akik magasan fölöttetek állnak és olyanok is, akik még lent leledzenek a mélység völgyeiben, sőt olyanok is vannak, akik nem képesek átjutni a küszöbön, mert sötétség veszi körül őket és nem érzékelik a túlvilágot. Ezek a házaikban tévelyegnek és a templomaitokban kutakodnak, de vajmi kevés világosságot találnak, mert nagyon elsötétedett a Föld a fordulat idejére.

Gondoljatok erre ti, akik ma lélegeztek, és világosítsátok ki az élők és a holtak számára is hajlékaitokat és templomaitokat, hogy a világok újra egyesülhessenek, mint az az emberiség hajnalán volt. Nem látjátok-e magatok is, mennyire sötét lett körülöttünk? Hát nem bolyong-e a szürke asszony évek óta az Árnyak Házában, és nem keresgélnek-e más holtak is Halmar szűk utcáin, figyelve a harangot, mikor üti a vasárnapot? De nincs már ünnep nálatok, a halmari templom is sötét.

Gyűjtsátok meg a fényeket! Olyan sokan várnak arra, hogy világos legyen. Élők és holtak kiáltanak a fény után, emberek, állatok és minden, ami létezik, vágnak a világosságra és a megváltásra. Ütött az óra, eljött a világ sorsfordulójának ideje, sok fényre van szükség, mert túl nagy a sötétség. Ezt meg kellett mondanom nektek és meg kellett próbálnom benneteket fellelkesíteni, hogy helyesen értsétek, amikor a halmari templom halottairól mesélek majd nektek. Lehet, azt gondoljátok majd, hogy ezek régi történetek és ki tudja, igazak-e egyáltalán – de higgyétek el nekem, vannak olyan történetek, amik minden nap megújulnak. Mert a holtak mellettetek állnak.

* * *

Évek óta bevett szokás volt az Árnyak Házában, hogy Mariechen tante születésnapját méltóan megülték, összegyűltek nála a barátok és ismerősök, mert ő volt a legöregebb és ő képviselte mindazt, amit a ma embere az otthonosság fogalma alatt értett. Mariechen tante is különleges fontosságot tulajdonított ennek az ünnepnek. Hatalmas süteményhegyeket sütött, nehogy vendégei alultápláltak menjenek el tőle, de nem is történt soha ilyesmi, emberemlékezet óta

Péter és Zottel vendégként voltak jelen, de legtöbbször a gyerekszobában maradtak, mert Péter nem szívesen vegyült idegenek közé. Ma már nagyon sokan jöttek és mentek is el. A nagy teremben ültek, Ulla Uhlberg Johann, a vándor mellett, Haller tiszteletes a feleségével és Gallus doktor. Regina tartózkodó volt, mint mindig, Mariechen tante egy kissé izgatott, Veronika pedig megosztotta magát a vendégek és a gyerekszobában kuksoló hülye Péter között. Sapkamanó Mester hűségesen követte mindenhol, mialatt Ciccucc csak hébe-hóba – és a nyugalma megzavarása miatt akkor is kelleetlenül – kukkantott ki az előszobába, ha új vendég érkezett. Nem szerette a házban a lármát és a mozgást, és ez félreérthetetlenül látszott is rajta. Haller tiszteletes is lehangolt volt ma, pedig egyébként nem sok köze volt Ciccucchoz. Ellenkezőleg, az a filozofikus magába-szállás, ami Ciccuccra annyira jellemző volt, Haller tiszteletesből teljességgel hiányzott, ma jobban, mint bármikor máskor, mert az állítólagos varangyos béka csodán indult fel, amit Eriksen nyilván túl hevesen tált neki.

„Kizárt dolog, hogy én, úgyszólván egyházi szemszögből egy ilyen babonát helyeseljek. Eltűrhetem, esetleg nem vehetek róla tudomást, de Eriksen éppenséggel azt követelte, hogy ismerjem el hó-bortos csodateóriáját. És ami a legrosszabb, bujtogatja a halmari embereket, akik már amúgy is hajlamosak ilyesféle sötét történeteket elhinni.”

„Nekem nincs ellenemre, ha a béka fog rendelni”, mondta Gallus doktor, egykedvűen szemlélve a tiszteletes sértett buzgalmát, „legalább lesz helyettesem, ha majd egyszer visszavonulok. Na.”

„A békának nem kell rendelnie, doktor úr”, vetette közbe Johann, a vándor, „csak azt állítják, hogy gyógyított. Legyen igazságos és ismerje el, hogy két dolgról van szó. Miért ne gyógyíthatna egy béka rendelés nélkül is? Vannak orvosok, akik meg rendelnek anélkül, hogy gyógyítanának.”

Gallus doktor előrevágott az állával, mintha csak egy csőr lett volna.

„Magánál soha sem tudom, hogy jóindulatú, vagy épp harapós, akár csak a papagájom.”

„Semmi rosszat nem akartam ezzel mondani, doktor úr”, mondta Johann, „és semmi esetre sem ön ellen irányult. Hogy ön gyógyít, azt tudjuk, és soha nem fogom elfelejteni, milyen szeretettel kezelte szegény Pétert, amikor beteg volt. Tekintsünk el ez egyszer a rendeltől. Nem hiszi, például, hogy

ön is mozgásba hoz egy erőt, amikor őszinte részvétellel segít egy betegen, amikor fáradtságot és kényelmetlenséget vállal, holott az esetleg kimondottan nehezeére esik? Ön már nem a legfiatalabb és mégis éjjel-nappal készenlétben áll. Nem gondolja, hogy egy ilyen erő segítséget és gyógyulást is hordozhat magában, gyakran még többet is, mit egy rendelés? A gyógyítás művészet, és mint olyan, spirituális, nem pedig mechanikus dolog, mint azt a mai dekadens orvosi felfogás vallja. Ez a művészet viszont nem mérhető, de akkor nem lehetnek-e szintén nem mérhető más erők, amik valamiképpen egy szegény, üldözött varangyos békához kötődnek? Ráadásul alvás közben történt a dolog. Hol vagyunk, miközben alszunk? Az alvás egy másik világ. A tudomány semmit sem tud róla, közben pedig ott töltjük csaknem a fél életünket.”

„Talán igaza van”, mondta Gallus doktor, „mindannyian keveset tudunk és nem ismerjük azt az erőt, ami gyógyít. Persze, teljes egészében nem tudom önt követni, de hát azt sem értem mindig, amit a papagájom mond. Maga tehát mégis csak a papagájomra emlékezet, Johann úr.”

„Ugyanezt mondják önről is, doktor úr”, válaszolt Johann, a vándor, „és nekem ez az összehasonlítás semmiképp nincs ellenemre. Kedvelem a papagáját.”

„Úgy?”, csappantott Gallus doktor, „ezt mondják az emberek? Igazuk van. A papagájom okosabb, mint az összes halmari együttvéve. De most mennem kell, várnak a betegeim. Sajnálom, de ezek a nem mérhető erők, amikkel számolnom kell. Csak remélhetem, hogy átváltoznak gyógyító erőkké.”

Gallus doktor elbúcsúzott, Johann, a vándor kikísérte.

„Ez a Haller tiszteletes az erkölcstanával egy ökör”, morogta gonoszul Gallus doktor, „örülnie kellene, hogy az emberek még hisznek a csodákban, mert ahhoz is csoda kell, hogy őt Halmarban megszokják.”

„Ő csak rendel, gyógyítás nélkül”, mondta Johann, „ez így van manapság, mert már nem ismerik a nem mérhető erőket.”

Gallus doktornak lett volna még egy harapós megjegyzése, de mert az ajtóban Bomba báróval futott össze, inkább sietve ajánlotta magát.

Bomba báró egész lényé otromba és falusias volt. Megvető pillantást vetett Cizmuccra, aki a maga részéről azonnal hátat fordított neki és visszavonult. A hangos emberek sértették kulturális érzületét. Bomba báró belépett a terembe és harsányan üdvözölte a bennlévőket. Kis kék szemével Ulla Uhlbergre nézett, aki iránti szerelme szemmel látható volt.

„Jó, hogy nem sétált előttem keresztbe kint a macska. Nem bírom a macskákat. A kutyák és a lovak már más tészta. Szeretem az erőt. Ugye, Ön is, nagyságos kisasszony?”

Bomba báró ugatva beszélt, mint a primitív, de erős önérzettel megáldott emberek gyakran.

„Megsértette Cizmuccot”, mondta Veronika, „nem fogok köszönni neki.”

„Veronika”, suttogta az anyja, „ne butáskodj, vagy kimész.”

Veronika visszavonult egy sarokba és szerencsére Bomba báró egyáltalán nem is vette észre.

„Én csak olyan erőért tudok lelkesedni, ami finom és cizellált”, mondta Ulla Uhlberg elutasítóan, „ezért szeretem a macskákat és a művelt embereket.”

Veronika ebben a pillanatban felejtette el, hogy voltaképpen nem is nagyon szerette Ulla Uhlbergget. Bomba báró csak homályosan értette meg a kikosarazást, mekegve, de kissé zavartan nevetett. Mariechen tante kávéval töltött neki és olyan kiadósan ellátta süteménnyel, hogy sokáig élélhetett volna rajta.

„Éppen a halmari emberekről és a babonáikról beszélgettünk” szólalt meg Regina békéltetően, hogy a veszélyessé váló beszélgetést a kultúráról és macskákról új irányba terelje. A varangyos béka csodáját még egyáltalán nem tartotta lezárt témának. Hajlamos volt nem teljesen elfogadni, amit Johann mondott, de nem volt tiszta számára a dolog, és mint legtöbbször, ingadozott a véleménye.

„Babona? Nagyszerű!” kiáltott fel Bomba báró, „itt bármit elhisznek az emberek, amit csak akar. Ideális egyházközség, nem, tisztelendő úr?”

Bomba báró szívből jövő jóindulattal nézett Haller tiszteletesre.

„Nem éppen”, mondta Haller tiszteletes összeszorított szájjal, „nem vagyok hajlandó beletörődni az emberek hozzáállásába és komolyan gondolok arra, hogy áthelyeztetem magam egy városba, ahol korhoz illőbben gondolkodnak.”

„Ó”, vélekedett Bomba báró, „olyan elragadó itt.”

„Van Halmarban egy ellenünk dolgozó irányzat is.” szólt közbe nyomottan Haller asszony.

„Igen”, mondta Haller tiszteletes élénken, „éppen holnap akarnak meglátogatni ez ügyben, gondolom, mintegy az egyház véleményét kikérni. De eszem ágában sincs az emberek ostobaságát még szentesíteni is. Egyszerűen meg fogom nekik mondani, hogy elegendem van az egészből és elmegyek.”

„De Haraldom!”, csitítgatta Haller asszony.

Mariechen tante átnyújtotta Haller tiszteletesnek a süteményestálat, Bomba báró meg udvariasan segíteni akart. Eközben megbillent a kezében tartott kávéscsésze és menthetetlenül leöntötte magát. Bomba báró hatalmas ember volt, fehér mellényén beláthatatlan lehetőségeket talált a kávéfolt a terjeszkedésre. Regina és Mariechen tante a segítségére siettek.

„Ciccucc még sohase borított semmit a fehér mellénykéjére”, jelentette ki Veronika diadalmasan és kárörvendve.

„Veronika, menj ki”, mondta az anyja és Bomba báró mellényén való buzgólkodásával próbálta a megsemmisítő megjegyzés okozta benyomást elhalványítani.

Bomba báró teljesen magával és a szerencsétlenségével volt elfoglalva. Ilyesmi tényleg ritkán történt meg vele, és pont most kellett, amikor Ulla Uhlberg is itt van! Ugyan Ulla részvételtjesen nézett rá, de ez színlelés is lehetett.

„Ez bárkivel megeshet, ha velem történik, akkor meg mindjárt többször is egymás után”, vigasztalta Mariechen tante.

Bomba báró ennek ellenére kedvetlen maradt és hamarosan ajánlotta is magát. Bizonytalanul érezte magát az elpiszkolódott mellényben és nehezen viselte, ha nem hathatott győzedelmesnek.

Alig lépett ki az ajtón, megjelent Veronika. Úgy tett, mintha mi sem történt volna, de a biztonság kedvéért magával hozta Pétert. Péter változatosságot jelentett és mindenki a hogyléte felől kezdett érdeklődni. Ő kicsit tanácstalanul bizonygatta, hogy jól van.

Regina magához hívta Veronikát. Jókedvűnek tűnt, a kínos eset ellenére.

„Veronika, nem szabad ilyeneket mondanod.”

„Ugyan miért? Miért kellett Ciccuccot megsértenie? Elmeséltem Ciccuccnak, Péternek és Zottelnek, hogy Bomba báró a fehér mellényére öntötte a kávé és mindannyian örültek. A szürke asszony is ott volt és még ő is nevetett egy kicsit. Biztos ő is örült. Még soha sem láttam a szürke asszonyt nevetni.”

„Te jó ég, hát már a gyerek is hisz a kísértetekben?”, szörnyülködött Haller tiszteletes, „gyakran álmodsz ilyesmit, Veronika?”

„Vannak néha ötletei a gyerekeknek”, mondta Mariechen tante gondterhelten. Ha valakinek ötletei voltak, az Mariechen tante számára mindig megfontolandó volt.

Veronikának az volt az érzése, hogy a szürke asszonyt veszély fenyegeti. Különös társaság ez a mai. Először Ciccuccnak estek, most meg a szürke asszonymak. Az hiányozna már csak, hogy Sapkamanó Mesterről mondjanak valami sértőt.

„Nem álmodtam, láttam”, mondta dacosan Veronika, „amikor álmodom, az egész más, de gyakran akkor is egészen valóságos, mint például nemrég is az volt.”

„Mit álmodtál nemrég, gyermekem?” kérdezte barátságosan Haller asszony.

Úgy érezte, a férje túl nyers volt Veronikához. Általában túl nyers, mondhatni. Az apja egész másmilyen volt, sokkal lágyabb és sokkal türelmesebb. Te jó Isten, hát miért nem érdeklik az embereket a gyerekek álmai?! Idővel úgyis elmúlik az álmodás – nála is régen elmúlt már.

Veronika habozott egy pillanatig.

„Azt álmodtam, hogy Krisztus kinn állt az országúton, és elvette Mendel Árontól a nehéz ládáját. Krisztus úgy nézett ki, mint a képen a hálósobámban.”

Egy ideig csend volt, senki nem talált szavakat.

„Ez szép álmom”, mondta végül Haller tiszteletes kelletlenül, „annál inkább, mert Mendel Áron zsidó.”

Veronika egyenesen az arcába nézett.

„Ez nem egy mindennapi álmom volt. Az valóság, amikor így álmodom. És Krisztus nem kérdezte, hogy Mendel Áron zsidó-e.”

Haller tiszteletes lesütötte a szemét.

„Igazad van, Veronika”, mondta Johann, a vándor, és Ulla Uhlberg is odabíccentett neki.

„Te is ilyen szépeket álmodsz?” kérdezte Haller asszony a hülye Pétert.

„Nem”, mondta Péter, „de elhiszem.”

„Nem akarunk kimenni a kertbe?” vetette fel Mariechen tante.

Ezek a szellemi értekezések esetleg épületesek, de az volt az érzése, hogy kissé túl komolyak egy születésnap ünnepséghez. Azt sem lehet soha tudni, hogy az emberek mikor kezdenek veszekedni – azt meg Mariechen tante nem akarta. Az arany középutat szerette és a jó kedélyt.

Mindannyian felálltak, hogy kimenjenek a kertbe, de hallgataggá vált a társaság. Haller tiszteletes egy pillanatra még visszatartotta Johannt a házban. Sápadt volt és szemmel láthatóan vívódott magában.

„Úgy tűnik”, kezdte halkán, „ez a félig gyerek és a hülye jobb keresztények nálam.”

„Igen”, mondta Johann, a vándor nyugodtan.

„Ez meglep és sok mindent felborít bennem, Ön talán megérti”, mondta Haller tiszteletes bizonytalanul. „Valami elhatározásra kell jutnom, de most végképp nem tudom, mit kell tennem. Tudna esetleg tanácsot adni? Maradjak Halmarban és próbáljam meg újra, vagy döntsek egy nagyobb város mellett? Melyik úton járjak?”

„Külső megoldást nem ajánlhatok önnek, a belsőt meg már egyszer elmondtam pár évvel ezelőtt, tiszteletes úr, csak nem hallotta meg. Csak egy út van; a damaszkuszi.”

Haller tiszteletes idegesen összekulcsolta a kezeit és a távolba meredt.

„Meg fogom próbálni”, mondta.

* * *

Este, mikor egyedül maradtak, Veronika odament Johannhoz.

„Johann bácsi”, mondta, „tudod, mi volt ma a legszebb? Bomba báró nem is öntötte magára a kávé; Sapkamanó Mester tette. Nem vetted észre, mikor kiborította a csészét? Még most is örülök, ha eszembe jut.”

„Nem láttam, Veronika, mással voltam elfoglalva. De ez nagy illetlenség volt Sapkamanó Mestertől.”

Veronika a fejét rázta.

„Ne mondd ezt, Johann bácsi. Gondolj bele; Bomba báró megsértette Ciccuccot.”

„Belegondolok”, mondta Johann, „de túl súlyos volt a büntetés. Mindazonáltal Sapkamanó Mester javára kell írni, hogy kiállt a barátjáért.”

„Ugye? Én is ráborítottam volna a kávé, ha abban a helyzetben lettem volna. Annyira szép volt!” lelkendezett Veronika.

Ciccucc előkelően ült egy hatalmas fotelben és pislantott félig lehunytt szemeivel – úgy nézett ki, mint aki nevet.

Haller tiszteletes nem aludt ezen az éjszakán. A reggeli szürkületig ült dolgozószobájában és soha senkinek nem beszélt arról, milyen gondolatok fordultak meg a fejében ezen a magányos éjjelen. Délelőtt megjöttek a korábban már bejelentkezett halmariak, hogy beszéljenek a vele. Sötét, mogorva arccal, eltökélten léptek be. Eriksen jött elől, nyilván ő volt a szóvivő. Haller tiszteletes hellyel kínálta őket, ő azonban állva maradt az íróasztalnál. Sápadt volt és kialvatlan.

„Tudom, mit akartok mondani”, kezdte, „de jobb, ha előbb engem hallgattok meg. Úgy hiszem, utána minden további feleslegessé válik és meg lesztek elégedve. Azt akarjátok mondani, hogy nem voltam olyan lelkészetek, akire szükségetek van és akit kívántok magatoknak. Igazatok van. A régi

utakat akarjátok járni, én meg megpróbáltalak benneteket egy más útra vezetni. Ebben nem volt igazam, belátom és sajnálom. Sokat fáradoztam ezen, de ez nem a helyes igyekezet volt, mert ti nálam közelebb voltatok Krisztushoz. Most már én is közel kerültem hozzá. Akkor is igazatok van, ha hisztek a csodákban. Minden nap történnek csodák. Ezt sem tudtam. Már tudom, mert velem is megtörtént egy csoda. Nem vagyok elég érett, hogy a lelkészetek lehessenek, nektek nálam jobb kell és én segíteni fogok, hogy megtaláljátok. Kinyilvánítottam, hogy el akarok menni a városba – nos, nem. Egy sokkal kisebb helyre fogok menni, mint Halmar, hogy tanuljak és egyszer esetleg ismét Halmar lelkésze lehessenek. Nem akarok erről többet beszélni, váljunk el békességben egymástól és bocsássátok meg nekem, hogy nem jól tettem a dolgomat.”

A halmari férfiak felálltak székeikről, egyik a másik után. Nagy volt a csend, csak a madarak éneke hallatszott be a kertből. Végül megszólalt Eriksen, kalapját zavartan forgatva a kezében.

„A tiszteletes úrnak igaza van”, mondta, „nagyon bűnösök vagyunk. De mindannyian meg akarunk javulni, Isten bizony.”

Haller tiszteletes végigsimított a homlokán.

„Nem értettek meg”, szolt fáradtan, „nem a ti bűnösségekről beszéltem, hanem a sajátomról, és a bocsánatokat kértem, hogy békében válhassunk el. Ez minden.”

„Nagyon jól megértettük a tiszteletes urat”, mondta Eriksen, „nem gondoltuk volna, hogy a tiszteletes úr így beszél majd. Ha a tiszteletes úr ezt mondja, akkor sokkal jobb, mint mi vagyunk. Azért beszélhet a saját vétkeiről, mert már túljutott rajta, és ezért, amikor így beszél, a mi vétkeinkről szól. Jól értjük mi ezt és bűnösök vagyunk. Nagyon sajnáljuk is, akartuk mondani.”

„Ne tegyük nehezebbé, mint amilyen amúgy is”, mondta Haller tiszteletes, „elég nehéz nekem így is, de legyünk most egyenesek és őszinték; biztosan úgy lesz a legjobb, ahogy javasoltam nektek – számotokra leginkább, mert hogy nektek a legjobb legyen, arról nekem kell gondoskodni a legjobb tudásom szerint. Akkor majd, legalább a ténykedésem befejezésekor, tényleg egyszer Halmar lelkésze voltam.”

Eriksen tovább forgatta a kalapját.

„Szeretnénk a tiszteletes urat megkérni, hogy maradjon nálunk, Halmarban. Emiatt vagyunk itt. Azt is tudjuk, hogy nem fogunk jobb lelkészt kapni. Ezért kell a tiszteletes úrnak Halmarban maradnia.”

Harald Haller hihetetlen felindultsággal küszködött.

„Nagyon köszönöm nektek”, mondta, „maradok.”

* * *

A következő reggelen tömve volt a halmari templom, egy árva szabad helyet sem lehetett találni. Haller tiszteletes úgy prédikált, mint még soha azelőtt. Beszért a Fényről, ami a sötétben világít, beszért a csodákról, amik nap, mint nap megesnek azokkal, akiknek van szemük észrevenni, és beszért arról is, hogy az egyik embernek segítenie kell a másikat terhei viselésében, amint ezt Krisztus tette valaha és teszi még ma is.

Nagy csend volt a halmari templomban, mikor Haller tiszteletes kiment és sokan nyúltak a keze után – akik csak elérhették.

Aztán megfordult, egyedül indult hazafelé. De nem volt egyedül. Valaki beszért mellette, illetve mintha valaki belőle szolt volna.

„Nem tudod, ki szolt hozzád”, mondta a hang, „mert nem látsz senkit. De már tudod, hogy a láthatatlanok épp oly valóságosak, mint akiket látni. Én a szürke asszony vagyok az Árnak Házából. Köszönetet akarok neked mondani, Harald Haller, mert ma világosság lett a halmari templomban és mindenki, aki a Fény után vágyakozott. Te annak örülsz, hogy megtelt a templomod, de még sokkal többen voltak benne, mintsem gondolnád. Nem csak az élők voltak körülöttem, hanem a halottak is ott voltak Halmar templomában; én és még sokan mások. Most már át tudunk menni a küszöbön, a túlvilágra, mert világosság gyúlt körülöttünk és látjuk az utat.”

Harald Haller úgy érezte, mintha ma tartott volna először istentiszteletet.

Ugyanezen a vasárnap történt, hogy Mendel Áron végiglépdelt Halmar utcáin. Felegyenesedve járt, mint még soha annak előtte, és úgy hordta fáradságos terhét a vállán, mintha csak valami játékszer volna. Az emberek csodálkoztak rajta, de ő csak annyit mondott nekik, hogy már nem jön vissza többet. Elhagyta Halmart és elment az Arnyak Házába, Johannhoz, a vándorhoz.

„Nem kell már zarándokolnom, Johann”, mondta, „kaptam egy jelet, ami csodálatos volt és arra utalt, hogy vége. Néhány nappal ezelőtt, amikor a poros úton cipeltem a ládámat, az olyan könnyűvé vált, mintha valaki levette volna vállaimról. Nem teher immár, amit a lerombolt templom miatt hordozok. Isten megbocsátott és már nem akarja, hogy a kis Rachelért tovább vezekeljek. Hazamegyek és játszani fogok vele utolsó napjaimig.”

„Nagyon örülök neki”, mondta Johann, és Veronika álmára gondolt, „amúgy is különös vasárnap ez, Mendel Áron. Élők és holtak együtt voltak az istentiszteleten a halmari templomban. Kivilágosodott Halmar temploma, és hisszük és reméljük, hogy mindenütt világos lesz, lépésről lépésre – és akkor majd felépül a lerombolt templom is.”

„Johann, meg tudná nekem mondani, ki vette le nehéz ládám terhét?”

„Azt mindenkinek magának kell megtalálnia, Mendel Áron, de én azt gondolom, olyan valaki lehetett, aki mindenkinél jobban tudta, hogy maga a kis Rachel iránti szeretetből hordozta a terhet.”

„Akkor az egy hatalmas, jó szellemiség lehetett, Johann.”

„Bizonyosan”, mondta Johann, a vándor.

Ti, akik ma lélegeztek, gondolatok erre, és gyújtátok meg a fényeket az élőkért, és a holtakért is.

8. Karnevál

A hegedűk cincognak, a furulyák hívogatnak és a távoli trombitaszón keresztül csengők hallatszanak – kezdődik az élet álarcosbálja. De a karnevál ideje télire esik, nemdebár? A gyermekkor nyara elmúlt és az ifjúság kertjében is elvirágozott már néhány virág.

Így volt ez a kis Veronikával is, amikor nagyobb lett és az élet karneválja csendes, de csábító hangjával táncba hívta. Tizennégy éves lett és megélte már néhány tavasz és nyár ősze, télbe fordulását. Ciccucc is átment már a másik világba és az volt a legnehezebb nap, amit a kis Veronika valaha is átélt. Először búcsúzott lelke teljes tudatosságában valakitől és tudta: amit az a kis sír rejtett, az gyermekkor legkedvesebb barátja volt és vele a tulajdonképpeni gyermekkor is. Mármost ez a vége volt valaminek, vagy az új és ismeretlen kezdete? Ó, kis Veronika, az élet mindig befejeződik és valami új indul, és mégsem ér véget, se nem kezdődik soha, mert az élet időtlen, és ami lényeges, az velünk vándorol mindig – minden boldog, vagy szomorú órán és napon keresztül. Amikor egy sírt bezárunk, hidat építünk abba a másik világba. Évről évre szaporodnak a hidak és legvégül magunk is átmegyünk a sok, könnyek által épített hidunkon, hogy elfelejthessük; sírtunk valaha is miattuk. A szellemi világ ára a könny, minden felismerés szenvedés által válik fénné, és az egyetlen nagy kérdés, amire választ szeretnénk, megköveteli, hogy ezernyi félnék kérdéssel tapogatózzunk utána.

Az is egy ilyen félnék kérdés volt, ami a kis Veronikában motoszkált, amikor gyerekkori játszótársa halotti koszorúját fonta.

„Johann bácsi”, kérdezte, „gondolod, hogy Ciccucc jól van és viszontlátom majd valamikor? Úgy hiszem, az állatoknak is tovább kell élniük a halál után, mint az embereknek.”

Johann csendes volt és szomorú. Nagyon mélyen kötődött Ciccucchoz, az embereket és az állatokat szinte egyforma teremtményként fogta fel. Csak alacsony szintű lelkek képzelik emberi nagyságukat az állatok felett állónak.

„Biztos vagyok benne, hogy Ciccucc nagyon jól érzi magát, Veronika”, szolt Johann, „Isten Kertjében van, mint minden élő. Csak hát legtöbbször az állatok ezt kevésbé tudatosan érzékelik, mint mi. Ők még jobban visszatérnek az egységbe, de hát itt is vannak fokozatok, és nehezen felfogható dolgok az emberi értelem számára. Még sok ember is akad, aki alig tudatos és úgy él, mint az állat; egy csoporttudatba, egy nép, egy törzs, vagy egy család tudatába ágyazva. Csak erős szellemiségek képesek ezeken a kereteken felülemelkedni, az ezen túl lévő igazi emberségig. Az út lassan kanyarog

felfelé, Veronika. Az anyja méhében levő gyermek is egy „én”, de ő még nem ébredt fel. Most azonban egy korszakváltást élünk át és az állatok is egyre jobban felébrednek csoportjuk méhéből a tudatosabb életre. Ezért olyan fontos, hogy az emberek testvérükként fogadják el őket. Együtt kell bele-nőnünk egy jobb és boldogabb világba, a mostani létbe. Ezt a világot fel kell építenünk, és akkor minden tudatosabb és világosabb lesz benne; embernek, állatnak egyaránt.”

„Én viszont akarom látni Cicumcot”, makacskodott Veronika.

„Biztosan viszont fogod látni”, vigasztalta Johann, „nézd, például sok oroszán nem ébredt rá az énjére – jönnek a teljességből és oda is térnek vissza – mint ahogy sok embernek nincs még személyisége. Ezek az emberek csak vándorolnak egyik nemzettudattól a másikig, és az oroszánok is megmaradnak az oroszán-csoportléleknél. De amikor Szent Jeromos oroszánja eltávozott, olyan személyiséggé vált a szent iránti szeretetében, hogy már nem egészen az oroszánok csoportlelkébe tért vissza. Megmaradt annak, amivé a szentjénél vált, tovább követte őt és most már tudatosan dolgozik az oroszánok lényiségén Isten Kertjében. Mindezt nehézkes és fárasztó emberi szavakkal kifejezni, de Jeromos oroszánjához hasonlóan történnek a dolgok minden állattal, ha sok szeretetben volt részük és azt viszonzni is képesek voltak; megmaradnak a csoportléleknél, de a szeretet és a Fény által sokkal tudatosabbá válva, és mint segítők dolgoznak a többiekért. Így fogod te is Cicumcot viszontlátni, ha egyszer majd Isten Kertjébe érsz. Ő a saját énjén fog dolgozni és te is a tiéden, a feladatokat mindkettőtöknek eltérő, de egymás számára megmaradtok annak, amik voltak, mert szeretetben voltak egymással és a szeretet minden titok nyitja az életben. Az összes többi csak lépcső és fokozat, de ami a szeretet által alakul ki, az maradandó és belőle képződik az út az anyaméhéből vissza, az Egyetlenhez. Ezt az ember csak sejtetheti, nem is kell akarnia megérteni, – ez valami nagy és határtalan, ez Isten gondolatának egy része, ami segít felépíteni a lerombolt templomot.”

Jó volt ezt hallania a kis Veronikának – így legalább élete legsötétebb napja nem volt minden fény nélkül való, és lassan, ha Cicumcra gondolt, egy békés kertet látott maga előtt és a lelke hidat épített hozzá. De gyermekora nyara véget ért – tudta is már. Eljött a tél, hóval és jéggel. A nagy cserépkályhákban égett a tűz és a félhomályban remegő fényét az Árnyak Háza lépcsőire és küszöbeire vetette. Az Árnyak Házát belepte a hó. Az északi tél hosszú és kemény, és még jó, hogy a csillagok olyan tisztán ragyognak az égen.

Ó, kis Veronika, átmentél egy nehéz, sötét küszöbön, de még sok más küszöb és lépcső van az Árnyak Házában, amiken át kell kelned. Ne botolj meg, kis Veronika, és gondolj arra, hogy az Árnyak Háza felett az örökkévaló csillagok világítanak.

Tél lett – és ha itt a tél, itt a karnevál. A hegedűk cincognak, a furulyák hívogatnak és a távoli trombitaszón keresztül csengők hallatszanak – kezdődik az élet álarcosbálja! Nem kezdődött-e el számodra is, kis Veronika? Nem úgy van-e, hogy az emberek lassan megváltoznak külsőleg? Idegen viseleteket hordanak, szebbeket, vagy csúnyábbakat, mint annak előtte, és maszkokat viselnek az arcuk előtt, jöllehet korábban nem tették. Vagy csak eddig az óráig láttad a maszkot, és az emberek most leveszik, hogy igazi valójukat mutathassák? Ó, kis Veronika, az ember olyan ritkán tudja az életben, hogy valaki viseli-e a maszkot, vagy félretette. És vajon mikor tesszük le mi magunk is a maszkot, és mikor nem? Az élet karneválja zavaros tánc. Nevetünk és sírunk, remélünk és tévelygünk, gyűlölünk és szeretünk színes tánca forgatagában, de tudjuk-e igazán, kik vagyunk mi és kik is a többiek? Oly sok maszk van – ki ismeri ki magát közöttük? Ez bizony gyakran nehéz, kis Veronika, és az az óra, amikor minden maszkunk nélkül mutatkozunk, az utolsó – utána már nem táncolunk az élet karneválján.

Tél volt és sok mindent belepett a hó.

De a hegedűk cincogtak, a furulyák hívogattak és a távoli trombitaszón keresztül csengők hallatszottak. Télen karnevál van, nemdebar? Hát nem volt teljesen érthető, hogy Ulla Uhlberg álarcosbált rendezett Irreloh kastélyában?

Veronika kiöltözött az Irreloh-i ünnepségre. A tükör előtt állt és úgy nyújtogatta karjait, mintha harcra készülne. Sugárzóan fiatal volt színes ruhájában, Sapkamanó Mester mellette csücsült egy papundekli dobozban és csupa jóindulattal szemlélte. Egy finom arany-ékszer, amit egykor a firenzei

dámák viseltek, csillogó szálként bújt meg Veronika hajában. Ugyan Karolin felkínálta az összes mintás fejkendőjét, de azok minden jó ízlést alulmúltak és ezért kíméletesen vissza lettek utasítva. Péter és Zottel kissé oldalt álltak és csodálták Veronikát. Zottelnek ugyan mindegy volt, mit viselt Veronika; az állatoknak egyformák vagyunk, akár királyi palástot, akár koldusgúnyát hordunk, de Péter minden mérték felett szépnak találta Veronikát, és már csaknem bánta, hogy nem megy el ő is az Irreloh-i maszkabálba. Ulla Uhlberg persze meghívta, de túl félénk volt ahhoz, hogy annyi idegen közé merészkedjen.

„Csodaszép vagy, Veronika”, mondta elfúló hangon.

Veronika örült és kicsit zavartan babrált az ékszerén. Nem volt-e Péter is más, mint gyerekkorában? Ő is maszkot visel? A hegedűk cincogtak, a furulyák hívogattak és a távoli trombitaszón keresztül csengők hallatszottak. És nem nézett-e másokra is másképpen mostanában, mint régebben – például Johann bácsira? Veronika elgondolkodott, aztán felvetette a fejét.

„Csinosnak kell lennem, ha Irreloh-ba megyek”, mondta.

„A férfiak csodálkozni fognak, ha meglátnak, Veronika”, mondta a hülye Péter.

Volt valami különös a hangjában, Veronika tisztán érezte.

„Nem törődöm a férfiakkal”, mondta Veronika fennhéjázón.

„Velem se?”, kérdezte Péter halkán.

„Ó, te”, nevetett Veronika, „téged nem is számollak bele, amikor a többiekről beszélek.”

Veronika jó értelemben gondolta, amit játszótársának mondott, de Péter mégis kirekesztést hallott ki belőle. Hiszen tudta ő, hogy nem lehet a többiekkel egy kalap alá venni. Lehorgasztotta a fejét és keze segélykérően markolt Zottel bundájába, mint gyerekként tette volt, ha támaszt keresett. A kutya együtt öregedett meg Péterrel és a hülye elbátortalanodott lelkének minden rezdülését ismerte már.

Veronika rádöbrent, hogy megbántotta Pétert.

„Ne fogd így fel, Péter”, mondta kedvesen, „te meg én változatlanul összetartozunk, és egyáltalán; sokkal jobb lenne, ha te is velem jönnél, legalább tudnál rám vigyázni.”

„Hát ott lesz Johann bácsi”, válaszolta Péter.

Veronika arcán könnyű pír futott át.

„Igen”, szólt elfogódottan, „természetesen ott lesz Johann bácsi.”

Sapkamanó Mester kikukucskált a papundeikli dobozából és vigyorgott. Veronika úgy találta, hogy Sapkamanó Mester az utóbbi időkben határozottan szemtelen kezdett lenni.

„Úgy nézel ki, mint egy királynő, Veronika”, mondta Péter akadozva – neheze esett szavakba önteni a mondanivalóját. „Írnék hozzád egy verset, mint a lovagok tették a királynőjükért. De nem tudok. Még mindig nem tudok írni. Csak úgy egyenként odabiggyesztem a betűket, de nem tudom összekötni őket, nem, nem vagyok képes rá, mindig hiányzik valami. Jaj, Veronika, gyakran úgy érzem, mintha éjszaka lenne körülöttem. nem tudom másképp leírni, de valahogy így van.”

Péter nagyon szomorúnak látszott. Veronika megfogta a kezét és egyenesen a fiú lassan könnybe lábadó szemébe nézett.

„Egyszer reggel lesz, Péter, hidd el nekem.”

„Elhiszem”, mondta a hülye áhítatosan.

Néhány perccel később Veronika szánja kifutott a téli estébe, Irreloh kastélya felé.

* * *

Ismeritek az északi vidékek téli éjszakáit? Tudjátok, milyen az, csillogó szántalpakon hangtalanul siklani a szikrázó hó fehér szőnyegén? Minden fehér és tágas, és ahol véget ér, ott az aranyló csillagokkal telehintett kékes derengés. Súlyosan hajolnak meg a fenyőágak a hó terhe alatt, és ha elsuhanó árnyékként elhúztok szánkótokkal egy-egy magányos porta előtt, az ablakban tompa fény sejlik fel és csillogó jégcsapok lógnak a behavazott háztetőkről. Mindent valami furcsa fátyol takar, mintha csak félig lenne jelen ebben a világban, ezernyi kristály palástjával eltakarva. De ez a tündérmesék királyi palástja ám, és a számtalan gyémánt ragyogása alatt olyan forrón izzik az élet igénylése a metsző hidegben, mint még soha. Az embernek az az érzése, hogy semmi sem lehetetlen, mintha

elvarázsolt csodák és kék virágok fakadnának a hó és jég birodalmában. És csak siklunk, siklunk a határtalanba...

Így utazott Veronika Irreloh kastélyába.

„Firenzei karnevál”-nak nevezte Ulla Uhlberg a rendezvényt, és a gyertyáktól megvilágított teremben sok színes maszk volt hivatott a Dél hangulatát életre kelteni Irreloh havas éjszakáján. Méregdrága melegeházi virágokat hozatott, amik csiszolt vázákban nyújtogatták kelyhüket és a nyár illatát idézték az emberek lelkébe-eszébe.

De Irreloh nem Firenze volt. Hát nem csüngtek az ódon termekben és a régi folyosókon elmúlt idők láthatatlan kezek által kötözött, elhervadt koszorúi? Dohos szaguk furcsán keveredett a friss virágok illatával, de senki nem figyelt rájuk. Valami ideges remegés is végigfutott az ünnepi gyertyák lángján, a sötét falakból lopakodó árnyak váltak ki és az élők táncához csatlakoztak. Hát senki sem olvas Irreloh jeleiből?!

Ó, Ulla Uhlberg, Irreloh nem Firenze. Te megidézted mindkét hely szellemeit, és most íme, mind körülötted vannak és ropják a táncot. Lásd, hogy bírsz el velük. Nem akar egyik-másik valamit a lelkedből? Hát nem gyújtottál meg nekik minden gyertyát, nem áldoztál nyíló virágokat? A hegedűk cincognak, a furulyák hívogatnak és a színes ünneplő ruhákon csilingelnek a csengők. De a távolban a hullámverés éneklő dalát, jusson eszedbe, Ulla Uhlberg. Nincs az örült tánc közepette egy síró hang a hegedű cincogásában, egy panasz a furulya hangjában és a széttörő üveg sejlése a csengettyűkben? Ugyan, ki gondolna erre? Ma ünnep van, amit a kedvesnek rendezett – mint egykor talán – ez a firenzei karnevál!

Veronika is fáradhatatlanul táncolt az ifjúság első, elsőprő erejével és örült, hogy tetszett és értékelték szépségét. Gyakran érezte úgy, mintha mindezt átélte volna már, hogy már táncolt ebben a ruhában, ilyen ékszerrel a hajában a báltermi gyertyák fényében – nem történt ez már meg valamikor, régen? Ködösen, alig megfoghatóan előkúszott egy emlékezetfoszlány arról az álombeli éjszakáról, ami a borzasztó vörös-sapkás emberrel és a Marsellaise-el kezdődött. Nem volt-e az egyik azok közül a képek közül, amikbe akkor belemerült, Firenze és nem voltak-e Johann bácsi, meg Ulla Uhlberg jelen akkor is, mint ahogy ma? Igen, úgy emlékezett, hogy Ulla Uhlberg is ott volt, ugyanilyen ruhában és egész hasonlóan nézett ki. De a hegedűk cincogtak, a furulyák hívogattak és Veronika nem gondolt már a sok képpel terhes éjszakára. Hiszen ma itt volt Irreloh-ban, ma fiatal volt, vidám és boldog. Hogyan is gondolhatna másra? Csak egy pillanatra suhant át rajta az otthon egyedül hagyott játszótárs képe. Sajnálta, de mégis jobb volt, hogy nem jött el vele. A szegény hülyét a maszk alatt is megismerték volna az emberek. Ő viszont megragadta az élet karneválját, és minden porcikájával átengedte magát neki, sőt! Ha Johann bácsival táncolt, akkor úgy tűnt, elsüllyednek az emberek, a virágok, a gyertyák és megáll az idő...

Ó, kis Veronika, az idő soha nem áll meg – Irreloh órái egyik órát a másik után ütik el.

Veronika az utolsó vendégek között ment el. Hiába nézelődött Johann, a vándor után. Talán egy másik fogatba szállt, hiszen olyan sok volt. A lovak nekilódultak és a szán kifutott az éjszakába. Veronika megborzongott és a selyemsálat szorosabban tekerte a nyaka és a válla köré. Úgy érezte, mintha lázas volna.

Nagy pelyhekben hullott a hó.

* * *

Irreloh báltermében azt a gyertyák és hervadó virágok által hátrahagyott, áporodott léghőlehetett érezni, ami minden mámorító ünnepség végének sajátja. Az élet karneválját mindig a hamvazószerda követi. A bútorok brokátján itt-ott elhagyott maszkok heverték. Hányan vették le ma valóban a maszkjukat és hányan hagyták az arcuk előtt? Mennyire idegenek tudnak lenni egymásnak az emberek, ha néhány mulékony órára összegyűjti is őket a hegedű és a fuvola csábító hangja!

Ulla Uhlberg Johann előtt állt. Egyedül voltak a bálteremben.

„Johann”, szólalt meg, „gyere fel még egy percre hozzám. Veled akarom befejezni ezt a napot. Ez a mi karneválunk volt, a firenzei karnevál.”

Johann némán követte.

Ulla Uhlberg budoárját a halványpiros szín uralta. Régi olasz bútorai voltak, az aranyozott vasalatok megcsillantak a csillár gyertyafényében. A pamlag előtt piros rózsák díszeltek egy kristályvázában. Nagy csend volt a szobában; a fáradságnak az a fajta csendje ült mindenben, amiben az ember csak arra vágyik, hogy kipihenje magát egy védett helyen.

„Johann”, mondta Ulla, „ez nem a valódi firenzei karnevál volt? Mindez nem történt már meg egyszer és nem vettünk részt rajta mindketten, ugyanígy, mint ma? Mikor volt az, tudod?”

„Régen volt, Ulla, 1527-ben, Firenzében.”

„Akkor tört ki a pestisjárvány Firenzében, Johann, borzasztó még rá gondolni is.”

„Jól ismered Firenze történetét, Ulla.”

Ulla Uhlberg mosolygott.

„Hogyne ismerném? Sokat foglalkoztam vele, amikor Itáliában utazgattam.”

„Sokat meg is éltél abból a történetből, Ulla.”

„A firenzei pestisre gondolsz, hogy azt az évet említetted?”

„Igen, Ulla, arra is.”

„De hát Johann, elmúlt már, és ha sok minden borzasztó is volt, ugyanakkor történtek szép dolgok is, és én mintha emlékeznék rá. Nem tehetnénk meg ebből az útból újra egy darabot együtt?”

„Az nem jó, Ulla, ha az ember visszafelé halad. Ha elmúlt korokból újra egymásra találunk, akkor is előre kell nézni, és az újat kell építeni.”

„De hát az csak nem bűn, ha felidézünk egy boldog órát?”

„Bűnnek biztos nem bűn, hiszen ostobaság is lenne, ha a szellemi világ törvényei az emberi nyárs-polgárság mércéje szerint hatnának. A tiszta lelkeket ez nem befolyásolja, de talán ma már nem annyira fontos az, ami akkor lényeges volt. És amikor az ember felidéz egy órát, esetleg jön vele valami más is, hivatlanul.”

Ulla Uhlberg királyi alázattal hajtotta meg fejét, ahogy arra csak belsőleg érett asszonyok képesek.

„Nekem ez még ma is lényeges”, mondta halkán, „csókolj meg még egyszer, Johann, úgy, mint akkor.”

Johann, a vándor lehajolt és megsókolta.

Valahol ütött egy óra. A kristályvázában megremegett egy rózsaszál és hangtalanul elhullajtotta szirmait.

* * *

Johann egyedül ment ki a hideg, tiszta téli éjszakába. A havazás alábbhagyott és a csillagok fényesen ragyogtak az égen.

Ulla Uhlberg a budoárjában maradt, félig nyitott ajkakkal sokáig révült maga elé. Lába a lehullott rózsaszirmokon tapodott.

Aztán felemelkedett és karjait győzedelmesen tárta ki a hatalmas tükör előtt. Igen, szép volt, ma ugyanúgy, mint régen, ugyanaz az akkori, előkelő firenzei dáma volt – melyik évben is volt? 1527 körülre mondta Johann. Ma az ő karneválja volt, az élete karneválja, a firenzei karnevál!

Még egyszer látni szeretne volna a tükörképét, azt a képet, ami megmámorosította Johannt. Johann, akit akkoriban szeretett és akit ma is szeret és mindig is szeretni fog. És ha ez visszalépés, hát akkor elképzelni sem lehet szebbet! Vagy lényegtelen az egész, ahogy Johann mondta? Nem, neki semmiképp nem volt az.

Ulla Uhlberg boldogan felnevetett és belenézett a tükörbe.

Ám a tükörben nem az ő tükörképe jelent meg. Egy rongyokba öltözött csontváz állt a tükörben, sárga csontkezében kaszával és maszkkal az arca előtt. Most félretette a maszkot és egy iszonytató halálfej meredt elő, üres szemeződrökkal. A firenzei pestis!

Ulla Uhlberg felsikoltott és bemenekült a hálószobájába. Ez az éjszaka nem a karnevál éjszakája volt és Ulla Uhlberg nem a szerelmese csókjaival álmodott. Fáklyákat látott a szűk utcákon, elnémult

alakokat, akik letakart hordágyakat cipeltek és hallotta a lélekharangok kongását. Ez volt az a firenzei karnevál, amit megidézett!

Reggel, amikor felébredt, megpróbálta lázálmát az éjszakai kísértetről elfelejteni. Mindez csak ostobaság és káprázat volt! Csak a csókok voltak igaziak, Johannal. És nem volt-e elég fiatal, szép és erős ahhoz, hogy mindenféle kísértettel szembeszálljon?

Kinézett az ablakon. Talán még felfedezheti Johann lába nyomát a hóban. Hiszen a parkon ment keresztül hazafelé, az Árnyak Házába. De kint friss hó esett azóta és mindent betakart a fehér lepel. Milyen könnyen eltűnik az ember nyoma! Egy éjszakányi havazás, és mintha soha nem érintette volna láb a földet...

Ulla Uhlberg összeszedte magát.

Még ha a kedves lába nyomát belepte is a hó, benne tovább égtek, szívével együtt dobogtak a tegnapi órák és felpeszditették vérért. Csak ez számított, minden egyéb pusztán lázálom és árnyék! Nem, ez nem visszalépés volt, nem akarta visszalépésként felfogni. Az a borzasztó tükörcsüpp az éjjel csak káprázat volt, annak kellett lennie és erről meg is akart győződni.

Nem tűrhetett semmi árnyat a napfényes úton! Ha mégis volt valamilyen jelenség, akkor a tükrön biztos maradt valami nyoma. Ezt a bizonyosságot akarta megszerezni; most rögtön odamegy, és a tükör nem fog mást mutatni, mint saját szép, büszke alakját!

Ulla Uhlberg a hatalmas tükör előtt állt a budoárjában és belenézett. Egy széles repedés osztotta ketté a fényes felületet, egyik végétől a másikig. Megjelölte a firenzei pestis.

Csendes, szomorkás téli nap virradt fel az Irreloh-i karnevál után. Johann, a vándor egyedül volt a zöld szobában – egy régi könyvbe merülve olvasott. A zöld szoba barátságosabb és világosabb lett, a szürke asszony képeskönyve sem élte már benne iszonytató látszat-életét. A szürke asszony elhagyta már az Árnyak Házát és régen átment a küszöbön, a másik világba. Ez akkoriban történt, amikor világosság lett a halmari templomban és az élők a holtakkal tartottak istentiszteletet.

Most Veronika lépett a zöld szobába. Johann leeresztette a könyvet, amint Veronika leült mellé.

„Zavarlak, Johann bácsi?”

„Nem, Veronika, de miért vagy ennyire ünnepléses?”

Veronika félrehajtotta a fejét.

„Sokáig maradtál még tegnap Irreloh-ban, Johann bácsi?”

„Nem, Veronika, nem olyan soká. Aztán gyalog mentem haza. Szép éjszaka volt. Kellott valami kikapcsolódás a maszkabál színes forgataga után. Te jól szórakoztál, gyermekem?”

„Azt hiszem, nem vagyok gyermek már, Johann bácsi, hiszen tegnap is a felnőttek karneválján voltam. Szép is volt, csak azt viseltem nehezen, mikor Ulla Uhlberggel táncoltál.”

„Miért ne táncolnék Ullával?” kérdezte Johann barátságosan.

Sapkamanó Mester félénken gubbasztott a szürke asszony képe alatt.

„El ne botolj, kis Veronika”, suttogta halkan, „ne lépd át ezt a küszöböt, tövises út vár odaát.”

Veronika szinte mint messzi távolból hallotta csupán Sapkamanó Mestert. Magasan felegyenesedve állt mögötte az angyal a három égő lámpással. A vörös láng lobogva, vadul égett és nagyobb volt a másik kettőnél. Veronika nem vette észre. Ez úgy van, hogy a vörös láng elvakítja szemünket, ha erősebben ég a kéknél és az aranynál, és nem látjuk tőle az életút tévelygéseit.

„Miért, Johann bácsi?”, szólta Veronika bátortalanul, „mert én szeretnék veled táncolni, mert egyedül magamnak akarok, mert szeretlek, Johann bácsi, azért!”

Szája remegett a visszafogott sírástól.

Johann gyengéden és óvatosan a karjába ölelte Veronikát, mint egy finom kristályból metszett törékeny tárgyat.

„Nézd, Veronika”, mondta, „nagyon szép dolog, hogy szeretsz és én is jobban szeretlek a többieknél. De nem lehetek csak a tiéd, gyermekem. Azok az emberek, akik titokban az ezüst páncélt viselik, amit te is láttál, egy feladat elvégzésére kaptak megbízást, amit meg kell tenniük. Nem tarthatnak egy emberhez, mert a feladatukért kell élniük. Ez gyakran nekik is, másoknak is nehéz, de ez olyan teher, amit magukra vállaltak. Meg kell értened, Veronika.”

Veronika bólintott.

„Tudom, hogy szeretsz, Johann bácsi, de én másképpen szeretlek. Én úgy szeretlek, ahogy Péter szeret engem.”

Vándor Johann végtelenül lágyan simította végig a kislány haját.

„Szerettük mi egymást már úgy is, Veronika. Az egy korábbi életünkben volt, Párizsban. Ne akarjuk visszakívánni. Ahogy ez most van, az a legjobb jelenleg a számunkra, hidd el nekem.”

„El ne ess, kis Veronika, annyi lépcső van az Árnyak házában...” suttogta Sapkamanó Mester a szürke asszony képe alól.

„Ez úgy van, Veronika”, folytatta Johann, „hogy elkezdődött számodra az élet maszkabálja és a lámpásodban vibrál a vörös láng. Le kell csendesítened, hogy az arany színű felé hajoljon, ahogy a kék is tette. Akkor aztán békésen együtt ég a három láng, és a tegnap, a ma és a holnap harmóniában vannak. Csak meg kell próbálnod, hogy eligazodj a lelkedben, különben túl nehéz terheket veszel magadra – többet, mint amit vállalnod kell. Jól tudom, hogy Péter szeret téged, de most az sem járható út számodra, hogy a hülye mellett éld az életedet. Ez is egy elmúlt élet kötődése, de nem jött még el az óra, hogy ezt a szálát kibogozzátok. És ha te engem úgy szeretsz, ahogy Péter szeret téged, akkor ez is olyan teher, ami túl nehéz neked. Mert látod, én azóta, hogy legutóbb együtt voltunk és szerettük egymást, egy kicsit előreléptem az utamon. Innen visszanezdek és bevárlak, amíg utolérsz. De ahhoz magadnak is az ezüstös páncélt kell viselned – amit kívántál is azon a napon, amikor a napfényben megpillantottad Montsalvat várát. Ezért küldött téged Isten most a földre, és ha ez sikerül neked, akkor ugyanúgy együtt megyünk majd tovább, mint akkoriban, amikor szerettük egymást. Ma csak azért vagyok itt, hogy neked segítsek. Megadhatom neked, amit adni képes vagyok, de nem fogadhatok el tőled ajándékot, Veronika. Ám majd újra megajándékozhatjuk magunkat egymással, ha már megtanultad viselni a Grál pajzsát.”

Veronika felnézett Johannra.

„Azt hiszem, megértettem”, mondta lassan, „de hogyan szerezhetem meg a pajzsot és a páncélt, Johann bácsi?”

„Az nehéz út, Veronika, sok lépcsőn és küszöbön át. De te bátor vagy és jó, és már egész szép utat magad mögött hagyta. Vannak terhek, amiket türelmesen kell viselni, mint ahogy az öreg Mendel Áron tette. Csakhogy azt a terhet, amiről éppen szóltál, nem szabad magadra vened. Túl nehézzé válna számodra, Veronika.”

Veronika nagy szemekkel nézett a messzeségbe.

„Ha megkeresem és megtalálom a pajzsot és a páncélt, akkor újra együtt mehetünk tovább, mindörökké, ugye, Johann bácsi?”

Erre Johann, a vándor megcsókolta Veronika homlokát, a szürke asszony arcképe meg elmosolyodott. A kinti felhőkön keresztül tört egy napsugár és megcsillant Veronika haján.

* * *

Azon az éjszakán az angyalt látta Veronika az ágya előtt. Magasra tartotta a lámpást a három lánggal – a vörös lobogott és nyugtalanul vibrált, mint a kis Veronika szívverése. Akkor az angyal fölébe tartotta a kezét és a vörös láng mind szelídebb és szelídebb lett. Lassan a középső, arany színű lánghoz hajolt, és Veronika elaludt.

Ezen az éjszakán nagy békesség honolt az Árnyak Házában, ám hamar vége szakadt és Veronika felriadt álmából.

Halmar harangjai vést kongattak! Világos fény lobbant fel, mint egy távoli világítótorony. Sapkamanó Mester az ablakkeretre kapaszkodva kinézett.

„Irreloh kastélya ég!” kiáltotta, „a vörös legények a hamu alatt meggyújtották titkos tüzüket Ulla Uhlberg firenzei karneváljának gyertyalángjaival.”

Halmar harangjai panaszosan zúgtak a hideg téli éjszakában. Ulla Uhlberg kastélya körül újra régi énekét zengte a hullámverés a kísértetekről, akik az elrabolt javakért bolyonganak, és Irreloh vörös legényei messzire hajigálták vakító tűzfáklyáikat az égő toronyból, le, a fehér hóba.

9. A reggel

„Vége az éjszakának, eljött a reggel.”

A Mester szól, aki eljött a Vándorhoz. Hogyan jön és hogyan távozik – ki tudná megmondani? Ezek a dolgok titokzatos módon történnek a Grál Testvériségének köreiben, ott, ahol a földi és az azon túli világ összefonódnak. A mindig csak józanul gondolkodó emberek mit sem tudnak erről.

A kerti lakban voltak és éjszaka volt.

Johann, a vándor egy egyszerű, dísztelen asztalnál ült és három gyertyát gyújtott meg, amit a kis Veronika három lámpásának másaként őrzött. Mert éppen Veronika lelkére gondolt, amikor segítségére jött a Mester.

„Nagyon sötét van a Földön”, mondta a Mester, „ilyen sötét még sohasem volt. De a legmélyebb sötétség elmúlt már. Ütött a világóra és a reggel felé haladunk. Ám a reggel harcot is jelent, hogy visszaállíthassuk az emberiség hajnalának országát.”

„Tudom”, szólott Johann, „én minden órában készen állok, ha felhangzik a hívás.”

„Nagy eseményeknek nézünk elébe ezen a világfordulón”, mondta a Mester, „és mindez azért történik, hogy az emberek megértsék; a fekete és a fehér erők hadai vetélkednek a lelkükért. A Grálnak minden harcosára szüksége van. Veronika is megkapta a hívást és miatta jöttem el én most.”

„Veronika az oldalamon fog állni, ha felhangzik a hívó szó”, mondta Johann, „de féltem őt, és vágyakoztam utána, hogy jönnél segíteni. Veronika tiszta és érett, de eltévedt az úton. Nem hordozhatja a terhet, amit magára szeretne venni, ez rendeltetése ellen való.”

A Mester arca végtelen megértést és jóságot tükrözött.

„Ez nem lényeges”, mondta, „ez a kis Madeleine Michaille maradványa, amitől még el kell szakadnia. Szerelme abban a korban túl gyorsan és borzasztóan fejeződött be.”

„Ez lehet az ifjúság bohósága is, ami ma jön, holnap megy”, vélekedett Johann, a vándor, „lehetőséges, hogy egy másik lélek rendeltetett a számára, ha majd újra fellobban a vörös lángja. Még annyira fiatal!”

„Nem erről van szó”, mondta a Mester, „nincs sok lélek ezen a világon, aki közel állna hozzá. Túl messzire vándorolt és sorsának szálai egy irányba futnak. Senki máshoz nem fog csatlakozni és ez alkalommal nem is lesz hosszú a tartózkodása ezen a világon. Csak a kis Michaielle maradványát kell leküzdenie. A vörös lámpásának is a finomanyagi világban kell felfénylenie, akkor aztán tiszta és érett lesz a Grálhoz. Erre azért van szükség, mert a Grálnak minden harcosára szüksége van. Csak a terhet, amit még hordoznia kell, nem szabad több súllyal viselnie, mint amilyen az valójában. Különbözőben tévútra jut.”

„Szívesen segítenék neki vinni a terhet”, ajánlkozott Johann, „Mendel Áron is örömmel cipelte terhét a kis Rachelért.”

„Nem vehetjük át mindenkitől a terheket”, mondta a Mester, „ez a törvény ellen való. De ebben az esetben sok mindent könnyebbé tehetsz, ha akarsz.”

„Bármit akarok, ha az jó Veronikának”, mondta Johann.

„Ez úgy van,” szólott a Mester, „hogy ezt a terhet levehetjük róla és áttehetjük a te válladra. Nem lesz könnyű... vállalod?”

„Igen”, mondta Johann, „bármit megteszek Veronikáért.”

„Meg fogjuk tenni”, szólott a Mester, „segíts neki, mi meg neked fogunk segíteni.”

Ezzel a Mester magára hagyta. Hogyan jön és hogyan távozik – ki tudná megmondani? Ezek a dolgok titokzatos módon történnek a Grál Testvériségének köreiben, ott, ahol a földi és az azon túli világ összefonódnak. Csak egyszerű szavakkal lehet elmondani is, mert meghaladják a mi szintünket. Johann, a vándor egyedül maradt. Csendes és magányos éjszakát virrasztott át, előtte a dísztelen asztalon gyertyák égtek; a kis Veronika három lámpásának mása.

* * *

Nem mondhatni, hogy a kis Veronika meghalt volna. Ez más volt, mint esetleg a többi embernél lenni szokott. Az élet és a halál olyan különböző tud lenni a földre született lelkeknél.

Egy messzeség az, ami volt és ahonnan jövünk.

Egy messzeség az is, ami lesz és ahova tartunk.

És mégis; minden messzeség itt van, ha fel tudjuk fogni.

Úgy történt, hogy a kis Veronika elfáradt és lassanként elaludt ebben a világban. Ebben a világban elaludni viszont együtt jár azzal, hogy az ember felébred egy másikban. Voltaképpen nem is lehet mondani, hogy Veronika beteg lett volna, mindenesetre nem észrevehetően, mint az lenni szokott. Elmúlt a tél, kivirágzott a tavasz és a nyár, és a kis Veronika egyre fáradtabb lett. Ő mindazonáltal nem szenvedett ettől a fáradtságtól, csak a többiek, és emiatt ez idő tájt nagy csend uralta az Árnyak Házát.

Eljött az ősz, a kertben lehullottak a levelek.

Ekkor történt, hogy az angyal lépett be az ágyban fekvő Veronika szobájába.

„Reggel lett, Veronika”, mondta.

Veronika felállt és szinte nem is érezte, hogy elhagyta testét. Levetette a földi öltözéket, és a Grál kegyesen oltalmazza a lelkeket, akiket magához szólít. Sapkamanó Mester mellette állt, piros kalapja a kezében, és könnyek áztatták orcáját. Nagyon ritka eset, hogy ezek a lények sírnak.

„Itt kell maradnom az Árnyak Házában egyedül?” kérdezte.

Az angyal ránézett.

„Neked túl korai még, Sapkamanó Mester”, szólalt meg, „de sírtál. A könnyekkel megváltottad a belépőt Isten Kertjébe. Gyere velünk.”

Sapkamanó Mester vékony lábacskaín szorosan felzárkózott Veronikához és az angyalhoz, amikor azok elhagyták az Árnyak Házát. Az angyal magasan föléjük tartotta a három lámpást, és a középső, aranylángos, világos fényével bevilágította az utat a másik világba.

A kertben lehullottak a levelek és elhervadtak a virágok. És mégis, ez ugyanaz a SzellemeKertje volt, amit a kis Veronika gyermekként megismert.

Az állatok mind téli álmukat aludták, de egy pillanatra felnéztek.

„Áldott legyen az utad, Veronika”, mondták, „most elmész Montsalvatba. Segíts a megváltásunkban.”

Az elf a fából odabiccentett Veronikának és a forrástündér is felhajította ezüstös vízlabdáit a levegőbe.

„Hófehérke üvegkoporsóban alszik”, kiáltották, „jusson eszedbe és segíts, hogy ő és mi mindannyian felébredhessünk végre, Veronika.”

Mélyen a földben mocoogtak a magok – a tavaszt emlegették, aminek hamarosan jönnie kell, és a kövek között a sötétben gyémántos fény csillant.

Mindannyian az ezüsthíd előtt álltak és a pilleszárnyú légszellemeK körülöttük repdestek.

„Most már olyan vagy, mint mi, Veronika”, mondták.

Minden ugyanolyan volt, mint egykor, amikor Veronika még gyermek volt, és mégis más volt: sokkal nagyobb és sokkal határozottabb.

Ott, ahol a híd elkezdődött, a föld és a kövek mintha üvegből lettek volna, körös-körül fénytől átjárt liliomok, rózsák és ezernyi más virág virágzottak.

„Nézd, milyen fehérek a virágaink”, mondták a liliomszellemeK, „ilyen tiszta és fehér az égi ing is, amit most újra viselni fogsz.”

„Látod, milyen vörösek a kelyheink?”, kérdezték a rózsalelkek, „ilyen tiszta és vörös a Grál kelyhe is, ami után most újra kinyújtot kezéd.”

Hangtalanul és súly nélkül lebegtek emberi- és állatalakok a hídon át, őket is átjárta az a fény, ami a köveket és a virágokat beragyogta.

Súlytalanul, mint ők, lépett Veronika az ezüsthídra, kézen fogva Sapkamanó Mestert, nehogy elveszítse valahogy.

A híd szélén egy fekete alak állt, Veronika visszahőkölt egy pillanatra.

„Ne félj tőle, Veronika”, mondta barátságosan az angyal, „nem kell az arcába nézned. Ezúttal büntetlenül mész át az ezüsthídon. Aki ott áll, azokat a lelkeket vezeti le a mélység völgyeibe, akik nem akarták meglátni a Fényt, amíg csak meg nem tanulják, hogyan találhatják meg az utat Isten Kertjébe. Legtöbben a völgyeken való vándorláson keresztül jutnak el a Fényhez, és az nagyon fárasztó utazás. Ők maguk akarták így; emberek és állatok vádolják őket – vezekelniük kell.”

Veronika elhaladt a fekete alak mellett és az nem fordult utána.

Veronika lepillantott a mélység völgyeibe is; nagyon mélyek voltak és sok sötét, kusza út kanyargott bennük – de mind a csúcs felé tartott, a Fénybe.

Egyszerre csak véget ért az ezüsthíd és beleolvadt a kristálytisza tengerbe. Áttetsző volt és állandóan mozgott, mint egy élőlény, de anélkül, hogy hullámokat vetett volna. Veronika belelépett, de nem merült el benne. Már ezt is átélte egyszer azon az éjszakán, amikor a színes életképeket látta. Az akkor csak egy kicsi része volt, de ez itt a parttalan, a végtelen. A víz csupa finom gyöngyből tevődött össze és egészen belé hatolt. Az utolsó földi lét fáradtsága egyszeriben semmivé lett és úgy érezte; egész lénye felszabadult és megújult, mint azon a legelső napon, amikor felébredt és látni kezdett.

Az angyal a kezét nyújtotta felé és ő kilépett a partra. Sapkamanó Mester is ott volt mellette és vékony lábacskaín a víz felszínén ugrabugrált. Előre tekintett és sok szigetet látott, virágzó kertekkel.

„Elhaladtál a fekete alak és a mélység völgyei mellett”, mondta az angyal, „ez valami más, ahova hívnak és én odakísérlek.”

Akkor Veronika felnézett és Jézus Krisztust látta maga előtt. Megismerte, hasonlított ahhoz, aki az öreg Mendel Áron nehézládáját az úton levette annak válláról. Sugárzó fény áradt belőle az összes szigetre és a csillogó tengerben megbúvó Isten Kertjére.

A kezét nyújtotta Veronikának.

„Mindannyian örülünk, hogy itt vagy, Veronika”, mondta olyan egyszerűséggel és jószággal, hogy az nagyobbak és istenibbnak tűnt a világ összes csodájánál, ami körülvette őket. „A kerted már vár, gondozd tovább.”

Veronika egy szót sem tudott szólni, de a védettség olyan biztos érzése öntötte el, amit semmihez sem tudott hasonlítani.

Egy sziget siklott oda a tengerről és megállt előtte.

„Ez a te kerted, Veronika”, mondta az angyal.

Veronika a fehér homokkal és gyöngyházfényű kagylókkal betelepített partra lépett. A fák koronái csendesen zúgtak a feje fölött és ezernyi virág nyitogatta kelyhét. Madarak énekeltek az ágakon, állatok és különös mesebeli lények nyüzsögtek mindenfelé. Senki sem bántotta a másikat, békében összefértek, mert ez Isten Kertje volt, a teremtés hajnalának országa.

És mindezek közepén, nyíló virágok között ott ült Ciccucc, átragyogva és körbeölelve a fénytől.

Akkor Veronika térdre esett és elsírta magát. A lélek sírt, belül, könnyek és fájdalom nélkül, mint ahogy egy húr remeg, amit pattanásig feszítettek.

Veronika szigete kiúszott a kristálytisza tengerre, más szigetek felé. Mindenhol ismerős arcok néztek át és üdvözölték – sok, most újra viszontlátott szellem elmúlt életeiből. Ez olyan sok volt egyszerre, hogy valami furcsa, boldog szendergés utáni vágy fogta el – a beteljesülés békéje és vágytalansága.

„Hamarosan meglátogatunk”, kiáltották a szellemek a többi szigetről, „annyira örülünk, hogy újra itt vagy. Sokáig voltál távol és nagyon vágytunk utánad.”

„Pihend ki magad először, Veronika”, mondta az angyal, „ha majd felébredsz, gondozhatod a kertedet. És most nézz át a tengeren túlra; ott van Montsalvat és kapui, tornyai csillognak a reggeli fényben. Szigeted a csipkés várfalakhoz visz. Ott majd megtanulod, hogyan bánj a karddal, pajzzsal és az ezüstös páncéllal. A Grál magához szólított.”

Akkor Veronika lefeküdt a kertjében nyíló virágok közé, karján Ciccuccal és Sapkamanó Mesterrel, és elaludt. Gyermekek voltak, egy védett gyermek, aki tudatában volt védettségének és gyermekségének. A tudatos gyermeki lét maga a boldogság...

Az angyal a fejükhöz állította a lámpást egy oltárra. Tiszta arany fényvel égett a kis Veronika mindhárom lámpása Isten Kertjében.

A sziget lassan úszott a reggeli fényben a kristálytiszta tengeren keresztül Montsalvat partjai felé.

* * *

Nehéz és sötét nap volt az Árnyak Házában, amikor a kis Veronika földi testét végső nyugovóra helyezték.

„Nálatok több minden vált hamuvá, mint nálam, Johann”, mondta Ulla Uhlberg, „de fel akarjuk újra építeni, ebben állapotunk meg.”

„Meg fogom próbálni”, mondta Johann, a vándor.

A hülye Péter nem szólt egy szót sem, csak gyámoltalanul belefúrta az arcát Zottel bundájába.

Mendel Áron is eljött. Nem járt olyan egyenesen, mint amikor utoljára látták, hanem meghajolva, mint akkoriban, amikor még a nehézládáját cipelte. Tudta; a teher, ami ma az Árnyak Házára nehezedik, sokkal súlyosabb bárminél, amit valaha is hordoznia kellett.

Szakadt az eső, a kertben hullottak a levelek.

* * *

Kemény tél volt, mikor az Árnyak Házát belepte a hó. De a legkeményebb tél is elmúlik egyszer és eljön a tavasz. A jég csikorogva és súrlódva levonult a folyón, bele a tenger vad hullámverésébe, a nyíreken megjelent az első zöld fátyol és az erdőben kinyílt a kökörcsin.

Johann, a vándor a kertben munkált egy új ágyáson. A krókusz és az ibolya kijöttek már, az élet újraindult. Johann viszont öregnek látszott, túl nehéz volt a tél terhe és még mindig cipelte.

Felnézett a munkából. Péter jött be a kertkapun és Zottellel igyekezett feléje. Ez nem volt jellemző rá, lassú és csendes volt mindenben. A hülye arca valami belső örömtől ragyogott és a tanácstalanul kereső szemekben felgyúlt az értelem.

„Ma éjszaka Veronikával álmodtam, Johann bácsi”, kiáltotta, „gyönyörű volt, egészen áttetszően ragyogó fehér és azt mondta nekem: Reggel lett. Péter, menj Johann bácsihoz és mondd meg neki.”

Johann, a vándor kezében lehanyatlott a szerszám.

„Reggel lett?”, ismételte halkán, „ezt mondta neked?”

„Igen, Johann bácsi, és Ulla Uhlberg is mindjárt jön, épp most érkezett meg, és neki már el is mondtam. Veronika azt is mondta, hogy írjam fel, amit mondott. Mindjárt felírom.”

„Hát tudsz már írni, Péter?”

„Azt hiszem”, mondta a hülye.

Johann bement a házba papírért és ceruzáért.

„Ha azt hiszed, akkor tudsz is. Próbáld meg leírni.”

Péter leült és gondosan a térdére simította a papírt, majd nagy, esetlen betűkkel, de egy lendülettel leírta: reggel lett.

Könnyek csillantak a szemében. Johann és Zottel csak álltak és nézték Péter első írásművét. Nagy pillanat volt ez a hülye életében, de annak is, aki pártfogolta.

Ulla Uhlberg jött az úton.

„Péter tud írni”, mondta neki Johann, „azt írta, hogy reggel lett. Veronika mondta neki.”

„Akkor hagyjuk, hogy nekünk is reggel legyen, Johann. Nézd, én is megtanultam a saját életemnek igent mondani azzal, hogy minden életet igenelek és elismerem a szentségét. Újjá fogom építeni Irreloh-t, de másképpen, mint volt. Segítségül fog szolgálni embernek és állatnak egyaránt, hiszen anynyi mindenkinek van szüksége a segítségre. Számodra és Péter számára is akadna ott sok tennivaló. Ha igent mondok az életre, akarsz-e nekem segíteni, Johann?”

„Igen, akarok, Ulla”, mondta Johann, „közösén fogjuk felásni a földet az új vetés számára, hogy kikeljen belőle az élők és holtak igazi otthona.”

Ezzel mélyre nyomta ásóját a nedves tavaszi földre.

* * *

Ezen az éjszakán Johann, a vándor sokáig feküdt ébren, és újra égett előtte a három gyertya; a kis Veronika három lámpásának mása. Csend volt és békesség, de nagyon magányos volt a kerti lakban. Éjfél után világosság támadt a szobában és megjelent Veronika. Nagyobbnak látszott, mint korábban, úgy nézett ki, mint egy fiatal lány.

„Johann”, mondta halkán.

„Hát visszajöttél végre, Veronika?”

„Igen, Johann, hiszen reggel lett.”

„Hosszú és sötét volt az éjszaka, Veronika.”

„Tudom, Johann. Azt is tudom, hogy átvállaltad a terhemet. Köszönöm. Nehéz teher volt.”

„Nehéz teher volt, mert nagyon szerettelek, Veronika, és mert nagyon vágytam utánad.”

„Ki kellett pihennem magam, Johann, olyan sok mindent megél az ember az úton az ezüsthídon át. Ezért nem jöttem előbb, de most már majd gyakran eljövök hozzád. Pétert is meglátogattam, és voltam az Árnyak Házában Mamánál és Mariechen tanténél. De ők nem látnak engem. Segíts nekik, Johann, hogy lássanak.”

„Már többször megpróbáltam, Veronika, igen sokszor. Ők még nagyon ragaszkodnak ehhez a világhoz, de nehéz adósságot hordoznak veled kapcsolatban, és a teher alatt meg fognak tanulni a mélység szemeivel is látni. Legyél gyakran náluk, Veronika, egyszer észre fognak venni, vagy meg fognak érezni. Akkor majd meglelik mind a békéjüket, mind az utat a Fénybe.”

„Ezt fogom tenni, Johann, és hozzád is sokszor el fogok jönni. Elmúlt az éjszaka és reggel lett. A Grál összehívja a harcosait, hogy visszaállíthassuk az emberiség hajnalának országát. Felöltöm ezüstös páncélomat, kardomat, pajzsomat, és az oldaladon fogok állni, ha megkezdődik a harc a sötét erők ellen és pajzsodat a védtelenek fölé tartod.”

„Szép gondolat, Veronika. Én mindig is azt szerettem volna, hogy az oldalamon állj. Ezért a jutalomért érdemes harcolni, és mi győzni fogunk, Veronika.”

„Igen, Johann, győzni fogunk és felépül újra a lerombolt templom. Élj boldogul, Johann, nemso-kára visszajövök.”

„Igen, gyere vissza hamarosan, Veronika.”

Veronika szertefoszlott a fényben, amiből érkezett.

Johann, a vándor mozdulatlanul ült a gyertyák előtt, amíg csak le nem égtek.

Az éjszaka véget ért. Kivilágosodott és Johann kilépett a kertbe.

Feljött a nap is.

A friss tavaszi földből kibújó első virágok úgy ragyogtak a reggel aranyló fényében, mint Isten Kertjében a kis Veronika három lámpása.

* * *

Egy messzeség az, ami volt és ahonnan jövünk.

Egy messzeség az is, ami lesz és ahova tartunk.

És mégis; minden messzeség itt van, ha fel tudjuk fogni.

Építsétek fel templomaitokat és a világos hajlékokat, gyűjtsátok meg a fényeket ti, akik ma lélegeztek, és emlékezzetek: elmúlt már az éjszaka és eljött a reggel.

Életrajz helyett

Manfred Kybert elfelejtette a világ...

A lettországi Rigában született 1880-ban, baltikumi német birtokos család sarjaként. Középiskoláit Rigában és Szentpétervárott végezte, majd filozófiai tanulmányokat folytatott ugyanott. Érdeklődése a költészet és a színház felé fordult, rövid ideig a rigai Népszínpadot igazgatta, Berlinben is hasonló tevékenységet végzett. Stuttgartban egy kiadó vezetője lett. Termékeny költő és író volt, számos verseskötet, színmű, mesekönyv és novellacsokor, valamint az okkultizmus tárgyában írt misztériumdramák és értekezések szerzője. Kapcsolata volt dr. Rudolf Steinerrel és évtizedeken át tagja volt a német Antropozófia Társulatnak, felesége teozófus volt. Ez megmagyarázza a Veronikán és más okkult művein végighúzódo teozófiai-antropozófiai alapfelfogást. Elkötelezett híve volt a rózsakeresztes mozgalomnak.

Az állatvédelem terén kifejtett tevékenységéért 1930-ban megkapta a Genfben adományozott „A világ állataiért” díjat.

Manfred Kyber 1933-ban halt meg a németországi Löwensteinben, ahol az utolsó tíz évet töltötte fizikai testében. Egykori házában tábla, a faluban a nevét viselő múzeum őrzi emlékét.

* * *

Több írását csak halála után adták ki. Nyugat-európában mindmáig kapható néhány könyve: „A kis Veronika...”, „Állattörténetek”, „Éhenkórász-király”, „Az ígéret földje” és több meseválogatás. Magyarul eleddig még nem jelent meg műve.

Carl Manfred Kyber utolsó földi létének nyomait lassan szétmossa az idő – nemsokára már csak az írásaiból sugárzó mély humánus és bölcsesség fogja közös értékeink tárházát gazdagítani.